

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Introducció.

A l'hora de plantejar-nos fer una primera aproximació al continent asiàtic, hem cregut convenient acotar la zona a una àrea determinada. Ens hem centrat en la zona del Sud-est asiàtic, que en els darrers temps ha viscut un seguit de transicions polítiques importants i, en l'àmbit econòmic, ha protagonitzat el fenomen del "miracle econòmic" que, durant la primera meitat de la dècada dels noranta, van viure els anomenats *tigres* del Sud-est asiàtic. Com a referència hem estudiat els 10 països que formen part de l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN), és a dir, Brunei, Cambodja, Filipines, Indonèsia, Laos, Malàisia, Myanmar, Singapur, Tailàndia i Vietnam. Tasca prou complexa ja que la gran diversitat de pobles i cultures, religions, sistemes polítics, nivells de desenvolupament econòmic, etc., fa que sigui difícil parlar d'aquesta zona com a una unitat susceptible de ser analitzada conjuntament. A la llista de països hem afegit Timor Oriental, per la situació excepcional que viu aquesta antiga colònia portuguesa ocupada fins fa ben poc per Indonèsia. Abans de l'estiu del 2002 es preveu que assoleixi la seva independència i possiblement també s'integri a l'ASEAN.

La part d'articles, a més d'oferir una pinzellada general de la situació política i, sobretot, econòmica que viuen els països de la zona, se centra en les relacions que tant la Unió Europea, com Espanya i, concretament, Catalunya mantenen amb els diversos països estudiats. Principalment respecte al cas d'Espanya i Catalunya es constata la situació embrionària en la qual es troben aquestes relacions i, per introduir el seu anàlisi, s'ha hagut de partir d'una concepció geogràfica més ampla –des del marc d'Àsia-Pacífic–, ja que és de moment des d'aquesta perspectiva des d'on es plantegen. Quant al tipus de relacions, l'àmbit econòmic s'ha avançat respecte al polític i al cultural, i de ben segur que és el que està forçant el desenvolupament dels dos últims. Des de fa deu anys s'ha detectat un augment de les relacions cap a la l'àrea asiàtica i, sobretot, una voluntat d'anar més enllà. És evident que la importància de la zona quant a població i possibilitats econòmiques fa que es vagi convertint progressivament en *zona prioritària*.

La part dels annexos l'hem centrada a conèixer quin és el perfil de cadascun d'aquests països i, per això, hem seleccionat una sèrie de dades demogràfiques, polítiques i econòmiques, juntament amb unes breus cronologies històriques, per plasmar la situació de cadascun d'ells. Aquest exercici ens ha reafirmat l'heterogeneïtat de la zona, ja que ens trobem amb casos com el del Vietnam i Laos, amb rendes per càpita baixíssimes, en els quals s'intenta combinar experiències d'economia de lliure mercat amb sistemes polítics de partit únic; com el de Brunei i Singapur, microestats amb riqueses excepcionals respecte al seu entorn; o com els d'Indonèsia i Filipines, dos arxipèlags veïns de gran complexitat ètnica que protagonitzen una transició política que no qüestiona el model polític i econòmic del capitalisme, a diferència dels dos primers casos esmentats.

Ens hem deixat en cartera molts temes i enfocaments importants per conèixer la zona: anàlisi dels conflictes, del paper de les religions, de la diversitat ètnica i cultural, etc., però en aquest *didob* la nostra intenció és, tal i com hem informat a l'inici d'aquesta introducció, oferir una primera aproximació a la zona del Sud-est asiàtic. I per això hem cregut convenient començar amb fets i dades. Esperem que us pugui ser una eina útil de referència.

EL SUD-EST ASIÀTIC

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

La faula dels Tigres i els Bambús. El sud-est asiàtic, avui.
Delfí Colomé

La faula dels TIGRES i els BAMBUS

EL SUD-EST ASIÀTIC, AVUI

Delfí Colomé Diplomàtic, escriptor i músic. Director Executiu de la Fundació Àsia-Europa, amb seu a Singapur

Quan, a principis del 1997, vaig presentar les credencials que m'acreditaven com a Ambaixador d'Espanya a les Filipines, el llavors president de la República, Fidel Ramos, em va dedicar una foto, escrivint-hi: *Del tigre Fidel, al tigre Delfí*.

Eren temps floreixents. Fins i tot les misèrrimes Illes Filipines –on es dona un dels nivells de pobresa més baixos de la regió– participaven del fenomen dels *tigres del Pacífic*: un enfilall d'economies que creixien a un ritme francament admirable i que, des de principis de la dècada, eren contemplades com un veritable model econòmic per a sortir del subdesenvolupament. Arreu sovintejaven seminaris i taules rodones sobre els *tigres*, i els papers especialitzats n'anaven plens. Amb una fascinació enganxadora, es lloava el miraculós ungüent de la serp inventat pels asiàtics del sud-est per tal de lliurar-se de tot mal, amen. Economies com les de Taiwan, o Singapur, amb creixements més que espectaculars, semblaven assegurar un canvi estructural sense precedents. Al mateix temps, Malàisia, Tailàndia i fins i tot Indonèsia, progressaven a tota màquina. Tothom semblava convençut que una Era acabava. El desenvolupament descobria un nou camí. Un optisme contagiós regnava a tota la zona.

De sobte, al pic de l'estiu del mateix any, el titànic s'enfonsava. La crisi econòmica asiàtica estava servida. Des de les faraòniques torres bessones de Kuala Lumpur, símbol del progrés fins a aquell moment, el primer ministre Mahatir clamava contra el controvertit George Soros el qual, *clicant* al seu *laptop* personal, havia especulat ferotgement contra les divises de la regió, enviant els *tigres* a pastar.

La crisi va ser molt forta. El *bath* tailandès es va devaluar de forma incontrolable, arrossegant les altres divises regionals en la seva caiguda. El pànic es va apoderar dels mercats. I fins ben entrat el 1999 no va començar una certa recuperació. Però, tanmateix, després d'aquells anys de triomf espectacular, va quedar en la població un regust amarg, una mena de sentiment de frustració, d'impotència mal empassada i pitjor digerida. Les preguntes per excel·lència eren: "Què hem fet malament? On ens hem equivocat? Per què?" Hi havia moltes respostes possibles. Però, de fet, públicament, se'n van donar molt poques.

Crisi econòmica i fragilitat del sistema ▶ Tanmateix, els ciutadans es van adonar de la fragilitat del sistema. Perquè es fa difícil empassar-se que un sol personatge, exercint una mena de terrorisme financer sense fronteres, pogués desmuntar-ho tot amb tanta facilitat. De mica en mica, es va imposar la reflexió, i els propis asiàtics van anar descobrint que el sistema tenia les seves falles: les pràctiques industrials viciades d'origen, la manca de transparència del sistema bancari, l'absència d'un *contracte social* de veritat –entre els diversos actors dels esquemes de producció–, el dèficit de seguretat jurídica que hauria de protegir tota inversió estrangera, etc. I sobretot, la galopant corrupció que impregnava la gairebé totalitat dels processos de decisió.

No és que en Soros sortís absolt del procés, però si que les coses es van clarificar; i fins i tot, cal reconèixer-ho, es van fer alguns progressos. I quan semblava que les coses tornaven a redreçar-se, una sèrie de problemes polítics van enfosquir de nou la situació.

Indonèsia, la columna vertebral del Sud-est asiàtic, queia en una crisi política sense precedents des de la seva independència. El derrocament del president Suharto coincidia amb les tendències fragmentadores d'un país de 200 milions d'habitants, 8.000 illes i tot un reguitzell de cultures, llengües, religions i grups ètnics diferents. En aquest marc, la transició a la democràcia es complicava endiablament. La solucions d'Abdurrahman Wahid, un personatge tan popular com poc convencional, no acabaven de convèncer ningú. Timor Est s'independitzava. I és ben cert que, al Sud-est asiàtic, quan Indonèsia esternuda, els veïns comencen a tremolar. El posterior adveniment de Megawati Sukarnoputri –la filla del llegendari Sukarno– ha redreçat sensiblement la situació, sense acabar, però, de solucionar-la. Hi ha massa incògnites pendents a la política indonèsia: drets humans conculcats, manca d'un procés de veritable reconciliació nacional, etc.

A Tailàndia les coses van anar una mica millor. De fet, el país comptava amb una societat civil bastant més estructurada que a la resta del veïnat. Una política intel·ligent va propiciar una recuperació clara. Les eleccions van portar el popular *businessman* Thaksin a presidir el Govern. I malgrat que un procés de tipus constitucional va enterbolir-ne l'aterratge, la solució del problema –mal que hagi estat contestada per no pocs sectors de la ciutadania– ha refet el punt d'estabilitat que mancava al país. Cal recordar que Tailàndia és l'única nació de la zona que no té un passat colonial; fet que té molt a veure amb els aspectes de vegades més impensables.

Malàisia navega en les procel·loses aigües de la incertitud que el postmahatirisme comporta. Des de la seva cel·la a la presó, el mític Anwar segueix liderant una idea reformadora, que Mahatir no pot ni tan sols intentar de negociar. Jugador d'avantatge, ja no hi és a temps per a corregir errors palesos, fiat en la seva inflada magnitud de líder indiscutit, però no indiscutible.

A Singapur, les coses van canviant, però molt lentament. Hom hi té la impressió de viure sota una permanent tutela de menor d'edat. Com si la ciutadania singaporesa no hagués ja mostrat la seva maduresa per a afrontar les situacions que calgui, per difícils que siguin. Però el vell Lee Kwan Yew, fins i tot des del seu rol oficial de *Senior Minister*, una denominació ben peculiar, no es resigna –ni es resignarà mai– al paper de reina mare. I el canvi, com va succeir a l'Espanya de Franco, no serà possible fins que el vell estadista desaparegui.

Al Vietnam, les coses es belluguen, però no a la velocitat desitjada. I és que no és fàcil de conciliar una ideologia encara oficialment comunista amb una economia que es voldria de mercat. I

més, si la pobresa és encara rigorosa en moltes zones del país.

Brunei no és més que una finca més o menys ben administrada per la primera família del sultanat. Hi ha encara petroli per uns quants anys, però cal espavilar-se. D'aquí que actituds com les del germà pròdig –el tan famós *play boy* Jeffrey– hagin desembocat en una subhasta pública dels seus béns que ha deixat mig estabornits –psicològicament– als fidels súbdits de Sa Majestat el Sultà.

Les Filipines són figues d'un paner, també, ben peculiar. El popularíssim president Estrada va resultar ser un lladregot que va emular, com aquell que res, el lladronici del seu predecessor Ferdinand Marcos, el qual figura al *Guinness Book of Records* com el personatge que més ha robat en el que va d'història. La seva successora, Glòria Macapagal Arroyo ha heretat, doncs, una hisenda que no pot ser més minsa, minvada a més pels conflictes de seguretat interior, i molt especialment pel delicat problema amb el musulmans de Mindanao.

La situació a Myanmar és de sobres coneguda. La dama de ferro manté indeclinable la seva actitud. De cara a l'exterior, els generals juguen al gat i la rata. Però dubto que el règim pugui, a curt termini, implicar-se en una evolució oberta a la democràcia. Amb intenses ramificacions en l'intricat món de la droga, qualsevol canvi seria perjudicial per als espuris interessos dels militars. I em fa l'efecte que aguantaran fins a no poder més.

Cambodja és un tristíssim exemple de terra cremada. Difícil de fer-hi créixer les flors i violes de la democràcia i el desenvolupament. S'hi ha fet massa mal. Caldren molts anys per superar-ho. I a Laos passa tres quarts del mateix, encara que s'hi pugui ser una mica –no més d'un bri– més optimista.

Crisi internacional ▶ Si a la precarietat de la situació hi afegim les conseqüències dels atacs terroristes de l'11 de setembre, la cosa es complica encara més. D'una banda perquè un ralentiment de l'economia dels EUA té efectes immediats, de caràcter negatiu, en una regió que és absolutament dependent de les exportacions a la gran potència americana. Tot indica que el creixement previst per al 2001 disminuirà a tots els països de la zona. Fins i tot a Singapur, el creixement passarà de l'espectacular 9,9% del 2000 a un -0,3%, el primer índex negatiu en una pila d'anys. I a la veïna Malàisia, el creixement caurà del 8,5% a l'1,1%.

D'altra banda, cal no oblidar que alguns del països tenen un alt component poblacional musulmà. Malàisia, Indonèsia i Brunei, sobretot. I Mindanao, al sud de les Filipines. Com conciliar els rebrots que hi pugui haver de fonamentalisme amb les necessitats de modernitat i progrés que tots ells necessiten, és una tema clau en aquest moment.

Hi ha una qüestió addicional, que sempre planeja sobre les visions de tipus general, com aquesta, que es puguin fer sobre la regió, és la referida al nivell d'integració assolit per l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN), una institució que ja porta una pila d'anys intentant aglutinar uns certs esforços integracionistes que es veuen malmenats per dos factors principals: primer, perquè va basar –des d'un bon principi– la seva capacitat d'atracció en la força dels líders que la van crear (Marcos, Sukarno, Lee Kwan Yew, etc.). Però una institució de líders, i no de pobles o de societats, on la implicació i, consegüentment, l'interès del ciutadà és mínim, té poc futur. Cert és que els asiàtics tradicionals eren més amics de l'imperi dels homes que de l'imperi de les lleis (com és el cas d'Europa). Però les coses han canviat, i l'ASEAN interessa molt poc, o gairebé gens. Segon, perquè ha mostrat una nul·la capacitat per gestionar les crisis. La seva política de no ingerència i de total

respecte al consens –un dels valors asiàtics, no ho oblidem– han estat veritables frens al seu desenvolupament. D'altra banda, una sèrie de projectes fantasmagòrics, com el de tenir una moneda comuna cap a l'any 2010, formulats per dirigents eixelebrats que practiquen el salt en el buit –sense xarxa– als mers efectes de la política domèstica, han anat desacreditant la institució que vacaïneja lènguidament, mentre tota la regió s'està plantejant una nova xarxa d'acords bilaterals que trenquen l'esquema de multilateralitat somniat pels pares fundadors.

Perspectives de futur ▶ És cert que, a través de l'ASEAN, s'han fet alguns progressos. Només faltaria, després de tants anys! Però encara queden serrells molt importants, com la necessitat de reconciliacions històriques pendents que, si més no, assegurarien el necessari clima de confiança per a dur a bon terme iniciatives d'aquest calat i proporcions.

Sóc conscient que he pintat un quadre dramàtic de la situació. He volgut ser totalment realista, des del coneixement de primera mà que em donen els meus anys de viure a la regió i de bellugar-m'hi contínuament, en contacte amb totes les instàncies dels diversos països, per raó del meu càrrec. Però no excloc, ni molt menys, una bona dosi d'esperança.

Conec bé els asiàtics del sud-est. En tinc, fins i tot, alguns a la meva pròpia família. I sé bé de la seva capacitat d'adaptació, de la seva flexibilitat. D'allò que en tagalog en diuen *igkas*: el moviment del bambú, quan després que l'inexorable vent dels tifons l'ha ajagut, es redreça amb més força que mai.

El Sud-est asiàtic és ple de possibilitats. Sens dubte, pot tenir un futur molt més positiu que aquest mal moment que ara l'afecta. I, a més, la seva gent se'l mereix. ■

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

**El model de desenvolupament capitalista al Sud-est asiàtic.
L'especificitat d'una estratègia alternativa.
Gemma Cairó i Céspedes**

El model de desenvolupament capitalista al Sud-est asiàtic

L'ESPECIFICITAT D'UNA ESTRATÈGIA ALTERNATIVA

Gemma Cairó i Céspedes Universitat de Barcelona. Departament de Política Econòmica i Estructura Econòmica Mundial

Actualment sembla força inqüestionable l'exitosa experiència econòmica dels països del Sud-est asiàtic si considerem les extraordinàries taxes de creixement econòmic d'aquesta regió en els últims trenta anys. El propi Banc Mundial, el 1993, qualificava el fenomen com a “miracle econòmic”, considerant no només un creixement del producte interior brut en aquests països, situat molt per sobre de la mitjana de països en desenvolupament, sinó també observant l'entorn de forta estabilitat macroeconòmica en què aquest creixement s'havia produït. El control de la inflació, l'absència de marcats dèficits públics i un règim canviari estable contrastava amb la realitat de desequilibri i estancament a altres regions del món com era el cas d'Amèrica Llatina.

La recepta era força novedosa: la combinació d'una estratègia de creixement que orientava aquestes economies cap a l'exterior, amb un fort intervencionisme estatal i unes elevades taxes d'inversió i estalvi; això indicava una nova forma d'assolir altes taxes de creixement en el món en desenvolupament. De totes maneres, com veurem més endavant, una sèrie de factors polítics així com d'elements exògens als propis països van esdevenir cabdals per garantir l'èxit del model, dotant-los d'unes característiques ben específiques.

Es imprescindible, quan parlem de l'estratègia seguida pels avui països emergents a nivell mundial, diferenciar dos grans grups de països. En primer lloc, els països que en el seu moment van ser designats com a nous països industrialitzats (NPI) i configuraven un grup format per Corea del Sud, Taiwan, Singapur i Honk-Kong, els quals des de la dècada dels seixanta van començar a desenvolupar una estratègia d'industrialització que els va permetre adquirir una posició renovada en l'escenari mundial. En segon lloc, un altre grup de països format per Tailàndia, Malàisia i Indonèsia, anomenats NPI de “segona generació”, els quals importarien el model dels països veïns dues dècades més tard.

Les diferències entre aquests països són considerables, per exemple, en termes de població: països grans com Corea, Tailàndia o Indonèsia (entre 50 i 200 milions de persones), països més petits com Malàisia i Taiwan (amb uns 20 milions d'habitats) i ciutats-estat com Hong-Kong o Singapur. Les diferències en termes de renda per càpita també són apreciables, observant un ventall que va des dels 29.000 dòlars per càpita anuals de Singapur, als 8.000 de Corea o els 2.000 de Tailàndia. Malgrat aquesta heterogeneïtat podem afirmar, que tots ells comparteixen punts comuns en l'estratègia adoptada per esdevenir dinàmics i competitius a escala mundial.

Els models d'industrialització ▶ L'estratègia d'industrialització iniciada pels primers “dragons asiàtics” als anys seixanta queda emmarcada en la recerca constant per part de la majoria de països descolonitzats d'una via per assolir nivells de creixement i de benestar econòmic més elevats per a la seva població. L'èmfasi en el potencial industrial va marcar la majoria d'aquestes estratègies, que en el cas dels països esmentats va consistir en una primera fase d'industrialització capaç de generar una base industrial sòlida i diversificada a partir de la substitució de les importacions –que passarien a ser produïdes pel propi país–, per aviat complementar-la amb una estratègia d'orientació exportadora. L'enfocament cap a l'exterior d'aquestes economies és allò que les ha diferenciat de la majoria de països en desenvolupament que es van veure atrapats en els problemes que plantejava la substitució d'importacions, especialment, la ineficiència del proteccionisme indiscriminat i el seu biaix antiexportador. Sobre la base dels baixos costos salarials, que va esdevenir uns dels pilars de la industrialització orientada a l'exportació (IOE), els NPI de primera generació pretenien canviar la seva inserció en l'economia mundial, abandonant el patró d'exportadors de matèries primeres per passar a ser-ho de productes manufacturats. Amb el suport de les fortes entrades de capital estranger en forma d'inversió estrangera directa, aquests països van començar a orientar la seva indústria cap a productes intensius en treball –el seu recurs abundant i barat– per progressivament anar avançant cap a la producció de béns amb més valor afegit,

EL MODEL DE DESENVOLUPAMENT CAPITALISTA AL SUD-EST ASIÀTIC

Taula 1. Creixement econòmic i taxa d'estalvi

	Taxa creixement PIB				Estalvi brut % PIB
	1965-1980	1980-1990	1990-1997	2000	2000
Hong-Kong	8,6	6,9	5,0	5,0	32,2
Singapur	10,1	6,7	8,9	8,9	49,6
Taiwan	-	8,2	6,7	6,7	24,6
Corea Sud	9,6	9,4	7,3	7,3	32,5
Tailàndia	7,2	7,6	7,4	7,4	32,3
Indonèsia	8,0	6,1	7,6	7,6	25,7
Malàisia	7,3	5,3	9,2	9,2	46,9

► Banco Mundial, *Informe Desarrollo Humano*, diferents anys; Asian Development Bank, *Annual Report 2000*.

és a dir, amb més contingut tecnològic i intensius, amb mà d'obra qualificada. Cal esmentar també l'estreta col·laboració entre l'empresa privada, l'intervencionisme governamental i la burocràcia governamental –tret heretat del model japonès– com a característica de l'estratègia asiàtica. El paper actiu de l'Estat contradiu les tesis comunament defensades per posicions liberals que neguen la possibilitat d'un desenvolupament capitalista exitós de la mà d'un Estat intervencionista.

Els factors que van propiciar el desenvolupament de l'estratègia cal buscar-los tant en aspectes interns als països del Sud-est asiàtic com en els de tipus extern. En relació als factors endògens, el més determinant fou la política industrial desenvolupada pels respectius governs orientada a la promoció d'una estratègia IOE a partir de diferents instruments i mesures econòmiques. Les mesures que es van adoptar de tipus creditici –facilitant crèdits barats a les empreses per part de bancs públics–, i comercial –protecció selectiva d'indústries enfront de la competència estrangera, promoció d'empreses exportadores amb avantatges competitius mitjançant subsidis, fàcil accés a la tecnologia estrangera, etc.– es basaven en una eficient assignació de recursos públics, en la mesura que aquesta assignació es vinculava al compliment d'objectius financers, d'exportació, etc., marcats per l'Estat. D'aquesta forma es fomentava a la vegada la protecció i la competència, objectius que a priori podien semblar contraposats, els quals, juntament amb la coherència en l'ús dels instruments de política econòmica, configuraven una estratègia ben diferenciada d'aquelles que regien a altres països de la regió –com Índia o Pakistan– i a la majoria dels llatinoamericans. Un segon factor que s'ha considerat cabdal per explicar l'èxit del model ha estat l'aplicació de la reforma agrària, que ha permès la formació d'un excedent –financer, de productes agraris, de mà d'obra– capaç d'ésser utilitzat en la indústria. Cal dir, però, que aquest és un tret exclusiu de Taiwan i Corea del Sud. En tercer lloc, el predomini de règims polítics autoritaris ha significat no només la tan preciosa estabilitat política en pro del creixement econòmic, sinó també el manteniment d'uns baixos costos de la mà d'obra mitjançant la prohibició dels drets de sindicació i organització de la classe treballadora i de les conseqüents reivindicacions salarials. L'herència colonial japonesa, bàsicament d'un fort

sector públic, una bona xarxa d'infraestructures i l'educació primària de la població, ha estat un altre element sovint considerat com a positiu en els inicis de l'estratègia. Per últim, cal destacar el fet que l'equitat que ha comportat la pròpia estratègia –les tècniques intensives en el treball han permès a la població accedir a un lloc treball i, per tant, a uns ingressos, la igualtat econòmica associada a la redistribució de terres, la inversió pública en educació amb objectius de capacitació de la població– ha estat un factor que ha reforçat el model mateix generant una espècie de cercle virtuós. Això no només ha possibilitat la generació d'un mercat intern en aquests països que ha estimulat la dinàmica de creixement, sinó que, a més, ha vinculat positivament el creixement econòmic amb el desenvolupament humà.

Els factors exògens o externs a aquestes economies que han afavorit el seus bons resultats fan referència tant a la posició geoestratègica d'aquests països durant la Guerra Freda, com també als canvis que s'anaven succeint en l'economia mundial. Els interessos nord-americans a la regió enfront de "l'amenaça comunista" van estimular la intervenció dels EUA en forma d'ajudes econòmiques i inversions directes en aquests països durant la dècada dels anys cinquanta. Aquest factor es va veure complementat posteriorment per l'expansió econòmica que va experimentar l'economia japonesa basada principalment en la transferència de tecnologia cap aquests països, la qual s'unia a les pròpies polítiques d'atracció i incorporació de tecnologia estrangera –mitjançant llicències,

► Torres bessones de Kuala Lumpur

Taula 2. Indicadors de desenvolupament humà i desigualtat

	Coeficient de Gini	Taxa alfabetització adults (%)		Esperança de vida (anys)		Taxa mortalitat infantil (per mil)
		Dones	Homes	Dones	Homes	
Hong-Kong	0,52	88	96	82	77	3
Singapur	-	89	97	80	76	4
Taiwan	0,32	91	98	78	72	7
Corea Sud	0,32	96	99	76	69	5
Tailàndia	0,44	91	96	72	68	26
Indonèsia	0,31	85	93	68	64	38
Malàisia	0,49	78	89	75	70	8

Nota: les dades són per 1999, a excepció del Coeficient de Gini que varien entre 1995-99.

► Asian Development Bank, Annual Report 2000.

patents, *know-how*, ...— que implementaven els NPI. A més, l'experiència del Sud-est asiàtic no es pot desvincular de l'expansió de les empreses transnacionals dels països desenvolupats a partir dels anys seixanta, que coincidint amb la crisi de rendibilitat que es faria efectiva a principis dels setanta, començaven a buscar nous espais on rendibilitzar les seves inversions i un dels principals destins va ser els països del Sud-est asiàtic.

Alguns dels trets esmentats —especialment la política industrial i l'atracció d'inversió estrangera— s'han reproduït més tardanament a la resta de dragons asiàtics de “segona generació”, a mode d'aprenentatge dels primers. Des de principis dels anys vuitanta, països com Tailàndia, Malàisia i Indonèsia començaren a experimentar fortes entrades de capital en forma d'inversió estrangera directa provinent primer del Japó i posteriorment de Taiwan, Honk Kong i Corea del Sud. Aquests països, que ja havien superat amb èxit les primeres fases de l'estratègia exportadora i havien diversificat la seva estructura productiva, començaren a deslocalitzar part de les seves activitats —especialment aquelles més intensives amb mà d'obra no qualificada— cap a aquells països amb costos salarials menors. Posteriorment, des dels anys noranta s'assisteix a un canvi en el tipus de recursos que flueixen cap a aquests països, dominats pels recursos de tipus financer —crèdits, inversió en cartera, ...— configurant una nova via d'atracció de capitals estrangers. Les causes del fort increment d'aquests fluxos financers les trobem bàsicament en el diferencial de tipus d'interès entre aquests països —mantinguts intencionadament alts— i els de Japó o Estats Units. En segon lloc les bones expectatives que generaven aquests mercats emergents —elevades taxes de creixement amb control inflacionari i baixos dèficits— eren un al·licient per als inversors estrangers en un moment en què la desregulació financera i l'obertura de mercats de capitals d'aquests països ho facilitava. Per últim, l'anclatge de les respectives monedes al dòlar nord-americà garantia, en principi, als inversors exteriors, l'estabilitat canviària i evitava riscos derivats de la depreciació de la moneda. De fet, alguns d'aquests factors van empènyer a la crisi financera i econòmica que el 1997 van patir els països del Sud-est asiàtic.

Malgrat tot, cal tenir present les diferències existents entre els dragons asiàtics en termes d'estructura econòmica. El perfil industrialista-exportador de manufactures —de contingut tecnològic mitjà—

de Corea del Sud i Taiwan contrasta amb la preponderància de l'activitat financera de Hong-Kong i Singapur o amb l'encara endarreriment estructural de Malàisia, Indonèsia o Tailàndia caracteritzats per una presència notable de les exportacions de matèries primeres i de manufactures lleugeres (tèxtils i aliments) en la seva estructura exportadora.

Les revelacions de la crisi financera ► La crisi asiàtica esclatava el 1997 amb la retirada massiva de capitals dels països del Sud-est asiàtic per part dels inversors estrangers, provocant una forta devaluació de les respectives monedes —primer del *baht* tailandès, encara que ben aviat arrossegà a les monedes de Malàisia, Indonèsia i Filipines—. Aquest fou el resultat de l'existència d'un elevat grau d'endeutament a la regió, el qual, de fet, estava finançant elevats dèficits per compte corrent que els països havien anat acumulant al llarg de l'última dècada fruit dels requeriments d'inversió de la pròpia estratègia de desenvolupament. La pèrdua de competitivitat d'aquests països degut a l'aparició de Xina com a potent competidor, a la depreciació del *ien* japonès i al proteccionisme dels països més rics, dificultava l'accés d'aquests països als mercats exteriors, agreujant la crisi d'endeutament. Aquests dues explicacions centrals de la crisi asiàtica cal, però, complementar-les amb altres factors que no van permetre evitar el desencadenament de la crisi. L'especulació immobiliària i financera existent en els països de la regió, l'escassa supervisió per part dels respectius sistemes bancaris de la concessió de préstecs, la cerca per part del capital internacional d'una rendibilitat en l'esfera financera que no trobaven en la productiva i que anava engrandint la bombolla financera, foren també elements que intervingueren en l'agreujament d'una crisi que es traslladà al conjunt de la regió —especialment a Corea— per després recórrer la resta de les borses del món. El programa de rescat del Fons Monetari Internacional que s'articulà per intentar aturar el deteriorament financer d'aquests països, es va acompanyar d'unes condicions en termes d'estabilització i reforma econòmiques amb forts efectes recessius per a aquestes economies, que es van fer sentir posteriorment.

Malgrat l'experiència de fort creixement de les economies del Sud-est asiàtic, la crisi financera ha posat de manifest algunes de les debilitats de l'estratègia seguida per aquests països. La primera d'e-

EL MODEL DE DESENVOLUPAMENT CAPITALISTA AL SUD-EST ASIÀTIC

lles és la dependència que caracteritza aquest model de creixement. L'estratègia orientada a l'exterior se sustenta en l'atracció d'inversió estrangera directa i de recursos financers de l'exterior, la qual cosa implica una forta dependència del capital estranger. L'extraversió –o orientació exportadora– típica dels dragons asiàtics els vincula directament als mercats dels països desenvolupats i, per tant, a l'evolució d'aquestes economies, el que significa una vulnerabilitat enfront de les crisis de demanda que poden patir els països més rics, ja sigui per situacions de recessió econòmica, d'aplicació de polítiques proteccionistes, etc. Per últim, la dependència tecnològica mostra l'encara impossibilitat que la majoria d'aquests països desenvolupin una capacitat tecnològica endògena. Per tant, la dependència els allunya encara avui dels països més desenvolupats econòmicament i els relega a un segon lloc en l'escenari internacional. La crisi financera viscuda a la regió a finals dels anys noranta mostra també els perills de la liberalització financera indiscriminada i de l'obertura dels mercats de capitals en països on la fragilitat del sistema financer i bancari hi és palès. A més, la política desreguladora que impregna l'ideari liberal dels organismes financers internacionals –Fons Monetari i Banc Mundial– i dels països desenvolupats, mostra la precaució amb què s'han d'imposar aquestes mesures i la necessitat d'avançar cap a una nova arquitectura financera internacional. En últim lloc, remarcarem que els baixos salaris, en el marc del sistema econòmic capitalista, no poden esdevenir la base per a una estratègia de desenvolupament sostenible, ja que això no genera un avantatge competitiu a escala mundial en el llarg termini –sempre poden sorgir nous competidors amb costos laborals menors, com ha estat el cas de Xina i Vietnam enfront de Tailàndia o Malàisia–. De fet, l'estratègia de creixement dels dragons asiàtics ha estat predominantment de caràcter extensiu, és a dir, les fonts d'aquest creixement han estat l'ús de recursos abundants, com la mà d'obra, i no tant les millores en l'eficiència. Només alguns dels primers NPI presenten des dels anys vuitanta signes d'un creixement intensiu marcat per l'increment de la productivitat i la millora tecnològica, factors que esdevindran fonamentals en el futur per poder qualificar definitivament d'èxit el model de creixement al Sud-est asiàtic. ■

Bibliografia ▶

BUSTELO, P. *La industrialización en América Latina y Asia Oriental*. Madrid: Editorial Complutense, 1994.

GROIZARD CARDOSA, J.L. "Industrialización y ajuste estructural en el Sudeste de Asia". En ARRIZABALO, X. *Crisis y ajuste en la economía mundial*. Madrid: Síntesis, 1997.

KRUGMAN, P. *El retorno de la economía de la depresión*. Barcelona: Crítica, 2000.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Les relacions entre la Unió Europea i el Sud-est asiàtic. Principals
línies d'actuació.

Joan Colom

Les relacions entre la Unió Europea i el Sud-est asiàtic

PRINCIPALS LÍNIES D'ACTUACIÓ

Joan Colom Vicepresident del Parlament Europeu i Ricard Barba Llicenciat en Comerç Internacional

Evolució cronològica ▶ El 1972 la Comunitat Econòmica Europea (CEE) va ser el primer actor de la política internacional en establir un diàleg formal amb la llavors recent creada Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN)¹. Tanmateix, no va ser fins al 1978 quan se celebrà a Brussel·les la primera cimera a nivell ministerial (AEMM) entre els països membres d'ambdues organitzacions. A la segona cimera ministerial, el 7 de març de 1980, es va signar a Kuala Lumpur l'Acord de Cooperació CE-ASEAN. Les reunions al més alt nivell es varen succeir fins que el 1994 la Comissió va endegar la seva estratègia amb els països asiàtics, essent-ne una de les primeres accions reforçar la visió de l'ASEAN com a pedra angular de la política europea a l'Àsia. Aquesta relació s'institucionalitzà mitjançant les trobades *Asia-Europe Meetings* (ASEM), la primera de les quals va tenir lloc a Bangkok al març de 1996. Paral·lelament, i a nivell ministerial, a Singapur es començaren a celebrar les Trobades de Ministres d'Afers Estrangers ASEM al febrer de 1997. Ja aleshores l'ASEAN jugava un paper emprenedor en l'enfortiment del diàleg amb la Unió Europea, a tots els nivells. Per centrar-se en els darrers esdeveniments institucionals que han marcat les pautes de la mútua comprensió, cal destacar la tretzena AEMM que tingué lloc a Vientiane (Laos) el desembre de 2000, on ambdues parts van deixar palesa la coincidència en voler continuar, tot enfortint-les, la cooperació i les consultes a nivell polític. Les relacions entre la Unió Europea (UE) i l'ASEAN poden considerar-se, doncs, com un procés de diàleg madur i amb perspectives de futur entre dues associacions regionals.

Breu comparativa UE-ASEAN ▶ Els deu estats membres de l'ASEAN –es preveu que Timor Oriental en sol·licitarà l'accés ben aviat– sumen una població total de 512 milions de persones mentre que els 15 integrants actuals de la UE en sumen 375. El PNB² regional es calcula al voltant dels 524.000 milions de dòlars³, aproximadament les dimensions del PNB espanyol. Per la seva banda, la UE té un PNB total d'uns 8.213 milers de milions de dòlars. Les rendes mitjanes per càpita a la UE són de 21.877 dòlars i a l'ASEAN de 1.020 dòlars.

També és important destacar que mentre que els països membres de la UE gaudeixen de diferents nivells de riquesa, però sempre dins d'un marge relativament petit de disparitat, els països de l'ASEAN són molt més diversos. A tall d'il·lustració: només Luxemburg i Dinamarca superen a Singapur en termes de renda per càpita i Brunei se situa al voltant del nivell espanyol; de la resta, només Malàisia i Tailàndia tenen rendes per càpita superiors a la dels països més pobres de l'Europa Central i de l'Est que s'integraran a la UE (en aquest cas, Bulgària i Romania). Dels restants sis membres de l'ASEAN, Myanmar, Cambodja i Laos estan catalogats per les Nacions Unides com a Països Menys Desenvolupats (PMD) (*Least Developed Countries*, LDC).

Econòmicament, el conjunt de l'ASEAN representa un 1,8% del PNB mundial i un 5,6% del comerç exterior de la UE. En termes d'inversió estrangera directa, el 1995 –és a dir, abans de la crisi del 1997– la zona rebia un 5,8% del total de la inversió directa europea mentre que actualment ha passat a ser receptora negativa amb un -0,6%. Això reflecteix, alhora, el paper de Singapur i algun altre centre financer i la relativa fragilitat d'aquestes economies.

LES RELACIONS ENTRE LA UNIÓ EUROPEA I EL SUD-EST ASIÀTIC

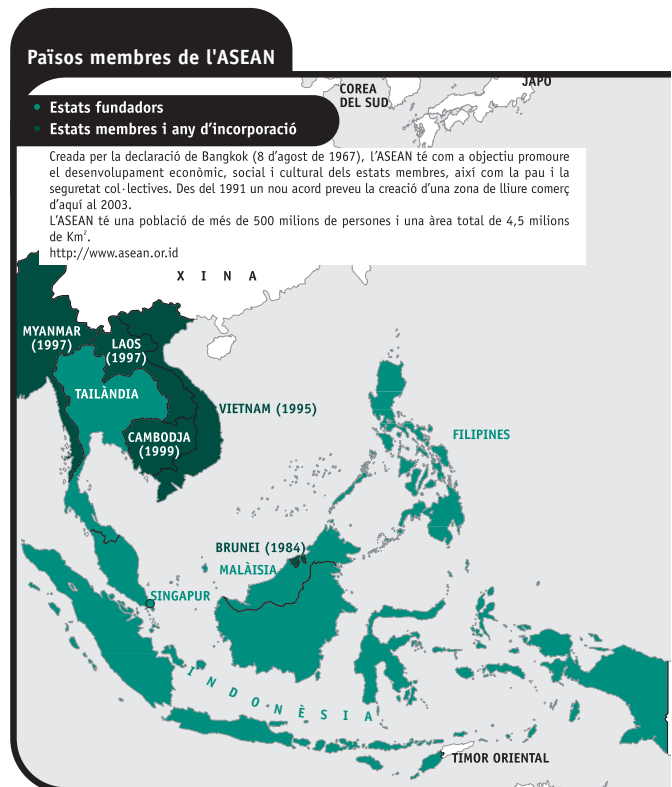
La Posició Europea ▶ Com ja s'ha indicat, la Comissió Europea el 1994 va establir un marc amb objectius per a les relacions exteriors amb els països asiàtics, entre ells els membres de l'ASEAN. Tanmateix, atesos els canvis que ha sofert el context asiàtic (cal no d'oblidar que hi viu un 56% de la població del planeta), aquest any 2001 l'executiu europeu ha reformulat les seves intencions envers la regió d'acord amb la nova situació focalitzant-les en sis eixos concrets. La UE, participant convidada en els fòrums regionals, vol contribuir a la pau i a la seguretat regional augmentant el compromís europeu vers la regió. La Unió aportarà les pròpies experiències en la prevenció i gestió de conflictes de diferent tipus, i procurarà augmentar els llaços de la col·laboració existent en justícia i assumptes interns, col·laboració especialment rellevant atès que al territori de l'actual ASEAN hi ha hagut i encara hi ha alguns dels focus d'inestabilitat de més transcendència de la regió asiàtica, com la guerra al Timor Oriental o les guerrilles actualment actives a les Filipines, Indonèsia, Myanmar i Laos, etc.

La UE intenta donar prioritat a les actuacions que portin a una consolidació dels *intercanvis comercials* i dels *fluxos d'inversió* en ambdós sentits; per exemple, treballant en reunions conjuntes d'experts d'alt nivell per reduir les barreres no aranzelàries i promoure la transparència normativa.

Per a una correcta contextualització, cal recordar que sumant el comerç intracomunitari i l'exterior, la UE representa un 37,7% del comerç internacional mundial. El 1995⁴, abans de l'esmentada crisi del 1997, el superàvit de la balança comercial de la UE amb l'ASEAN va assolir la xifra de 2.421 milions d'euros, mentre que l'any 2000 aquesta mateixa balança canvià de signe per esdevenir deficitària en 29.255 milions d'euros. Els números absoluts donen, per sí mateixos, una indicació prou clara, però com a síntesi de l'evolució de la balança, s'ha de dir que passa d'estar en un equilibri lleugerament favorable a la UE (6,9%) el 1995, a reflectir una clara relació deficitària del 57,8% l'any 2000. Aquest canvi de signe demostra que després de la crisi del 1997 la Unió Europea ha estat un bon mercat per als exportadors de l'ASEAN, cosa que inevitablement enforteix els lligams entre els dos actors. El que no s'ha recuperat, tanmateix, ha estat el flux d'inversió europeu cap a la regió. La política de la UE intenta, per pal·liar aquest dèficit, reforçar la confiança del sector privat, sobretot de les Petites i Mitjanes Empreses (PIME) europees, per fer la regió atractiva per als contactes entre operadors econòmics d'ambdós protagonistes.

En temes de política econòmica i financera a escala intrarregional, la UE aporta els coneixements adquirits en la seva pròpia experiència, coneixements que poden resultar molt interessants per a l'ASEAN. D'altra banda, sota el marc de la recent iniciativa de "Tot menys armes" i del Sistema de Preferències Generalitzades (SPG), la UE millora substancialment l'accés al mercat europeu dels països més pobres amb el que això implica d'estímul a les exportacions.

Aquesta concessió de preferències generalitzades va estretament lligada a una altra de les directrius prioritàries per a l'acció conjunta de la Unió, l'impuls del *desenvolupament* dels països més desafavorits de la regió, tot atacant les causes directes de llur pobresa. Per promoure aquest desenvolupament la UE se centra en programes sectorials en pro de la reducció de la pobresa, el reforçament del diàleg sobre política

social –del qual Europa en viu un constant i constructiu debat intern–, i la millora en la gestió de l'ajuda exterior de la UE.

Un altre eix de la política exterior comunitària, especialment important en l'enfocament de les relacions amb l'ASEAN, és el de fomentar la protecció dels *drets humans*, la *democratització*, la *governabilitat* i l'*Estat de Dret*. A l'hora de promoure aquests valors centrals del model europeu en un entorn culturalment tan diferent, la UE intenta presentar la concepció dels drets humans com una qüestió universal i indivisible, de respecte obligat. Reforçant el diàleg bilateral en temes de foment i aplicació de polítiques socials, estimulant el diàleg civil intern i amb agrupacions de la societat europea i establint clàusules de respecte als drets humans en la cooperació econòmica, la Unió Europea pot col·laborar en la consecució d'un context més just per a aquests països.

També és important, per a l'entesa entre dues regions com l'europea i la del Sud-est asiàtic, establir associacions i aliances globals en el marc dels *fòrums internacionals*. D'aquesta manera, es podrà fer front als desafiaments de la mundialització, a les amenaces de caràcter mediambiental i a la millora de la seguretat d'una manera més efectiva i consensuada. Per tal d'assolir aquests objectius comuns, en matèria de seguretat regional a l'ASEAN, la UE fa especial incidència en la promoció del Tractat de Prohibició Completa dels Assaigs Nuclears (CTBT) i la vigilància de la proliferació d'armes lleugeres i mines antipersonals. De la mateixa manera, es busca reforçar un marc internacional obert i basat en les normes de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), i millorar la feina –l'efectivitat– de les Nacions Unides i les seves agències. Altres temes de trans-

LES RELACIONS ENTRE LA UNIÓ EUROPEA I EL SUD-EST ASIÀTIC

condència global sobre els quals la UE presta una intensa col·laboració científica i tecnològica amb la regió són el control i prevenció dels desastres mediambientals, la promoció del desenvolupament sostenible i una bona gestió en l'ajuda al control de les pandèmies (en especial la SIDA).

Per finalitzar aquest breu esbós de les principals línies d'actuació europees envers la regió del Sud-est asiàtic, la UE considera necessari contribuir a l'augment del *coneixement mutu* entre la pròpia Europa i Àsia. La promoció d'aquesta percepció, d'aquesta coneixença mútua, es considera una bona inversió per tal que en un futur no gaire llunyà les relacions entre les dues regions no tan sols es mantinguin vives sinó que, sobretot, puguin arribar a millorar-se i incrementar-se.

En definitiva, s'ha de dir que, per l'instrument d'aquestes focalitzacions, l'objectiu bàsic de la política exterior europea és el consolidar una presència tant econòmica com política a la regió, i augmentar-la fins al nivell que li correspon a la Unió Europea actual i, també, al que li correspondrà amb la propera ampliació.

Conclusions ► L'aparició de l'ASEAN és un esdeveniment determinat per les seves pròpies circumstàncies, de manera semblant al que ha passat amb la Unió Europea. Però, alhora, respon a una tendència que es pot considerar general, com és la constitució arreu del món de blocs regionals de caràcter econòmic i amb creixent dimensió política. El fet que un conjunt tan heterogeni d'economies hagin emprès aquest projecte en comú ha d'explicar-se en funció del seu context immediat. Aquest, pot ser entès com una situació central en un continent –Àsia– important, i cada vegada més atès el creixement econòmic de la Conca del Pacífic; es tracta d'un espai fronterer amb una Xina amb clara vocació de potència regional i uns Estats Units amb forta presència també a aquesta riba del Pacífic, inclosos Taiwan i Japó. En aquest context, doncs, és versemblant el procés de diàleg intens que mantenen aquests països en el marc de l'ASEAN, diàleg tant en l'àmbit econòmic com, cada vegada més, en l'àmbit dels temes de política regional.

Pel que fa als actors internacionals, la Unió Europea és vista com quelcom relativament semblant, com una regió que pot transmetre experiència i *know-how* a l'hora d'encarar amb èxit un procés d'integració d'aquestes característiques. Durant el 2002, els 10 països de l'ASEAN formaran la seva pròpia àrea de lliure comerç. A banda d'això, les converses mantingudes a la tardor de 2001 al si del que s'anomena ASEAN+3 (els deu membres de l'ASEAN més la Xina, Japó i Corea del Sud) han dut al compromís en ferm ASEAN-Xina per crear, a deu anys vista, l'àrea de lliure comerç més gran, un mercat que englobarà el 30% de la població mundial.

Es pot percebre també voluntat política, per part dels països del Sud-est asiàtic, de diversificar les seves relacions amb el que s'acostuma a entendre per "món occidental". És a dir, la percepció de la Unió Europea com un soci a nivell internacional menys determinat per interessos propis que els Estats Units ha de ser copsada per la UE com una oportunitat d'or per estendre ponts amb aquella àrea i fer créixer així el pes específic d'Europa a la regió.

En termes de política internacional, és ben palès que la UE pot ser un líder –o un mitjancer– força més lliure de pressions per promocionar, per exemple, tractats de no proliferació de proves nuclears, o per liderar països que vulguin ratificar els Acords de Kioto. En aquest cas, els EUA, la potència aliena més important a la regió, i antagonista d'altres potències amb aspiracions –la Xina–, estan immobilitzats per qüestions de política interna i d'interessos adquirits en aquella ribera del Pacífic. En termes d'influència del món occidental a la regió, sembla que tant l'ASEAN com la Xina entenen la repartició entre els EUA i la UE com un joc de suma zero, per tant, aposten per la segona per tal de reduir l'excessiva presència dels primers. És, com s'ha dit abans, una oportunitat d'or per a que la política exterior de la UE a la regió guanyi la importància que està en condicions de pretendre assolir. ■

Agraïm a Carlo Chicco, funcionari de la DG II del Parlament Europeu, la documentació facilitada.

Notes

1 Actualment formada per Brunei, Indonèsia, Malàisia, Filipines, Singapur, Tailandia, Vietnam, Cambodja, Laos i Myanmar.

2 Dades extretes del Banc Mundial: "Informe sobre el Desenvolupament al Món, 2000/2001".

3 Lamentablement, no s'han pogut trobar dades homogènies en euros (€).

4 Dades d'Eurostat.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Noves relacions d'Espanya: l'obertura a l'Àsia.
Eva Soms i Bach

Noves relacions d'Espanya: l'obertura a l'Àsia ►

Eva Soms i Bach Coordinadora del Programa Àsia de la Fundació CIDOB

És ben sabut que els interessos nacionals de la política exterior espanyola han estat dirigits tradicionalment a Europa, la Mediterrània –especialment els països del Magrib– i l'Amèrica Llatina, per lligams evidents. Però els interessos nacionals i la política exterior dels estats estan condicionats, segons el ministre d'Afers Estrangers, Josep Piqué, per uns factors variables, vinculats a l'escenari estratègic internacional, fet que ha portat el Govern espanyol a reorientar els esforços diplomàtics i a obrir les relacions exteriors a una de les regions amb més pes demogràfic i econòmic del món: la regió asiàtica.

En el context de reorganització de la diplomàcia espanyola, doncs, el Govern espanyol va presentar per primera vegada de manera oficial, el 16 d'octubre de 2000, una nova estratègia per la zona d'Àsia i Pacífic: l'anomenat *Pla Marc Àsia-Pacífic*, dividit en dos trams biennals, 2000-2002 i 2002-2004, i on es resumeixen les intencions del Govern a la regió. És la primera vegada que Espanya es planteja un pla per a la política exterior al països asiàtics i, malgrat ser una estratègia global cap a una àrea tan diversa, el Pla inclou també les relacions que a partir d'ara Espanya tindrà amb els països del sud-est asiàtic. Per tant, qualsevol relació entre Espanya i els països de l'ASEAN passa per les directrius del Pla Àsia-Pacífic.

Quins són els propòsits d'aquest Pla Marc Àsia-Pacífic 2000-2002?

- La incorporació plena d'Àsia-Pacífic a la política exterior d'Espanya.
- Millorar la imatge general d'Espanya i del seu perfil a la regió Àsia-Pacífic.
- Augmentar la presència comercial i de la inversió espanyoles en els mercats asiàtics.
- Intensificar la cooperació al desenvolupament i la cooperació científica i tecnològica amb els països de la regió.
- Millorar de manera important el coneixement mutu entre Espanya i els països d'Àsia-Pacífic.

Per assolir aquests propòsits, el Pla Marc Àsia-Pacífic es marca quatre objectius generals:

- *Més presència política a la zona*, amb un programa més intens de visites del president i el rei espanyols als països asiàtics i un augment de l'activitat diplomàtica i consular, tant a nivell bilateral com multilateral, a través d'organitzacions com la Fundació Àsia-Europa (ASEF), dirigida per l'ambaixador català Delfi Colomé.
- *Més presència econòmica i comercial*, amb la intenció d'incrementar les exportacions espanyoles a l'Àsia i de duplicar-ne el nombre de turistes.
- *Més cooperació*: en el camp del desenvolupament, amb la definició de tres prioritats geogràfiques: Filipines, Xina i Vietnam. Quant a cooperació científica, empresarial i tecnològica, es pretén augmentar els contactes entre les universitats i els centres especialitzats.
- *La millora del coneixement mutu* entre Espanya i les països de la zona és un objectiu horitzontal i que inclou des de la potenciació de les activitats i la presència de l'Institut Cervantes als països asiàtics fins a l'establiment de vols regulars entre Espanya i la zona.

Casa Àsia ► La principal concreció del Pla és la creació de la Casa Àsia a Barcelona, la qual aspira a coordinar i centralitzar les diverses activitats que l'Administració, les universitats, les empreses, i la societat civil (a través d'ONG, principalment) estan desenvolupant a Espanya. La Casa Àsia s'engrega amb un pressupost anual de 500 milions de pessetes (més de 3 milions d'euros), repartits entre el Ministeri d'Afers Estrangers (que hi aporta 300 milions) i la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona que hi posen la resta a parts iguals.

La Casa Àsia neix després de l'experiència d'una dècada de la Casa de Amèrica a Madrid, alhora que pretén formar part de la xarxa de l'ASEF i estar en contacte amb les institucions europees, nord-americanes i sud-americanes de característiques similars.

Els països als quals es dirigiran els esforços del Pla Àsia-Pacífic i de la Casa Àsia són prioritàriament els de la conca del Pacífic, i concretament els del sud-est asiàtic i la Xina.

Pàgines web relacionades ►

Pla Àsia-Pacífic 2000-2002:

<http://www.mae.es/seaex/planasia.pdf>

Conveni de creació de la Casa Àsia; estatuts, fonaments i estructura i projecte de Casa virtual: <http://www.mae.es/seaex/casaasia.html>

Documents relacionats ►

Compareixença del secretari d'Estat d'Afers Estrangers, Miquel Nadal, al Congrés dels Diputats, 21 de novembre de 2000. *Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados*. Sessió núm. 8

"La Casa de Asia y Pacífico 'Casa de Oriente' Fundamentación, estructura, instalaciones y actividades": <http://www.mae.es>

"La presentación de la estrategia del gobierno español para Asia y el Pacífico" de l'Ambaixada d'Austràlia a Espanya:

http://www.embaustralia.es/gobierno/a_p_plan_sp.htm

"Los intereses nacionales en la Política Exterior", conferència del Ministre d'Afers Estrangers, Josep Piqué, al Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional (CESEDEN), 31 d'octubre de 2001.

Plan Marco Asia Pacífico 2000-2002, Ministeri d'Afers Estrangers, 2000.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Catalunya i Àsia-Pacífic. Les relacions politicoinstitucionals.
Pablo Pareja Alcaraz

CATALUNYA I ÀSIA-PACÍFIC

LES RELACIONS POLITICOINSTITUCIONALS

Pablo Pareja Alcaraz Llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració

El present article centra la seva atenció en l'acció exterior de Catalunya envers la regió d'Àsia-Pacífic amb una doble finalitat: d'una banda, donar a conèixer els principals agents que la duen a terme i els objectius que persegueixen; de l'altra, exposar breument els instruments i el contingut d'aquelles actuacions més destacades en el context d'aquesta projecció exterior. La nostra anàlisi, però, no es pot entendre correctament si no es prenen en consideració tres reflexions prèvies.

Tres reflexions prèvies ▶ En primer lloc, cal definir a quin espai geogràfic concret ens referim quan parlem d'Àsia-Pacífic. En general, sota la denominació d'Àsia-Pacífic se solen incloure diferents categories de països que varien en funció dels objectius concrets de cada estudi. En el nostre article, entendrem inclosos en aquesta regió no només els països que generalment se citen i que se situen al nord-est asiàtic (Japó, Xina, les dues Corees, Taiwan i Hong Kong), sinó també aquells altres que integren l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN): Myanmar, Brunei, Cambodja, Filipines, Indonèsia, Laos, Malàisia, Singapur, Tailàndia i Vietnam. La consideració d'aquests dos grups de països presenta, al nostre entendre, un doble avantatge: per una banda reflecteix de forma més precisa l'extensió geogràfica de l'anomenada regió d'Àsia-Pacífic; per l'altra, permet enriquir i diversificar l'anàlisi de les relacions politicoinstitucionals que Catalunya hi manté.

En segon lloc, cal recordar que en aquesta anàlisi estem fent referència a un subjecte –una Comunitat Autònoma i, per tant, una entitat subestatal– amb unes característiques particulars i diferents de les que acompanyen aquells que tradicionalment han estat els principals actors de les relacions internacionals: els estats. Tant en la definició de la seva acció exterior com en la seva implementació, els diferents agents catalans es mouen dins l'espai de les atribucions competencials reconegudes a Catalunya i en el marc general que dibuixa la política exterior de l'Estat. D'aquí que parlem d'*acció exterior* (en contraposició a *política exterior*) i que les relacions que Catalunya manté amb Àsia-Pacífic s'inclouin en un marc més general dibuixat pels vincles entre Espanya i aquesta regió.

Finalment, una tercera reflexió recau en els interessos manifestats per les institucions catalanes en les seves accions orientades a l'estranger. Des dels seus inicis, l'acció exterior de Catalunya s'ha concentrat prioritàriament en tres àrees geogràfiques: en primer lloc, i a molta distància de les següents, Europa; a continuació, la Mediterrània; i, en tercer lloc, Amèrica Llatina. L'atenció dels diferents agents de Catalunya envers Àsia i, més concretament, envers la regió d'Àsia-Pacífic, se situa en una posició secundària respecte d'aquestes àrees i no assoleix una intensitat apreciable fins als darrers anys de la dècada dels noranta. Es pot parlar així d'un fenomen relativament recent que troba les seves arrels en dos àmbits complementaris. En l'àmbit intern (des del punt de vista dels interessos concrets dels agents de Catalunya), en les demandes d'un empresariat que sol·licitava l'establiment de canals d'accés a la regió d'Àsia-Pacífic, en el desig de les institucions catalanes de completar progressivament els buits geogràfics que presenta l'acció exterior de Catalunya i en la ferma voluntat de consolidar la seva posició econòmica i comercial –i, en certa mesura, també cultural– en aquesta àrea geogràfica del món. En l'àmbit extern (des del punt de vista de tots els actors que participen a/de les relacions internacionals), en l'enorme creixement econòmic i l'intens desenvolupament experimentat pels països inclosos a la regió d'Àsia-Pacífic en els darrers anys del segle XX i en el sentiment compartit per nombrosos analistes i institucions com, per exemple, el Banc Mundial, que aquesta àrea es configurarà –si no ho és ja– com un dels centres econòmics i comercials del segle que tot just acabem de començar. Els mercats asiàtics no només concentren més de la meitat de la població del planeta (52,4%) i una quarta part del PIB mundial (25,1%), sinó que a més presenten la major potencialitat de creixement econòmic (5,9% del PIB és la previsió per al 2001, segons el Fons Monetari Internacional).

No és un fenomen tan nou ▶ Fetes les observacions preliminars i entrant ja a oferir una visió general de les relacions entre Catalunya i la regió d'Àsia-Pacífic, el primer que hem de dir és que la vinculació entre Catalunya i Àsia no constitueix un fenomen completament nou. Els viatges del president de la Generalitat a Japó, l'estiu de 1985, i a Xina, l'abril de 1989, demostren aquest fet; però no són els únics. En part com a resultat de les bones relacions mantingudes entre Japó i Catalunya des dels inicis de la democràcia, i en part com a resultat d'una eficaç política de captació d'inversions impulsada des del Departament d'Indústria i Energia (concretament des de la divisió de Japó de l'Àrea Internacional del Centre d'Informació i Desenvolupament Empresarial [CIDEM]), entre 1986 i 1998 el volum total de les inversions nipones dins el territori català va ser aproximadament de 491.865 milions de pessetes. En una línia semblant, de les 222 empreses japoneses instal·lades a Espanya el 1999, un total de 128 (55%) tenia la seva seu a Catalunya.

Actualment, més d'un 15% del total de les importacions catalanes procedeix d'Àsia-Pacífic (devant d'un 11,1% respecte de les importacions estatals), mentre que només un 3,3% de les exportacions de Catalunya es dirigeixen a aquesta regió (davant d'un 3,2% respecte de les exportacions estatals). Tenint en compte que l'Organització Mundial del Comerç xifra la mitjana europea d'importacions a Àsia-Pacífic al voltant del 16% i la mitjana d'exportacions entorn al 8% dels totals respectius, aquestes dades ens porten a dues consideracions¹. D'una banda, a reconèixer la posició de relatiu endarreriment que presenten tant Catalunya com Espanya respecte d'altres regions i països europeus, amb uns índexs d'importacions i exportacions més elevats en relació a Àsia-Pacífic. De l'altra, a constatar que en aquesta situació general de cert endarreriment, Catalunya manté un lleuger avantatge respecte de l'Estat. Aquest fet ha originat que en certes ocasions l'experiència catalana hagi estat presa en consideració pels agents de la política exterior espanyola a l'hora de dissenyar les seves activitats envers els països d'Àsia-Pacífic.

Agents de l'acció exterior ▶ Dins l'àmbit autonòmic de Catalunya són essencialment tres els organismes o institucions que protagonitzen les relacions políticoinstitucionals amb els països d'Àsia-Pacífic: la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i, amb menor intensitat, la Cambra de Comerç de Barcelona, sent aquest últim un organisme de caràcter privat. Dins la Generalitat podem distingir, a més, dos tipus d'entitats diferents: per un costat, el Departament de Presidència i l'organisme de coordinació de l'acció exterior (Direcció General de Relacions Exteriors); i, per l'altre, els organismes d'altres departaments que, per la naturalesa de les seves activitats, participen en la projecció exterior de Catalunya (el Consorci de Promoció Comercial de Catalunya [COPCA] i el CIDEM).

Feta aquesta categorització, la primera qüestió que cal remarcar en referència als objectius que guien l'actuació de les institucions autonòmiques o municipals és que, en la mesura que no hi ha un únic òrgan de direcció, la delimitació d'uns propòsits compartits per tots els organismes implicats no apareix explicitada a cap document. Amb tot, un element comú a tots els agents catalans que despla-

guen activitats de projecció exterior a la regió es pot apreciar en l'aspiració general d'incrementar la seva presència a Àsia-Pacífic. La raó d'aquesta voluntat es troba en l'objectiu general que comparteixen els diferents organismes: augmentar la presència econòmica de les empreses catalanes a la regió i incrementar les inversions procedents d'Àsia dins el territori català. Aquesta coincidència il·lustra com, a diferència de la doble finalitat que ha inspirat l'acció exterior de Catalunya a les àrees geogràfiques prioritàries (fer front als reptes de la modernitat i la competitivitat empresarial, i reforçar la identitat nacional), en el cas de les relacions amb Àsia-Pacífic l'objectiu se centra en l'eix econòmic, deixant en un segon pla les qüestions culturals i polítiques. Aquestes qüestions, així com la voluntat de donar a conèixer Catalunya a l'exterior, són apreciades en la mesura que faciliten la consecució de l'objectiu general, però en si mateixes no constitueixen una prioritat clara dels agents catalans.

Instruments i activitats més destacades ▶ Analitzem ara quins són aquests instruments i quines han estat les activitats més destacades en l'acció exterior de Catalunya orientada a aquesta regió. En general, podem distingir set grups d'instruments dins dels quals s'inscriuen les actuacions dels diferents agents:

▶ *Relacions de cooperació en el marc d'una declaració conjunta, protocol de col·laboració o declaració d'intencions.* L'objectiu d'aquests protocols i acords és impulsar i intensificar les relacions entre les parts i, a l'hora, dotar-les d'una major formalització i continuïtat. Sota aquest epígraf s'inclouen els convenis celebrats entre l'Ajuntament de Barcelona i les ciutats de Ningbo (Xina), Azuchi (Japó) i Yokohama (Japó). S'hi inclouen també els acords entre la Generalitat i les províncies de Jiangsu (Xina), Fujian (Xina), Guandong (Xina) i Kyonggi (Corea del Sud).

▶ *Relacions de cooperació en el marc d'acords d'agermanament.* Amb uns objectius semblants als acords esmentats, s'han establert els agermanaments subscrits per la Generalitat de Catalunya amb la província coreana de Kyonggi i per l'Ajuntament de Barcelona amb les municipalitats de Kobe (Japo), Shanghai (Xina) i Pusan (Corea del Sud).

▶ *Viatges del president de la Generalitat, l'alcalde de Barcelona i altres autoritats.* Des que es va iniciar el procés de democratització espanyol, el president de la Generalitat ha realitzat un total de set viatges a diferents països de la regió d'Àsia-Pacífic (tres al Japó –1985, 1990 i 1999–, dos a Xina –1989 i 2000– i un a Indonèsia, Índia i Corea del Sud –1994, 1999 i 2000, respectivament). Per la seva part, l'alcalde de Barcelona s'ha desplaçat fins a la regió tres vegades en els darrers dos anys. També ho han fet representants de la Cambra de Comerç, diversos consellers i regidors, i altres representants institucionals. Pel que fa a la direcció inversa, des de principis dels vuitanta les autoritats catalanes han rebut visites i missions procedents de països de la regió d'Àsia-Pacífic (especialment amb motiu de la celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona, el 1992). En comparació amb la resta de representants autonòmics i municipals espanyols, la dada més destacable és que tant el president Pujol com els alcaldes de Barcelona són les autoritats que més vegades han viatjat a Àsia-Pacífic.

► *Institucions i organismes catalans amb la presència directa a la regió.*

A més de l'oficina del CIDEM a Tòquio, de les 34 que té el COPCA a l'estranger, 8 d'elles es troben al continent asiàtic. Entre aquestes les de Tòquio, Taipei, Hong Kong, Singapur i Beijing s'ubiquen a la regió d'Àsia-Pacífic. De naturalesa diferent, a la regió també hi ha el Centre Català de Kansai, amb seu a la ciutat d'Osaka.

► *Actuacions de promoció de la presència de Catalunya a Àsia i d'impuls a la internacionalització de grups privats.* A partir d'exposicions i conferències pronunciades pel president de la Generalitat, l'alcalde de Barcelona i altres autoritats, Catalunya ha tractat d'estar present i de potenciar el seu coneixement a la regió d'Àsia-Pacífic. Palesen aquesta voluntat les exposicions d'artistes, com les de Gaudí i Tàpies a Xina, o la conferència "Corea i Catalunya: Identitat i Progrés" impartida pel president Pujol a Corea del Sud el juliol de 2000. Per la seva banda, les activitats impulsades des del COPCA, la Cambra de Comerç de Barcelona, el CIDEM i altres organismes han donat suport i han impulsat l'ubicació d'empreses catalanes a diverses regions asiàtiques, tal i com ho indica –per citar-ne un exemple– la presència de 22 fàbriques de companyies catalanes a Xina (sobre un total de 350 fàbriques catalanes a l'estranger).

► *Participació en associacions, conferències o altres organismes d'àmbit internacional.* Tot i que també les altres institucions han mantingut contactes amb organismes d'àmbit internacional, dins l'apartat de relacions multilaterals potser les més significatives són les activitats desenvolupades per l'Ajuntament de Barcelona a través de dues organitzacions que reuneixen representants de diferents ciutats del món: Metròpolis i WACLAC (World Associations of Cities and Local Authorities Coordination).

► *Altres relacions.* S'inclouen aquí les activitats de caràcter puntual i escassa formalització que despleguen els diferents departaments de la Generalitat, els ajuts concedits per Barcelona a la ciutat japonesa de Kobe després del terratrèmol o la investidura del president Pujol com a Doctor Honoris Causa en Política Internacional per la Universitat de Suwon, el juliol de 2000.

Observem, per tant, una nota de diversitat i complementarietat en les activitats desplegades pels diferents agents catalans a la regió d'Àsia-Pacífic. Entre aquesta, i per raó del seu volum, caldria destacar la celebració d'acords i convenis, els agermanaments i la realització de viatges oficials. Apreciem també com, en línies generals, els organismes de Catalunya fan servir en la seva projecció exterior a Àsia-Pacífic els mateixos instruments que utilitzen en la projecció a altres àrees com Europa, la Mediterrània o Amèrica Llatina. En aquest sentit cal destacar que la diferència entre les accions que els agents catalans porten a terme a aquestes regions i a Àsia-Pacífic no es troba en el tipus d'instruments utilitzats, sinó més aviat en la intensitat, la continuïtat i el contingut material d'aquestes relacions; i és que, en el cas d'Àsia-Pacífic, són menys intenses, més esporàdiques i de contingut més limitat a aspectes econòmics i comercials. A banda d'això, la diversitat dels instruments i el volum de relacions descrit són prova del caràcter pioner que, dintre del marc espanyol, presenten les actuacions desplegades pels agents catalans a aquesta regió.

Abans de finalitzar el nostre recorregut per l'acció exterior de Catalunya a Àsia-Pacífic cal afegir dues consideracions. En primer lloc, cal indicar que les relacions políticoinstitucionals amb la regió d'Àsia-Pacífic presenten diferències subregionals: així, mentre que els contactes amb els governs del Sud-est asiàtic tenen un caràcter més puntual i un menor contingut material, en els casos dels països del nord-est asiàtic (concretament en els casos de Japó, Xina i Corea del Sud) són més intenses i continuats. Lluny de ser casual, aquesta diferència d'intensitat en els contactes respon a la percepció que tenen els agents catalans de la realitat econòmica dels diferents països de la regió: a una gran distància respecte de la resta d'estats, Japó, Corea del Sud i Xina són apreciats com els mercats amb més dinamisme i potencial econòmic a la regió d'Àsia-Pacífic. En segon lloc, es oportú cloure aquest article reiterant tant la necessitat d'aprofitar el lleuger avantatge comparatiu que mantenen les institucions catalanes respecte a les altres de l'Estat espanyol com la urgència de dissenyar nous i originals mecanismes de coordinació i d'impuls per tal de potenciar les relacions políticoinstitucionals (i, en definitiva, les econòmiques i comercials) de Catalunya amb Àsia-Pacífic i fer-ne una realitat estructurada, estable i coordinada. ■

Referències bibliogràfiques ►

CONDE MARTINEZ, Carlos *La acción exterior de las Comunidades Autónomas. La institucionalización de gobiernos territoriales y la integración internacional.* Madrid: Tecnos, 2000.

CONTE, Jesús "Pujol fidelitza l'empresariat japonès", *Projecció Exterior*. No. 4 (juliol de 1999), p. 5-6.

GARCIA I SEGURA, Caterina "Comunidades Autónomas y Relaciones Internacionales". En Gillespie, Rodrigo y Story (eds.), *Las relaciones exteriores de la España democrática.* Madrid: Alianza, 1995, p. 170-188.

GINÉ I DAVI, Jaume "Catalunya mira cap a Àsia", *Projecció Exterior*. No. 9 (octubre de 2000), p. 7-8.

LLIMONA, Joaquim "Consolidar l'obertura internacional", *Projecció Exterior*. No. 6 (gener de 2000), p. 22-23.

PUJOL, Jordi "Corea i Catalunya: Identitat i Progrés", conferència pronunciada a l'acte d'investidura com a Doctor Honoris Causa en Política Internacional per la Universitat de Suwon (Corea), l'onze de juliol de 2000.

PUJOL, Jordi "Catalunya: un cas europeu reeixit", conferència pronunciada a la *China Europe International Business School* de Shanghai (Xina), el dotze de juliol de 2000.

-*Anuario Internacional CIDOB* (vols. de 1989 a 1999). Barcelona: Fundació CIDOB.

"Piqué anuncia un plan de apoyo a la inversión española en la zona Asia Pacífico", *La Vanguardia Digital*, 20 de febrer de 2001 (www.lavanguardia.com).

Nota ►

1 Dades de l'informe elaborat per Manuel Branas per a la Taula Tècnica Catalunya-Àsia de la Fundació CIDOB, celebrada el 6 de juliol de 2001, l'informe 2000 de l'Organització Mundial del Comerç (www.wto.org), i l'article de Jaume Giné i Daví, *Catalunya mira cap a Àsia* (veure bibliografia).

L'autor agraeix a Caterina Garcia i Segura, Professora Titular de Relacions Internacionals de la Universitat Pompeu Fabra, la seva col·laboració i inestimable ajut en la redacció d'aquest article.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

TIMOR LOROSAE. Memòries i lliçons de la gestació d'un estat.
Manuel Montobbio

TIMOR LOROSAE

MEMÒRIES I LLIÇONS DE LA GESTACIÓ D'UN ESTAT

Manuel Montobbio* Diplomàtic i Doctor en Ciències Polítiques

Si tot va com està previst, abans de l'estiu del 2002 els informatius ens mostraran les imatges de la cerimònia solemne de la proclamació d'un nou Estat: Timor Lorosae. Moment sens dubte viscut per tots els presents –i especialment pel seu principal protagonista, el poble timorès– com a final feliç d'una història tràgica, la llum al final d'un llarg túnel, el naixement exitós d'un Estat independent després d'una llarguíssima i difícil gestació de vint-i-set anys en condicions extremes.

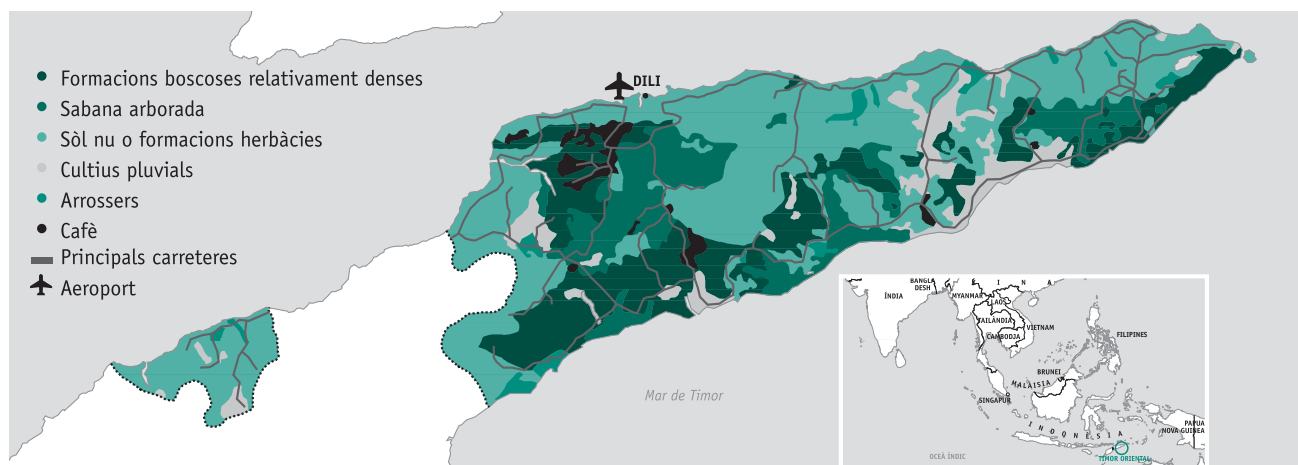
Comprendre en tota la seva dimensió el significat d'aquesta fita implica preguntar-nos sobre el què, els qui, el com i el per què del procés que culminarà en aquell moment. Per respondre, per aproximar-nos a les grans qüestions i eixos definidors de la problemàtica i el procés de Timor Est i les seves conseqüències i lliçons¹, recorrerem un itinerari analític –amb diferents zooms i enquadraments– pels antecedents i elements caracteritzadors del conflicte timorès, els seus actors i les fases i dinàmiques del procés, per intentar finalment extreure algunes lliçons i conseqüències.

Antecedents i elements definidors del conflicte timorès ▶ Timor Est: 21.000 quilòmetres quadrats, 800.000 habitants i una tradicional presència dels portuguesos –els quals al segle XVI s'hi van establir en trobar-hi una veritable “illa de les espècies”–, la principal herència de la qual és un arrelat catolicisme. La “primavera dels clavells” constitueix el detonant d'un procés cap a l'autodeterminació en el qual, en un marc de fortes dissensions entre diferents grups polítics, el Front d'Alliberament Nacional de Timor Est (FRETILIN) proclama la República Democràtica de Timor Est (RDTE) el novembre del 1975. Indonèsia, però, envaeix l'ex-colònia portuguesa, el 7 de desembre del 1975, i en decreta l'annexió com a 27ena província, el juliol de 1976. Tanmateix, necessitarà anys de confrontació armada d'alta intensitat –que suposa la pèrdua d'una part substancial de la població, segons els càlculs gairebé un terç– per obtenir el control del territori, el qual la RDTE va controlar majoritàriament fins al 1979 –exercint funcions efectives de Govern– i en una part significativa fins al 1983.

A partir d'aquell moment, la situació timoresa ofereix una “foto fixa” que es podria definir per una doble realitat: per un costat, el control efectiu del territori per part d'Indonèsia, si bé amb una resistència residual de les guerrilles de les FALINTIL (Forces Armades d'Alliberament de Timor Est) a les muntanyes i un fort i nombrós exili organitzat políticament i radicat fonamentalment a Austràlia i Portugal. El Consell Nacional de la Resistència Maubere agrupa la totalitat dels partits i forces polítiques significatives contràries a la integració, amb Xanana Gusmao com a líder i principal figura a l'interior i José Ramos Horta com a principal representant a l'exterior. Es produeix un control militar i dels militars –car els militars indonesis controlaran la major part de l'activitat econòmica–, però també un control econòmic i social, atès que es desenvolupen polítiques integracionistes en l'àmbit educatiu o a través de la “transmigrasi”, a partir de la qual el règim de Suharto promou la immigració d'habitants de la resta de l'arxipèlag.

Per un altre costat, l'estatus del territori en termes de dret internacional públic és el següent: d'acord amb la resolució 1514 de Nacions Unides, es tracta de un “non self governing territory”, pendent de descolonització, amb Portugal com a potència administradora i Indonèsia com a potència ocupant, objecte de l'atenció de l'ONU en tots els seus òrgans rellevants. Així, el Consell de Seguretat (CS) condemnà la invasió indonèsia i es pronuncià contra la situació existent; l'Assemblea General (AG) ha considerat la situació regularment, com també ho han fet la quarta comissió (sobre descolonització) i la Comissió de Drets Humans. Després de condemnar l'estat en què es troba el territori i fer una crida a la seva autodeterminació a cada sessió anual, el 1982 l'Assemblea General instrueix al Secretari General per iniciar consultes amb Indonèsia i Portugal “per tal d'arribar a una solució en la situació de Timor Est en tots els seus aspectes”, moment a partir del qual s'estableix aquest

procés de consultes, sobre el qual el Secretari General manté informats a l'AG i al CS.

Sense que a l'interior es detecti una evolució significativa cap a l'acceptació majoritària de la integració, que pogués garantir un exercici de l'autodeterminació que li fos favorable, ni a l'exterior disminueixi la pressió de l'exili per la seva causa –a la qual s'hi ha afegit una activa i compromesa diplomàcia portuguesa–, cal contemplar la situació timoresa com allò que els teòrics de la negociació defineixen com “hurting stalemate” o estancament dolorós. Un estancament la superació del qual està d'alguna manera vinculada a la tensió Est-Oest i al règim de Suharto, als què tan especialment està lligat el seu origen.

Una aproximació als actors ▶ La comprensió de les dinàmiques que porten a la resolució d'un conflicte per la confrontació o la negociació requereix prèviament, encara que sigui esquemàticament, la consideració dels seus actors rellevants. En el cas del procés timorès són els següents:

▶ Una *Indonèsia* d'independència relativament recent, que constitueix una aposta històrica, entre d'altres eventualment possibles, per mantenir com a República unitària l'antic imperi colonial holandès a l'arxipèlag, amb un exèrcit creador de la pròpia República. Dotada oficialment de la doctrina de “dwifungsi” o doble funció política i militar del seu exèrcit, Indonèsia considera que té una especial responsabilitat i una missió històrica de garantir la unitat, i el seu règim autoritari s'instaura com a resposta, o amb el discurs, a l'amenaça comunista en un moment en què el Sud-est Asiàtic és escenari principal de la confrontació Est-Oest. Una Indonèsia per la qual, tanmateix, la qüestió timoresa es convertirà en “la pedra a la sabata” –com la va definir el seu ministre d'Exteriors Ali Alatas– de la diplomàcia d'un règim creixentment exitós gràcies al desenvolupament econòmic.

▶ Un *Portugal* que desperta de la *revolució dels clavells* amb la primavera democràtica, però també amb la pèrdua del seu imperi colonial, Timor Est inclòs. L'obligació constitucional del president de la República de culminar el procés de descolonització i la presa de consciència “dels van poder ser que no foren” per part de l'opinió pública fan que Timor Est es converteixi en la gran causa de

la diplomàcia portuguesa –causa nacional–, d'alguna manera buscant una segona oportunitat per fer les coses com s'haurien d'haver fet, i Portugal posa tota la carn a la graella per tal de promoure l'exercici del dret del poble timorès a l'autodeterminació.

▶ Una *població timoresa* amb una minoria col·laboradora amb Indonèsia i partidària de la integració; una altra, però, resistint a les muntanyes o activament compromesa amb l'activitat clandestina; i una majoria silenciosa lluitant per sobreviure, per la qual l'Església catòlica, i especialment el bisbe de Dili, constitueix l'única autoritat indiscutible i pròpia, exercint una gran influència. I amb un exili actiu, tant en xarxes de solidaritat com en diplomàcia i en *lobbies* a centres estratègics de decisió, com el Congrés dels Estats Units.

▶ Una *comunitat internacional* formalment compromesa amb la solució del conflicte, d'acord amb els principis i la normativa de Nacions Unides, alhora que conscient de la importància estratègica d'Indonèsia i de la potencialitat i l'interès econòmic d'aquesta regió; més activa en la promoció del respecte dels drets humans en el territori que de l'exercici efectiu de l'autodeterminació, entre la qual destaca Austràlia com a únic Estat reconeixedor de la sobirania indonèsia sobre el territori a partir de la signatura d'un tractat per a la explotació conjunta del “Timor gap”, i una Unió Europea a la qual Portugal recorre tot apel·lant al seu interès nacional per imposar certes posicions –com la de no renovació de l'acord UE-ASEAN–, i especialment activa en matèria de drets humans, però tanmateix que considera l'estatus internacional com una qüestió bilateral de Portugal.

▶ Més enllà dels estats, trobem els *actors no estatals o no governamentals* i l'*opinió pública internacional*, en bona part desconixedors de la problemàtica timoresa, que no ocupa habitualment un lloc destacat a l'agenda informativa dels grans mitjans, però en la mesura en què estan mobilitzats, ho estan a favor del respecte als drets humans i de l'exercici de l'autodeterminació.

Fases i dinàmiques del procés ▶ Apuntava abans que la tensió Est-Oest i el règim de Suharto constituïen factors congeladors de l'estancament dolorós del procés: la caiguda del mur de Berlín i la del règim de Suharto han constituït a la seva vegada fets, condi-

TIMOR LOROSAE

cions potser no suficients però en tot cas necessàries, facilitadors del desenvolupament de dinàmiques que han conduït a la solució negociada del conflicte.

Així, la caiguda del mur té conseqüències rellevants tant en el context internacional –un eventual Timor Est independent deixa de ser la potencial amenaça per a l'equilibri Est-Oest justificadora en el seu moment de la invasió indonèsia; un nou marge de maniobra per a les Nacions Unides; la prominència dels drets humans i l'atenció als conflictes irresolts, etc.–, com indirectament a la pròpia Indonèsia, on d'alguna manera el règim autoritari comença a ser víctima del seu propi èxit, afrontant la pressió d'una societat fruit del desenvolupament que demanda canvis polítics, i d'una comunitat internacional promotora de la tercera onada de democratitzacions, en què l'anticomunisme deixa de justificar l'acceptació d'un règim, del qual ara s'espera obertura econòmica i política. Això porta a Suharto a impulsar la “keterbukaan”, o obertura del règim, al temps que els timoresos dispersos per Indonèsia –des de Xanana Gusmao, amb altres presos polítics, fins als estudiants timoresos a les universitats– s'associen a les organitzacions d'una societat civil que demana un canvi que es relaciona progressivament amb la necessitat de replantejar la situació timoresa.

La massacre de centenars de joves timoresos que es manifestaven a favor a la independència al cementiri de Santa Cruz, a Dili, el setembre del 1991 significarà un salt qualitatiu en l'atenció de l'opinió pública internacional, que situarà Timor Est en una posició més prominent en l'agenda global, fent sentir més *la pedra a la sabata* a una diplomàcia indonèsia amb ambicions de protagonisme internacional, i en el context d'unes Nacions Unides decidides a impulsar a poc a poc el procés, amb el nomenament per part del seu Secretari General del català Francesc Vendrell com a Representant per a les converses amb Indonèsia i Portugal, intentant promoure mesures de confiança i el diàleg entre timoresos de l'interior i de l'exili.

Per la seva banda, mentrestant Portugal, que aconseguida la seva integració a la Unió Europea, fa de Timor Est l'objectiu central de la seva política exterior, desenvolupant una activa diplomàcia a tots els fóruns possibles, Suharto nomena un ambaixador *ad large* per a Timor Est, el timorès Lopes da Cruz i promou l'Associació d'Amistat Portugal-Indonèsia, presidida per la seva filla; mantenint al seu Ministre d'Exteriors Alatas converses amb el seu homòleg portuguès, mesures totes elles que mostren la necessitat d'una solució política a la qüestió timoresa: homologada internacionalment i acceptada per Portugal i, en la mesura del possible, per la pròpia població timoresa.

Reuters/Lino da Fonseca

► L'heroi de la independència de Timor Est, Xanana Gusmao, saludant a una refugiada timoresa

Així, si la primera meitat de la dècada dels noranta ve marcada per l'esperança de la *keterbukaan* i l'atenció de l'opinió pública internacional, a partir de la massacre de Santa Cruz, la segona meitat ho està per la fi d'aquella esperança, per la crisi del règim de Suharto i per l'efecte de difusió de la concessió del premi Nobel de la Pau al bisbe de Dili, Monsenyor Ximenes Belo, i a José Ramos Horta. La dimissió de Suharto el maig de 1998, en el marc d'una greu crisi econòmica, i l'accés a la presidència de B.J. Habibie, fins llavors el seu vicepresident, significarà l'obertura de la finestra de l'oportunitat que farà possible la solució negociada del conflicte.

Arribat al poder fruit de la pressió popular per superar el règim autoritari, un Habibie que prové d'aquesta intentada resoldre el seu dèficit de legitimitat afirmant, en el pla intern, el seu compromís per conduir la transició democràtica i convocar noves eleccions i, en el pla internacional, adaptant-se a les recomanacions de les institucions financeres internacionals, tot acceptant el plantejament de l'exercici del dret a l'autodeterminació de poble de Timor Est. En un context marcat per la deslegitimació de les Forces Armades i la concentració de l'atenció en el procés intern, així com pel canvi de posició d'Austràlia a favor de l'autodeterminació, les converses entre Indonèsia i Portugal culminen en l'Acord del 5 de maig de 1999, pel qual – tot afirmant Indonèsia la consideració de Timor Est com a part del seu territori i Portugal el seu estatus de territori ocupat del qual continua sent potència administradora – ambdues parts accepten la convocatòria per part de les Nacions Unides d'un referèndum sobre l'autonomia de Timor Est dintre d'Indonèsia, i accepten que, en cas de rebuig d'aquesta opció, es prendran les mesures per a la seva constitució com a Estat independent.

A partir d'aquest moment, els esdeveniments encara estan a la memòria de qualsevol lector de diaris. Sota l'observació i conducció d'una missió de les Nacions Unides (UNAMET), el 31 d'agost se celebra finalment el referèndum, pel qual, amb una massiva participació, la població timoresa rebutja de forma molt majoritària l'autonomia i es pronuncia a favor de la independència. Durant els dies que segueixen, les milícies proindonèsies destrossen el territori i provoquen danys personals i materials incalculables i més de cent mil refugiats: el preu de la independència acaba sent la destrucció. Per afrontar la situació, el Consell de Seguretat autoritza el desplegament d'una força militar internacional de 8.000 homes, liderada per Austràlia. Per construir de les cendres el nou Estat, i mentre aquest es constitueix, es crea l'Autoritat Transitòria de les Nacions Unides per Timor Est, dirigida per Sérgio Vieira de Melo. En aquest sentit, les Nacions Unides assumeixen un repte sense precedents en les seves missions de pau anteriors: no solament assumeixen transitòriament el Govern d'un Estat –com ja havien fet, per exemple, a Cambodja–, sinó també la seva pròpia creació – des de la policia, l'exèrcit o el poder judicial fins a l'Administració –, alhora que desenvolupen polítiques públiques dirigides a possibilitar la seva viabilitat socioeconòmica. Fruit de l'esforç realitzat, el setembre de 2001 van tenir lloc les primeres eleccions legislatives, les quals van ser guanyades per gran majoria pel FRETILIN. Com a resultat es crea una

Assemblea constituïent que, en un període de tres mesos, ha d'elaborar la Constitució del futur Estat, el qual –després de la celebració de les primeres eleccions presidencials el març de 2002, previsiblement guanyades per Xanana Gusmao– serà finalment proclamat abans de l'estiu. Finalment felicitat d'un llarg camí que, com tots els processos que condueixen a la independència, també ho és de construcció nacional, encara que, en el cas de Timor Lorosae, ho sigui en al seva expressió extrema.

Algunes lliçons ▶ Encara que les lliçons definitives del procés timorès només es podran aprendre amb el pas del temps i amb la deguda perspectiva històrica, no voldria deixar de compartir algunes reflexions a la llum del camí analític recorregut:

- ▶ En primer lloc, la de les traïcions i dimensions del factor temps. Front a la confiança d'aquest com a solució, un canvi de temps o d'època que canvia el sentit d'un problema fruit del seu temps.

- ▶ La interrelació entre el règim polític de la potència ocupant i les possibilitats de solució política negociada del conflicte: de la mateixa manera que les democràcies difícilment ocupen territoris aliens, difícilment els autoritarismes poden permetre autonomies, les quals per ser reals han de ser necessàriament democràtiques, o referèndums lliures. La transició de l'autoritarisme a la democràcia per la potència ocupant fa llavors possibles les opcions de solució política negociada del conflicte.

- ▶ El paper de Portugal, com a mostra de les possibilitats de condicionament de l'agenda internacional global per part d'una potència mitjana disposada a utilitzar tots els seus mitjans i instruments a favor d'una causa, i com exemple de les possibilitats d'un enfocament idealista de les relacions internacionals.

- ▶ El paper de les Nacions Unides i les seves missions de pau, com a mostra i necessari referent de futur de les seves possibilitats i potencialitat.

- ▶ La Història del poble timorès, com a mostra de voluntat d'identitat col·lectiva, i aquesta com a factor últim determinant de la persistència històrica d'un poble, per sobre de la utilització de la força. ■

Notes

1 La dimensió d'aquest article difícilment ens permet plantejar-ho altrament. Per a una visió de la problemàtica del procés timorès en els seus antecedents i dinàmiques, vid. Montobbio, Manuel "Timor Este: razones y retos", *Tiempo de paz*. N.º 34-35 (otoño 1994), p. 63-74.

2 Mar entre Austràlia i Timor, amb reserves de petroli.

*L'autor va estar destinat a la Segona Jefatura de l'Ambaixada d'Espanya a Jakarta (1992-1994). Actualment és Director del Gabinet del Secretari d'Estat d'Afers Exteriors.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Cronologia de conflictes.

Cronologia de CONFLICTES

Per més informació: <http://observatori.barcelona2004.org>

Setembre ▶

D I V E N D R E S 7

Diàleg congolès per a la pau ▶ Els partits polítics i les agrupacions rebels de la República Democràtica del Congo estan aplanant el camí per refermar la pau al país, on es manté un alto el foc des que Joseph Kabila, fill de l'assassinat Laurent Kabila, va assumir el poder el mes de gener de 2001.

Geòrgia i Abkhàzia, jugant amb foc ▶ La situació entre Geòrgia i Abkhàzia, a la regió del Caucas nord, és summament delicada i pot esclatar en qualsevol moment.

La pau a Sierra Leone revifa la guerra a Libèria ▶ El president de Sierra Leone, Ahmed Tejan Kabbah, i el líder rebel del Front Revolucionari Unit, Issa Sesay, van encaixar les mans en el cor de la zona productora de diamants per expressar, en un acte simbòlic, el final de la guerra que ha arrasat el país durant 10 anys i durant la qual desenes de milers de persones van ser assassinades i mutilades. Ara, la guerra avança a Libèria a mesura que disminueix a Sierra Leone.

Macedònia, la pau amb calçador ▶ El procés de pau a Macedònia s'ha caracteritzat aquesta setmana per sessions maratòniques al Parlament, on els representants albanesos i eslaus havien de votar pels canvis constitucionals que atorgaran més drets a la població albanesa.

Les dues Corees tornen a donar-se la mà ▶ Corea del Sud ha acceptat l'oferta llançada per Corea del Nord per reprendre el diàleg, proposant una trobada ministerial entre els dies 15 a 18 de setembre.

D I V E N D R E S 14

Nigèria: perill de desestabilització ▶ Una setmana d'enfrontaments entre joves cristians i musulmans a la cèntrica ciutat nigeriana de Jos ha costat la vida a prop de 500 persones i ha causat 1.000 ferits. El desplegament de l'Exèrcit ha reduït la violència que, no obstant, s'ha anat expandint cap a Kano, al nord del país.

Nagorno Karabakh, un conflicte enquistat ▶ En el conflicte sobre Nagorno Karabakh, un enclavament entre Armènia i l'Azerbaidjan, torna a prevaler cada cop més el llenguatge bèl·lic davant les iniciatives de pau. Les negociacions es troben estancades des del passat mes d'abril i els intents de preparar la població àzeri per a un possible compromís en el conflicte, tan sols han contribuït a exacerbar més els ànims.

Atac als Estats Units: comença una nova era ▶ L'atac als Estats Units del dimarts, 11 de setembre de 2001, que ha colpejat el cor dels sistemes financer i de seguretat, ha inaugurat el segle XXI amb un nou infern d'hi-

perterrorisme d'enormes conseqüències, que aboquen la humanitat a la pitjor crisi viscuda des del final de la II Guerra Mundial. L'atemptat, que pot haver costat la vida a milers de persones, marca la dramàtica fi de l'era de la postguerra freda amb una possible primera reacció dels Estats Units afirmant la seva prioritat, en el pla estratègic, de la defensa del seu territori.

Israel castiga els palestins ▶ Amb l'excusa de combatre el terrorisme islàmic, Ariel Sharon ha llançat l'ofensiva militar més important contra els palestins des que s'iniciés la Intifada, fa un any.

D I V E N D R E S 21

Comença una guerra inèdita ▶ En el mateix moment en què el Pakistan donés llicència als Estats Units per utilitzar les seves bases i el seu espai aeri, tots els preparatius es van centrar en l'inici de la guerra. Una guerra inèdita, que combinarà Exèrcit, diplomàcia, espionatge i pressió financera i que s'estendrà per uns 60 països. L'operació militar prevista per als propers 10 anys, intentarà, primer, capturar els responsables de l'atac a Nova York i al Pentàgon, i desmantellar les xarxes fonamentalistes islàmiques terroristes, després. Per aquest motiu, els EUA estan formant una gran coalició, formada per Europa, Rússia, que ja ha posat a disposició les seves bases al Tadjikistan i l'Uzbekistan, la Xina, que donaria suport a la missió a canvi d'una nova estratègia a Taiwan, i per alguns països àrabs i l'Iran. El primer objectiu de l'operació militar serà, probablement, l'Afganistan, l'eliminació dels seus camps d'entrenament i el derrocament del règim talibà.

Drama humà a l'Afganistan ▶ El tancament de les fronteres de l'Afganistan ha desfermat el pànic entre la població afganesa. Desenes de milers de persones abandonen les ciutats de Kabul, Kandahar i Jalalabad, buscant refugi fora de les ciutats. Les Nacions Unides han començat a preparar plans urgents per alimentar i donar refugi als qui fugen, perquè el Programa d'Alimentació Mundial ha advertit que les seves existències dins de l'Afganistan es poden exhaurir en dues setmanes.

Txetxènia i la connexió islàmica ▶ Coincidint amb els preparatius per a una ofensiva contra les xarxes islàmiques al món, els rebels txetxens, en la seva operació més important des de fa més d'un any, van abatre un helicòpter rus, on viatjaven dos generals i vuit coroneles, i van llençar una ofensiva contra la comandància militar i diversos edificis administratius a Gudermés, seu de l'administració txetxena prorrusa.

Macedònia accepta una presència continuada de l'OTAN ▶ El Govern de Macedònia ha acceptat, després

de rebre pressions per part de la Unió Europea, la presència d'una força reduïda de 200 soldats de l'OTAN, un cop acabí l'operació Collita Essencial, el proper 26 de setembre.

Corea: el procés de pau torna a encarrilar-se ▶ Una reunió ministerial, celebrada a Seül, ha encarrilat novament el procés de pau entre Corea del Nord i del Sud, després de sis mesos de suspensió de les negociacions.

D I V E N D R E S 28

Operació "Guineu Ambre" a Macedònia ▶ L'operació de l'OTAN "Guineu Ambre" ha substituït a Macedònia la missió "Collita Essencial" de recollida d'armes de la guerrilla. Aquesta nova operació, a la qual participen aproximadament mil soldats alemanys, francesos i italians i que està dirigida per un comandament alemany, té un mandat molt diferent de l'anterior, atès que l'Aliança considera que la recollida d'armes ha acabat i ara s'imposa ajudar el Govern macedoni a protegir els observadors europeus de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE).

Escalada de la guerra civil a Angola ▶ Els rebels angolesos d'UNITA (Unitat Nacional per a la Independència Total d'Angola) han provocat una apagada de llum a gran part del país després d'atacar una central elèctrica a l'àrea d'influència de la capital, Luanda.

Panorama després de l'atac: cap a un nou ordre polític mundial ▶ Aquesta setmana els Estats Units han començat a obrir els fronts financer, policíac i militar en la seva guerra contra el terrorisme internacional. La primera decisió econòmica ha estat dictar un ordre que congela els comptes bancaris relacionats amb Bin Laden i 27 individus i organitzacions als Estats Units. El grup dels set països més industrialitzats del món, G-7, s'ha afegit també a la crida de Washington que busca asfixiar econòmicament la xarxa terrorista, i s'ha mostrat disposat a dissenyar una estratègia per bloquejar els fons dels grups terroristes. És un primer pas cap a una nova cooperació internacional. L'efecte de l'atac a les Torres Bessones ha provocat allò que cap altra crisi anterior havia ocasionat: fer trottolar la fe dels mercats en la globalització. Construir un ordre mundial sobre el model d'un capitalisme liberal universal és crear un pou sense fons de conflictes. Potser l'11 de setembre hagi posat fi als anys de globalització il·limitada d'un mercat lliure mundial.

Pròxim Orient, buscant nous compromisos ▶ Iàsser Arafat, president de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP) i Shimon Peres, ministre israelià d'Afers Estrangers, s'han reunit finalment a l'aeroport de Gaza després de diversos intents frustrats i amb explosions i tiroteigs com a soroll de fons.

D I V E N D R E S 5

Colòmbia: moments crucials ▶ Quan el mandat del president Andrés Pastrana està arribant a la seva fi, el diàleg entre la guerrilla de les Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) i el Govern podria trencar-se definitivament i el balanç del procés de pau sembla ser una cadena d'assassinats.

Guerra contra el terrorisme: secrets, incerteses i desinformació ▶ Les accions militars contra l'Afganistan es van apropant a mesura que els dies passen. Tan sols 24 hores després que s'activés la clàusula 5 del Tractat de l'OTAN que preveu la defensa mútua d'un aliat en cas d'atac, els Estats Units han demanat avions, vaixells i centres de comandament als països de l'Aliança Atlàntica, després que els països membres hagin examinat les proves que vinculen Ossama Ben Laden i la seva organització Al-Qaida amb els atemptats de l'11 de setembre.

El futur del Caixmir, unit a la lluita antiterrorista ▶ El Caixmir ha estat el destí d'un nou embat del terrorisme islàmic. L'explosió d'un cotxe bomba al costat del Parlament a Srinagar, la capital de la part del Caixmir que administra l'Índia, ha causat almenys 30 morts i 40 ferits.

Israel-Palestina, aliats díscols ▶ En la seva estratègia de guanyar aliats en el Món Àrab per a la seva operació mundial antiterrorista, el president George W. Bush ha confirmat el seu suport a la creació d'un Estat palestí.

Eritrea, silenciada ▶ Davant les primeres eleccions democràtiques previstes per al mes de desembre, el president eritreu, Isaias Afwerki, ha restringit dràsticament les llibertats en aquest país de la Banya d'Àfrica.

D I J O U S 1 1

La trampa de Ben Laden? ▶ 24 hores de bombardeigs sobre l'Afganistan, amenaces de Ben Laden i de la seva organització de dur a terme infinits atemptats suicides. La gran roda ha començat a girar i, com en totes les guerres, no se sap quan ni com pararà.

D I L L U N S 1 5

Geòrgia-Abkhàzia: es revifa un vell conflicte ▶ Després d'anys de relativa calma, un vell conflicte que oposa els separatistes abkhazos, amb el suport de Moscou, i Geòrgia s'ha revifat de nou. Els bàndols enfrontats s'acusen mútuament d'estar darrere dels bombardeigs que a començament de la setmana passada van arrasar diverses poblacions del congost de Kodora, una regió limítrofa entre Abkhàzia i Geòrgia, matant diverses persones.

Côte d'Ivoire i la catarsi nacional ▶ Després de dos anys de violències etnopolítiques, que han causat centenars de morts, Côte d'Ivoire ha emprès una operació

de catarsi nacional. Després de diversos ajornaments i retards, s'ha inaugurat finalment el Fòrum ivorià per a la reconciliació nacional.

Algèria: radicalització de la lluita a la Cabília ▶ Després de sis mesos de mobilitzacions i enfrontaments entre les autoritats estatals i els representants del poble berber, la Cabília entra en una nova etapa de radicalització.

Macedònia: perilla la missió de pau ▶ El procés de pau a Macedònia està estancat. Si el Parlament no reprèn immediatament el debat sobre els canvis constitucionals que atorgaran més drets a la minoria albanesa de Macedònia, la crisi tornarà a desembocar en un conflicte obert.

D I V E N D R E S 1 9

Demostració de força de l'Índia al Caixmir ▶ Les tropes de l'Índia i el Pakistan s'han enfrontat aquesta setmana amb armament pesat al llarg de la disputada frontera del Caixmir.

Falses expectatives de pau al Congo ▶ El diàleg intercongolès s'ha iniciat aquesta setmana a Addis Abeba, la capital d'Etiòpia. Tanmateix, l'absència de dos dels tres principals protagonistes de la guerra del Congo provoca dubtes sobre el seu èxit. Tant el president, Joseph Kabila, com el líder rebel, Jean-Pierre Bemba, han cancel·lat la seva assistència.

Nigèria: zona turbulenta ▶ L'atac dels Estats Units a l'Afganistan ha servit d'excusa a les comunitats musulmanes i cristianes de la província de Kano per enfrontar-se violentament a la ciutat de Kano, causant més de 200 morts.

L'assassinat d'un ministre israelià mata totes les esperances de pau ▶ L'assassinat del general Rehavam Zeevi, del front ultranacionalista israelià Unitat Nacional, és un esdeveniment sense precedents, ja que es tracta del primer assassinat d'un ministre israelià des de la fundació d'Israel, l'any 1948. L'atemptat contra Zeevi, qui va defensar l'expulsió de tres milions d'àrabs de Cisjordània i Gaza, es va produir 48 hores després que el primer ministre britànic, Tony Blair, hagués reivindicat la creació viable d'un Estat palestí.

La nova guerra: silencis, veritats i mentides ▶ La por per l'antrax que ha envaït tot el món, i que pot esdevenir una poderosa arma del terrorisme, ha desviat en certa mesura l'atenció de les operacions militars a l'Afganistan, de les quals poc se sap i el poc que se sap resulta ser fals, incert o no confirmat. Si aquesta nova guerra no es distingeix, de moment, de la del Golf pel que fa a tècniques i tàctiques de bombardeig, sí que se'n distingeix pel que fa a la seva difusió mediàtica.

D I V E N D R E S 2 6

Angola: el negoci dels diamants denunciat per l'ONU ▶ L'empitjorament de la guerra a Angola ha provocat en els últims 5 dies la fugida de, almenys, 3.500 persones al país veí de Zàmbia, on fins avui han buscat refugi 200.000 angolesos dels 400.000 que viuen repartits en mitja dotzena de països d'Àfrica del Sud. La reactivació dels enfrontaments, justament abans de l'inici de l'estació de les pluges, és per raó d'un avanç dels rebels d'UNITA amb l'objectiu de recuperar els seus territoris propers a la frontera amb Zàmbia, on hi ha importants camps diamantífers que alimenten la guerra dels rebels contra les tropes governamentals.

Indonèsia: més autonomia per a les províncies secessionistes ▶ Amb l'esperança de posar fi a 40 anys de lluita secessionista a Irian Jaya, el Parlament d'Indonèsia ha redactat un projecte de llei que concedeix més autonomia a la província i el dret de participar en els beneficis derivats de les seves riqueses naturals i de la recaptació d'impostos.

Romania: política de guetos ▶ La minoria gitana de Romania, els romanis, es troba aquests dies a l'epicentre d'una campanya racista, justament quan el Govern de Bucarest està intentant sumar punts per a la seva entrada a la Unió Europea.

Macedònia: provocacions amb bomba ▶ Dues explosions de bomba han sacsejat la població de Tearce, poques hores després que les primeres unitats de la policia multiètnica de Macedònia patullessin pels seus carrers, acompanyades d'observadors internacionals.

Irlanda del Nord: l'IRA enterra la destal de guerra ▶ La Comissió de Desarmament ho ha confirmat: l'IRA ha desmantellat els seus arsenals. Després de més de 30 anys de conflicte s'ha produït el punt d'inflexió en el procés de pau.

El gran joc d'interessos ▶ L'Aliança del Nord, organització d'oposició al règim talibà, ha avançat aquesta setmana sobre la línia del front talibà atacant objectius situats dins de l'àrea que envolta Kabul. Els seus recents i importants èxits militars es deuen al suport decisiu rebut finalment per part de Washington, després que l'Administració Bush arribés a la conclusió que únicament les tropes terrestres de l'Aliança del Nord, amb el suport dels bombarders nord-americans, seran capaços de vèncer els talibans.

Pròxim Orient: Sharon presenta un pla alternatiu ▶ Després de l'assassinat del ministre de Turisme israelià, els territoris palestins han estat envaïts militarment i reocupats per forces israelianes. Ram Al·lah, Jenín, Betlem, Beit Jala i Beit Sahur, Kalkilia, i Tulkarem han estat ocupades per tancs i tropes mentre

desenes de palestins han estat assassinats durant aquests dies, els més sagnants des de l'inici de la Intifada.

D I V E N D R E S 9

Burundi, model de pau per als Grans Llacs? ▶ L'1 de novembre, Burundi ha començat una nova etapa històrica. La instauració d'un Govern de transició haurà de posar fi a una guerra civil de vuit anys entre les ètnies hutu i tutsi, que ja ha costat 250.000 vides.

Uganda i Rwanda: rivalitats perilloses ▶ Després de mesos d'una tensió creixent, Uganda i Rwanda han decidit buscar una solució a les seves disputes. Una comissió militar conjunta ja ha començat la seva tasca de vigilància entorn a possibles moviments de rearmament i desplegaments de tropes.

Montenegro votarà per la seva independència ▶ Montenegro es troba cada dia més a prop de la seva independència. L'última trobada entre Milo Djukanovic, president montenegrí, i Vojislav Kostunica, president de la Federació Iugoslava, no ha fet altra cosa que augmentar la distància entre ells i apropar més a la realitat el desig de Montenegro de dissoldre l'actual federació, que seria substituïda per una unió d'estats independents de Sèrbia i Montenegro.

Nigèria: el gegant trontolla ▶ Les tensions, els enfrontaments ètnics, les intervencions de l'Exèrcit, els assassinats no s'acaben a Nigèria i el caos i la inestabilitat podrien servir d'excusa als militars per reprendre les regnes del poder. Després de tres anys de Govern civil, els problemes econòmics continuen sense resoldre's i les rivalitats i diferències ètniques, religioses i polítiques són cada cop més profundes.

On porta la guerra de l'Afganistan? ▶ Quan es va difuminant l'objectiu i l'estratègia de la guerra que els Estats Units lliuren a l'Afganistan, quan la formació d'un Govern postalibà es presenta cada dia més complicada, quan es va demostrant que els bombardeigs aeris no tan sols no atemoreixen els talibans, sinó que reforcen el seu esperit de resistència, les associacions i similituds amb la guerra del Vietnam van prenent cos i la profecia que la guerra serà dura i llarga sembla cada vegada més versemblant.

República Centreafricana, sacsejada per cops d'Estat ▶ Després de quatre dies d'enfrontaments entre les forces lleials al president Ange-Félix Patassé, i les que donen suport al cap militar destituït, François Bozizé, la situació ha començat a calmar-se a Bangui, la capital de la República Centreafricana. La mediació de l'enviat especial de l'ONU, el general senegalès Lamine Cissé, i les tropes líbies enviades pel coronel Gaddafi, han aconseguit trobar una sortida pacífica a la situació.

Foc creuat al Caixmir ▶ Les relacions entre l'Índia i el Pakistan entorn al Caixmir es van deteriorant seriosament. Durant l'última setmana s'han produït freqüents focs creuats d'artilleria al llarg de la Línia de Control, amb la mort de soldats en ambdós bàndols. Lluny queda la cimera celebrada entre l'Índia i el Pakistan, i tan oblidada, que el primer ministre indi, Atal Behari Vajpayee, va declinar trobar-se amb el general Pervez Musharraf a Nova York, on es trobava de camí per assistir a l'Assemblea General de l'ONU.

Més enllà de l'Afganistan ▶ I els bombardeigs continuen a l'Afganistan en aquesta guerra en què no se sap si existeix una estratègia, ni quins són els objectius exactes. Si són per capturar Bin Laden, l'objectiu no justifica el fet d'exposar tota una població al perill de morir de fam. Durant les darreres setmanes el PMA ha abastat els afganesos amb 2.000 tones d'aliments, però es necessiten 39.000 tones abans que la neu tanqui els passos. De moment, Bush ha anunciat el primer triomf a la guerra contra el terrorisme. No es tracta d'una victòria militar, sinó de la desarticulació de dues xarxes internacionals que proporcionaven tot tipus de serveis a Al-Qaida, com per exemple transferències de diners, comunicacions segures per Internet i enviaments d'armament.

ETA, sola i aïllada, continua matant ▶ Un cotxe bomba a Madrid, dirigit contra Juan Junquera, secretari general de Política Científica del Ministeri de Ciència i Tecnologia, que ha provocat ferides de gravetat a sis persones, i l'assassinat del magistrat i catedràtic Josep Maria Lidón, a la localitat biscaïna de Getxo, és una advertència d'ETA que tots els seus fronts romanen oberts.

D I V E N D R E S 16

Complicacions a Macedònia ▶ Centenars de policies fortament armats han pres posició als voltants de Tetovo, la capital dels albanesos de Macedònia, després que tinguessin lloc els enfrontaments més greus entre les forces de l'ordre macedonis i extremistes albanesos des de la firma de l'acord de pau d'Ohrid.

S'obre de nou la bretxa entre les dues Corees ▶ Corea del Nord i del Sud han trencat les negociacions després d'uns quants dies de reunions en què no han aconseguit apropar postures sobre les mesures antiterroristes preses després de l'atac de l'11 de setembre. El trencament de les converses deixa en un foc d'encenalls els acords sobre la continuació de les reunions familiars i de futures trobades ministerials entre ambdós països.

La caiguda de Kabul i el futur de l'Afganistan ▶ El ràpid avançament de l'Aliança del Nord, la conquesta de gran part del país, incloses les ciutats claus d'Herat,

Kabul i Jalalabad, que obren les principals rutes de comunicació i subministrament amb els països veïns, a més de la insurrecció dels líders paixtu del sud contra la milícia fonamentalista, durà probablement a la caiguda del règim talibà. Establir un Govern afganès no sembla, al contrari, fàcil de dur a terme.

D I V E N D R E S 23

Filipines: rebel·lió i pobresa, una cadena sense fi ▶

Un grup escindit del Front Moro d'Alliberament Nacional (FMAN) s'ha alçat en armes a l'illa de Jolo causant 59 morts. Es tracta de la violació més greu de l'acord de pau signat l'any 1996 entre l'FMAN i el Govern filipí. L'home que ha desafiat les autoritats és Nur Misuari, artífex de l'acord de pau i governador des d'aleshores de la Regió Autònoma de Mindanao (ARMM), que està integrada per cinc províncies.

Burundi: turbulent inici del Govern de transició ▶ El curt període transcorregut des de l'arribada al poder del Govern de transició de Burundi, el passat 1 de novembre, ha estat caracteritzat per massacres de civils i per l'augment del nombre d'atacs perpetrats per rebels hutu a tota la part oriental del país.

Kosovo democràtic ▶ Dos anys després del final de la guerra, Kosovo compta amb les seves primeres institucions democràtiques. Ha elegit sense incidents ni violència un Parlament que molt aviat designarà el seu primer president. La minoria sèrbia, que havia boicotejat les eleccions municipals de l'any 2000, ha participat amb un 46% dels seus electors, fet que confereix a la Coalició per al Retorn –l'única llista sèrbia– 21 escons del total de 120. El guanyador de les eleccions és Ibrahim Rugova, organitzador de la resistència passiva en els deu anys de l'era Milosevic.

Russos i txetxens tornen a parlar de pau ▶ Per primera vegada des del començament de la segona guerra de Txetxènia, a la tardor de 1999, russos i txetxens s'han reunit per parlar de pau.

D'Afganistan a la resta del món ▶ Afganistan solament era el principi. Amb els talibans atrinxerats a Kandahar i refugiats en coves i muntanyes, amb 25 milions de recompensa establerta per una indicació sobre l'amagatall d'Ossama Ben Laden, George Bush ja ha advertit que ara comença la tasca més dura i que la guerra contra el terrorisme haurà d'estendre's per tot el món.

Nou contratemps per a la pau a Macedònia ▶ Els socialdemòcrates, el principal partit moderat de Macedònia i principal aliat d'Occident, han abandonat, juntament amb el Partit Democràtic Liberal, la coalició governamental, fet que significa un nou contratemps en el procés de pau.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

El Vietnam. Una visió actual.
Ricard Oriol

EL VIETNAM

UNA VISIÓ ACTUAL

Ricard Oriol* Delegació de la Comissió Europea a Canberra (Austràlia)

Durant els últims 12 anys el Vietnam ha viscut, com la resta del món, importants esdeveniments que l'han ajudat a emprendre una lenta, però profunda, transformació. Quan es va acabar la guerra, El Vietnam era un país devastat, i amb escasses possibilitats degut a l'embargament nord-americà. L'acabament d'aquest bloqueig, la desintegració de l'URSS i la fi del seu suport a l'economia vietnamita, així com la participació de la Comunitat Europea (CE), entre molts d'altres, en la cooperació activa del procés de reforma iniciat per les autoritats vietnamites, han estat, i encara ho són, els principals punts de suport per al canvi. Aquest procés de reforma (batejat com "Doi Moi"), començat ja fa 15 anys, es caracteritza pel sistema d'una política de règim comunista amb una economia de lliure mercat.

Descripció del país ▶ Amb la capital a Hanoi, al nord del país, la República Socialista de el Vietnam s'assenta sobre una superfície de 329.560 km² (similar a la mida de Finlàndia, Alemanya o Itàlia), dels quals 4.200 km² estan coberts d'aigua ("el país de l'aigua"). Aquest perfil explica no només la forma de vida de la població (el país està sotmès a períodes de monsons amb devastadores inundacions), sinó també que el seu mitjà de vida sigui la producció agrícola, activitat principal de la major part de la població. Aquesta és de gairebé 80 milions de persones, amb un elevat índex d'alfabetització –del 93,7%– i viu majoritàriament a les zones rurals, i només el 12% es concentra en els nuclis urbans (3 milions a Hanoi i 6,5 a Ho Chi Minh, antiga Saigon). El Vietnam és un país jove, la meitat de la seva població té menys de 30 anys, i la seva força laboral es xifra en més de 38 milions de persones (amb un elevat índex d'atur, del 25% el 1995), distribuïda un 67% en el sector agrícola i la resta en el sector industrial i de serveis.

La major part de la població és autòctona vietnamita (85%-90%), convivint en alguns punts amb ètnies minoritàries, com els Thai, Hmong, Xam, Xinesos, Khmer, i en les zones muntanyoses del nord trobem diversos grups ètnics, pràcticament en la frontera amb la Xina. Ètnies i grups que, degut al seu aïllament, en alguns casos mai han viscut en carn pròpia els efectes de la guerra.

El Govern del Vietnam és comunista amb un únic partit polític, el Partit Comunista del Vietnam, dirigit per un president, un vicepresident i governat pel primer ministre, que rep l'assistència d'un Gabinet nomenat pel president a proposta del primer ministre i ratificat per l'Assemblea Nacional.

Característiques del canvi ▶ La voluntat política del canvi ha forjat una profunda transformació que s'ha vist reflectida en diferents sectors econòmics passant, per posar un exemple clar, de ser un importador net d'aliments a ser un dels principals productors d'alguns productes agrícoles, com l'arròs i el cafè. És evident, no obstant, que es presenten diverses traves al procés de reforma, i aquests inconvenients alenteixen en algunes etapes el tan esperat procés. És a dir, mentre per una banda els informes del partit comunista contenen documents i anàlisis ajustades a la situació econòmica del país, per l'altra les solucions polítiques proposades per solucionar els desordres econòmics generalment no són les més apropiades. A més a més, hi ha una falta de comprensió i coneixement del procés de reforma que s'afegeix als problemes existents. Components importants, quant al procés de reforma, són els comitès populars provincials, posseïdors d'una forta influència i protectors de manera desmesurada dels seus propis interessos.

La majoria dels indicadors econòmics actuals mostren un creixement positiu: del sector industrial, de la construcció, del de serveis i de l'agrícola (el Vietnam segueix aconseguint, malgrat els permanents desbordaments del riu Mekong, xifres rècords de collita d'arròs). Els sectors principals de la indústria, que el 2000 va créixer a un ritme del 10,7%, són la transformació d'aliments, la confecció, el calçat, la maquinària per a la construcció, la mineria, el ciment, els fertilitzants, el vidre, el petroli, el carbó, l'acer i el

► Hanoi. Vietnamita transportant els seus béns en un "yoke" (dues cistelles subjectades a una canya de bambú)

paper. Amb un increment de la producció industrial i les inversions, el panorama econòmic no deixa de ser el més esperançador que hom es pugui imaginar, malgrat la reducció experimentada per les exportacions (sobretot a causa del descens del preu en els mercats mundials dels principals productes exportats).

Els països que reben la majoria de les exportacions vietnamites són, a més dels EUA, els països de la seva zona d'influència geogràfica (Xina, Japó, Austràlia, Singapur i Taiwan). El 22% d'aquestes exportacions estan dirigides als països de la Unió Europea (UE). Els principals objectius que s'han fixat les autoritats vietnamites per al futur més pròxim continuen igualment marcant una evolució positiva: PNB del 7,5%; increment de les exportacions del 16%; taxa d'inflació per sota del 5%; dèficit pressupostari del 6% del PNB i la creació d'1,6 milions de nous llocs de treball.

Les relacions amb la Unió Europea ► Les relacions de la CE amb el Vietnam es van normalitzar a finals del 1990, i els primers acords de cooperació (en el sector tèxtil) estan datats a finals del 1992. Posteriors acords, tant en el camp de l'accés als mercats europeus (1998) com un altre de tèxtil (2000), han anat consolidant les relacions iniciades a principis dels anys noranta. No s'ha de passar per alt la importància de l'ajuda comunitària en el suport a la tornada i la reintegració dels refugiats vietnamites resultants de la guerra contra els EUA; programa que va tenir una durada de vuit anys (1989-1996) i va estar dotat amb 110 milions d'euros.

El 1996 el Vietnam fixa, conjuntament amb la Comissió Europea, una estratègia per a la cooperació econòmica i el desenvolupament. Els eixos d'aquesta estratègia estan definits pels objectius següents:

- En el camp de la cooperació per al desenvolupament: l'enfortiment dels sectors socials, sobretot en el camp de la salut i de l'educació; reducció de la pobresa en les zones rurals menys afavorides i en les zones muntanyoses; suport a les activitats i pràctiques dirigides a la preservació del medi ambient.

- En el camp de la cooperació econòmica: assistència a les reformes econòmiques i administrativa; ajuda a la integració del Vietnam en el marc econòmic regional i global; l'enfortiment del sector tecnològic.

Un pas important va ser l'obertura de la Delegació de la Comissió Europea al Vietnam, el gener de 1996, fixant la seva seu al cor de Hanoi. Les relacions anteriors a aquesta data entre la UE i el Vietnam estaven coordinades, sempre sota les directrius de Brussel·les, per la Delegació de la Comissió a Tailàndia. Des del març del 1996, és a dir, des de pràcticament l'obertura de la Delegació al Vietnam, i fins al desembre de 2000, vaig estar destinat a aquesta delegació. Si he de catalogar d'alguna manera, i sempre des d'un punt de vista personal, l'experiència viscuda durant aquests gairebé quatre anys, la meva valoració és altament positiva. Sent el meu primer destí com a funcionari de la Comissió fora de territori comunitari, l'arribada a un país d'aquestes característiques no va deixar d'impressionar-me.

El poble del Vietnam ► El caràcter del vietnamita, afable i, aparentment, obert, fa que ens sentim còmodes des del primer moment en què tenim contacte amb la gent d'aquest país. No obstant, a poc a poc, anem comprenent perquè aquest poble ha sortit sempre victoriós de totes les seves disputes, malgrat que hagi significat un gran cost en vides humanes: gràcies a la seva tenacitat, a la persistència en allò que es marca com a objectiu i a un desmesurat orgull nacional.

La majoria d'aquesta gent ha viscut completament aïllada d'un món que no fos el propi o que els governants volguessin mostrar-li i ha estat permanentment dirigit en gairebé tots els seus actes. Aquesta situació s'ha perpetuat de generació en generació i el resultat és evident en la majoria de la societat vietnamita (més marcat en la gent del nord que en la del sud). Encara avui es pot veure a grups de persones "transportades" d'un lloc a un altra de la ciutat per tal d'anar a visitar un o altre museu o senzillament per anar a rendir un homenatge al qui va ser el seu líder Ho Chi Minh, al seu mausoleu.

Els afortunats que sortien del país ho feien per a cursar estudis, bé a l'antiga Unió Soviètica, a Txecoslovàquia, a Bulgària o bé, per posar un exemple històricament més proper a nosaltres, a Cuba. És curiós veure vietnamites parlant espanyol amb un marcat accent cubà. Durant la meua estada he vist evolucionar molt positivament el país, principalment les ciutats i els seus voltants, transformacions, a vegades, portades a terme en períodes de temps pràcticament inversemblants.

El sector de la construcció ha viscut una expansió extraordinària a les ciutats, i no és exagerat assegurar que l'estalvi domèstic (resultat, evidentment, de l'increment del poder adquisitiu) s'ha invertit en la construcció d'habitatges. He vist barris sencers aflorar del buit en un termini tot just d'un any i mig. La qualitat dels habitatges, malgrat que intenten emular l'estil occidental (Hanoi posseeix uns preciosos edificis, completament restaurats, de l'època colonial francesa), no arriba a ser lògicament equiparable quant a confort a l'estàndard europeu. No obstant, els preus de lloguer de les cases (generalment llogades a estrangers) a vegades sobrepassa, i de molt, el cost d'una vivenda de qualsevol dels barris més cars de Barcelona.

EL VIETNAM

El turisme i les infraestructures ▶ Referent al sector turístic, les bones expectatives que es tenien i que van fer invertir elevades sumes de diners en la construcció d'importants complexos hotelers del més alt nivell, han vist, no només aturar algunes de les actuals construccions en curs, sinó que en alguns casos aquests s'han vist obligats a tancar les portes. el Vietnam és un país que rep elevades quantitats de turistes cada any i que va adaptant les seves infraestructures de tal manera que el resident permanent en el país veu com van millorant i adaptant-se a les noves exigències.

Per posar un exemple de l'evolució en aquest sentit, en el trajecte que va des de Hanoi fins a la badia d'Ha Long (un dels punts turístics més importants del país on es troben les famoses muntanyes rocoses emergents del mar), el 1996 es necessitaven la barbaritat de quatre hores per recórrer un trajecte de tot just 100 km. Actualment una nova artèria inicia un trajecte al nord de Hanoi que permet fer el mateix recorregut amb prou feines una hora i quaranta-cinc minuts.

En el camp de les infraestructures ferroviàries, aquestes encara no han millorat i per fer un trajecte de 250 km per visitar les tribus del nord fa falta passar una nit sencera en uns vagons de tren les condicions higièniques dels quals no haurien passat ni el més mínim control sanitari a qualsevol país de la Comunitat Europea. L'estada al nord i la visita a les ètnies locals compensa, no obstant, qualsevol mal moment que s'hagi pogut passar per arribar-hi. Puc afirmar que la visita al Sa-Pa em va deixar un dels records més grats de l'estada al Vietnam.

Les zones rurals, dedicades principalment a la producció agrícola, viuen amb l'amenaça permanent dels desbordaments dels rius (el Mekong al sud i el Rojo al nord) com a conseqüència principalment de les pluges torrencials dels monsons. Aprofitant l'esment del Mekong m'és imprescindible fer referència a la zona sud del país. Realment, des del punt de vista del desenvolupament, hi ha una gran diferència, ja que aquesta zona sembla més desenvolupada que la del nord, fins i tot m'atreveria a dir que en termes de gran ciutat, Ho Chi Minh City s'assembla a un petit Bangkok de fa aproximadament 10 anys, pel seu dinamisme i l'activitat que s'hi viu i respira per tot arreu.

El contacte amb els estaments oficials, amb els quals estàvem obligats a relacionar-nos permanentment, podia a vegades arribar a ser decebedor i desmotivador, no només per la falta de transparència en la comunicació, sinó també per la constatació de les enormes distàncies que ens separaven, ja que, tot i parlant el mateix idioma, les maneres de veure les coses eren completament diferents. Deixem a banda el tema de la corrupció, en el qual, per sort, no m'hi vaig veure directament implicat, però del que se'm deia que en les seves expressions més ínfimes requeria el pagament de petites quantitats per les mínimes gestions d'ordre administratiu.

Amb la pena de mort encara en vigor i aplicada amb dramàtica regularitat, ens alarmàvem en veure contínuament publicades als mitjans de comunicació les diferents sentències de pena de mort (i l'execució de les mateixes) com a resultat de judicis, principalment per frau, corrupció o tràfic de drogues.

La vida al Vietnam és, malgrat tot (i sempre entenent i posant-se en el lloc del poble vietnamita, assimilant i acceptant la seva forma de ser i d'actuar), molt positiva i enriquidora. Ens podem adonar que el país va canviant pas a pas (malgrat que a vegades sembla que ho faci a un ritme extremadament lent) i que es van introduint paulatímet petites millores a la societat. Els vells sistemes van desapareixent i es van instaurant les noves pràctiques. A títol purament anecdòtic, vull comentar que fins que no vaig sortir del Vietnam no vaig ser conscient que la presència dels continus missatges que s'emetien –a vegades molt d'hora al matí, pels altaveus dels carrers de Hanoi donant instruccions i consignes no només de caràcter polític, sinó també subministrant informacions d'ordre pràctic per al ciutadà– pràcticament havien desaparegut de l'escena; i sense adonar-nos-en ja vivíem sense escoltar aquests missatges.

Lògicament, el canvi a un país com el Vietnam no pot fer-se d'un dia per l'altre i necessita un llarg procés. Espero i crec, sincerament, que si els sectors conservadors de la classe política dirigent s'uneixen als reformistes i la voluntat política ve acompanyada de la ja demostrada voluntat econòmica, aquest famós procés de reforma pot tenir un espectacular i positiu avenç en els propers anys. ■

Fonts ▶

Referències estadístiques obtingudes de la Delegació de la Comissió Europea al Vietnam i diverses informacions de la Direcció General de Relacions Exteriors de la Comissió Europea a Brussel·les.

* L'autor va estar destinat a la Delegació de la Comissió Europea al Vietnam, des del març de 1996 fins al desembre del 2000.

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de BRUNEI.

Perfil de

BRUNEI ▶

Nom oficial ▶ Negara Brunei Darussalam (Estat de Brunei, Casa de Pau)

Independència ▶ 1 de gener de 1984 (del Regne Unit)

Superfície ▶ 5.770 km²

Llengua oficial ▶ malai

Capital ▶ Bandar Seri Begawan, 45.867 habitants (1988, àrea metropolitana)

Altres ciutats importants ▶ (1991) Kuala Belait, 21.163; Seria, 21.082; Tutong, 13.049.

SISTEMA POLÍTIC

Monarquia (sultanat) amb un Consell legislatiu ▶ o Majlis Masyuarat Megeri de 20 membres escollits pel sultà. Funcions consultives. No estan permesos els partits polítics. Últimes eleccions: març de 1962.

Constitució ▶ 29 de setembre de 1959 (algunes clàusules estan suspeses des de l'Estat d'Emergència del desembre de 1962, altres des de la independència de l'1 de gener de 1984).

Cap d'Estat i de Govern ▶ el sultà i primer ministre Hassan al Bolkiah Muizaddin Waddaulah (des del 5 d'octubre de 1967).

POBLACIÓ

Total ▶ 336.000 (2000)

Població urbana ▶ 72,0% **Població rural** ▶ 28,0% (1999)

Estructura per edat ▶ (1996) per sota de 15 anys: 32,9%; 15-29 anys: 27,5%; 30-44 anys: 25,5%; 45-59 anys: 9,4%; 60 anys o més: 4,7%

Projecció de població ▶ (2010) 408.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 1,6% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 21,1 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ▶ 3,1 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ▶ 14,4 morts per 1.000 naixements vius (est. 2001)

Índex de fecunditat ▶ 2,8 fills per dona (1995-2000)

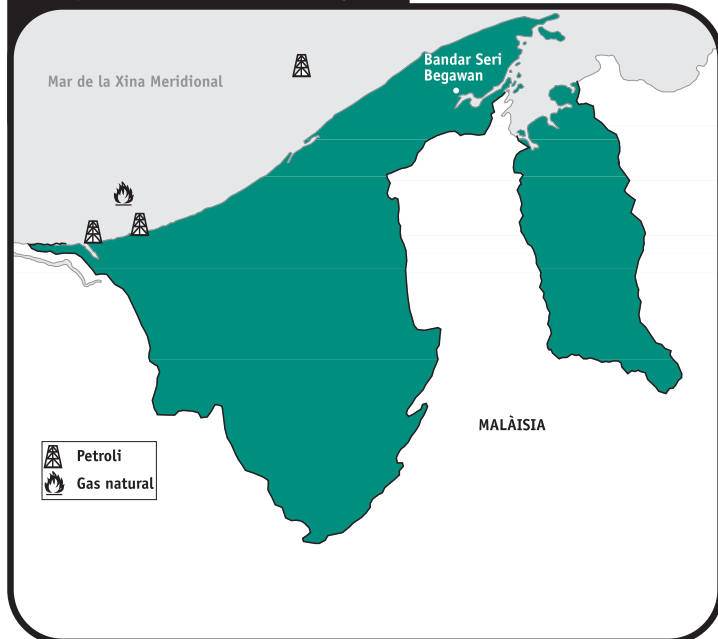
Índex de mortalitat materna ▶ 100 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ 75,5 anys (dones, 78,0; homes, 74,0) (1999)

Composició ètnica ▶ (1999) malais (67,6%); xinesos (14,9%); altres indígenes (5,9%); indis i altres (11,6%).

Composició religiosa ▶ (1991) musulmans (67,2%); budistes (12,8%); cristians (10,0%); altres religions i no religiosos (10,0%).

Principals recursos minerals i energètics

Llengües ▶ malai (oficial), anglès i xinès.

Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 90,7% (1999); homes 94,3% i dones 87,3%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ sense dades

Població amb accés a aigua potable ▶ sense dades

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ sense dades

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ dòlar de Brunei, 1 dòlar = 1,7365 dòlars de Brunei (gener 2001)

PNB ▶ 7.209 milions de dòlars (preus de 1998)

PNB per càpita ▶ 22.278 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 5%; indústria 46%; serveis 49% (est. 1996)

Població activa ▶ 144.000 (est. 1995). Nota: inclou els treballadors i personal militar estrangers.

Població activa per ocupació ▶ governació (48%); producció de petroli, gas natural serveis i construcció (42%); agricultura, recursos forestals i pesca (10%) (est. 1999)

Exportacions ▶ 2.550 milions de dòlars (est. 1999). *Productes:* petroli, gas natural i derivats del petroli. *Socis:* Japó, Corea del Sud i Tailàndia.

Importacions ▶ 1.300 milions de dòlars. *Productes:* equips i maquinària de transport, béns manufacturats, alimentació i productes químics. *Socis:* Singapur, Regne Unit, Malàisia i els EUA.

Despesa pública en educació ▶ sense dades

Despesa pública en sanitat ▶ 1,6% del PIB (1990)

Despesa pública militar ▶ 6,7% del PIB (1990)

Deute extern ▶ -

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de CAMBODJA.

Perfil de

CAMBODJA ▶

Nom oficial ▶ Preah Peach Ana Pak Kampuchea (Regne de Cambodja)

Independència ▶ 9 de novembre de 1953 (de França)

Superfície ▶ 181.040 km²

Llengua oficial ▶ khmer

Capital ▶ Phnom Penh, 920.000 habitants (1994)

Altres ciutats importants ▶ (1987) Batdambang, 45.000; Kampong Cham, 33.000; Pursat, 16.000; Kampong Chhnang, 15.000.

SISTEMA POLÍTIC

Monarquia constitucional amb dues cambres legislatives ▶ Assemblea Nacional o Radhspea ney Preah Recheanachkr Kampuchea (122 escons) i Senat (61 escons)

Constitució ▶ promulgada el 21 de setembre de 1993

Cap d'Estat ▶ el rei Norodom Sihanouk (1993)

Cap de Govern ▶ primer ministre Hun Sen (1998), del KPK.

Composició parlamentària ▶ des de les darreres eleccions del 26 de juliol de 1998.

-KPK, Partit Popular Cambodjà: 64 diputats

-FUNCINPEC, Front Nacional Unit per a una Cambodja Independent, Neutral Pacífica i Cooperativa: 43 diputats

-PSR, Partit Sam Rainsy: 15 diputats

POBLACIÓ

Total ▶ 12.371.000 (2000)

Població urbana ▶ 20,9% (1998) **Població rural** ▶ 79,1%

Estructura per edat ▶ (1998) per sota de 15 anys: 42,8%; 15-29 anys: 26,1%; 30-44 anys: 17,3%; 45-59 anys: 8,6%; 60-74: 4,2%; 75 o més: 1,0%

Projecció de població ▶ (2010) 16.345.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 2,3% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 34,9 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ▶ 11,3 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ▶ 100 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 5,3 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 470 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ dones, 60; homes, 53 (1999)

Composició ètnica ▶ (1994) khmers (88,6%); vietnamites (5,5%); xinesos (3,1%); txams (2,3%); altres (0,5%).

Principals recursos minerals i energètics

Composició religiosa ▶ (1994) budistes (95%); musulmans (2%); altres (3%).

Llengües ▶ khmer (oficial), francès i anglès.

Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 35% (1990); homes 48% i dones 22%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 36% (1997)

Població amb accés a aigua potable ▶ 30% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 19% (1990-1997)

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ riel, 1 dòlar = 3.909,0 riels (gener 2001)

PNB ▶ 2.950 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ▶ 260 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 43%; indústria 20%; serveis 37% (est. 1998)

Població activa ▶ 6 milions (1998)

Població activa per sectors ▶ (1999) agricultura (80%)

Exportacions ▶ 320 milions de dòlars (1999). *Productes:* fusta, peces de roba, cautxú, arròs i peix. *Socis:* Vietnam, Tailàndia, EUA, Singapur, Xina.

Importacions ▶ 680 milions de dòlars (1999) *Productes:* cigarrets, or, materials per a la construcció, productes derivats del petroli, maquinària, vehicles de motor. *Socis:* Tailàndia, Vietnam, Japó, Hong Kong, Xina.

Despesa pública en educació ▶ 2,9% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ▶ 0,6% del PIB (1998)

Despesa pública militar ▶ 2,5% del PIB (1999)

Deute extern ▶ 2.262 milions de dòlars (1999)

Fonts ▶

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de FILIPINES.

Perfil de ▶ FILIPINES

Nom oficial ▶ Republika ng Pilipinas (República de Filipines)

Independència ▶ 4 de juliol de 1946 (dels EUA)

Superfície ▶ 300.000 km²

Llengua oficial ▶ tagàlog (o pilipino) i anglès

Capital ▶ Manila, 1.673.000 habitants (2000)

Altres ciutats importants ▶ (2000) Quezon City, 2.160.000; Caloocan, 1.233.000; Davao, 1.147.000; Cebu, 662.000; Zamboanga, 600.000.

SISTEMA POLÍTIC

República unitària amb dues cambres legislatives ▶ Casa de Representants o Kapulungan Mga Kinatawan (260 escons) i Senat o Senado (24 escons)

Constitució ▶ 2 de febrer de 1987, efectiva l'11 de febrer de 1987

Cap d'Estat i de Govern ▶ presidenta Maria Gloria Macapagal-Arroyo, des del 20 de gener de 2001 quan substitueix a Joseph Estrada. El 1998 va ser escollida vicepresidenta.

Composició parlamentària ▶ des de les darreres eleccions de l'11 de maig de 1998.

-LMP, Lluita de les Masses Filipines: 110 diputats

-LE-NUCD/UMDP, Unió Nacional de Demòcrata Cristians i Partit Democràtic de Musulmans Units: 50 diputats

-NPC, Coalició Nacionalista Popular: 15 diputats

-PL, Partit Liberal: 14 diputats

-LDP, Lluita per unes Filipines Democràtiques: 7 diputats

POBLACIÓ

Total ▶ 76.320.000 (2000)

Població urbana ▶ 59,0% (2000) **Població rural** ▶ 41,0%

Estructura per edat ▶ (2000) per sota de 15 anys: 36,2%; 15-29 anys: 28,1%; 30-44 anys: 19,0%; 45-59 anys: 10,7%; 60-74: 4,8%; 75 o més: 1,2%

Projecció de població ▶ (2010) 91.868.000

Taxa anual de creixement demogràfic 1,6% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 27,1 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (2000)

Índex de mortalitat ▶ 5,6 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (2000)

Índex de mortalitat infantil ▶ 31 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 3,6 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 170 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ dones, 71,0; homes, 67,0 (2000)

Composició ètnica ▶ (1995) tagàlogs (o pilipinos) (29,3%); cebuans (23,3%); ilocans (9,3%); hiligaynon ilongos (9,1%); bicols (5,7%); warais (3,8%); pampangos (3,0%); pangasinans (1,8%); altres (14,7%).

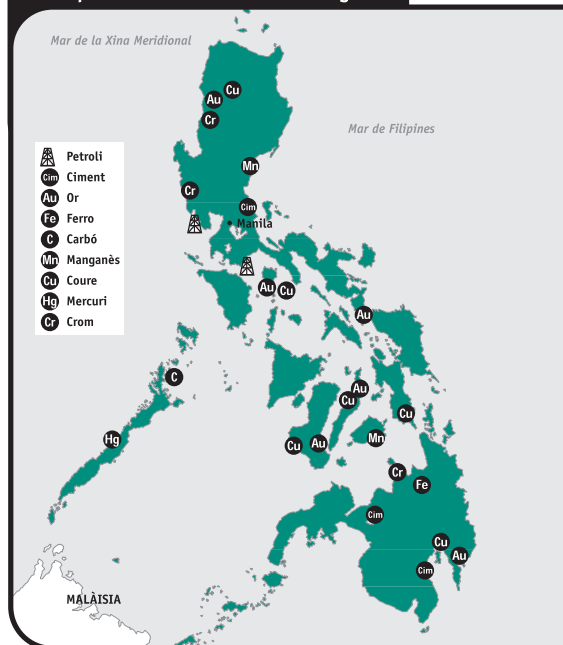
Composició religiosa ▶ (1996) catòlics (82,9%); protestants (5,4%); musulmans (4,6%); aglipayans (església independent filipina) (2,6%); altres (4,5%).

Llengües ▶ filipí (tagàlog) i anglès (oficials), dialectes.

Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 94,6% (1995); homes 95% i dones 94,3%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 41% (1997)

Principals recursos minerals i energètics

Població amb accés a aigua potable ▶ 84% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 75% (1990-1997)

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ pes filipí, 1 dòlar = 50,969 pesos filipins (gener 2001)

PNB ▶ 78.938 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ▶ 1.050 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 20%; indústria 32%; serveis 48% (est. 1997)

Població activa ▶ 48,1 milions (1997)

Població activa per sectors ▶ agricultura: dones (28%), homes (48%); indústria: dones (13%), homes (19%); serveis: dones (59%), homes (33%) (1994-1997)

Exportacions ▶ 36.650 milions de dòlars (1999). *Productes:* equípaments electrònics, maquinària i equipament de transport, peces de vestir i productes del coco. *Socis:* EUA, Japó, Països Baixos, Singapur, Regne Unit i Hong Kong.

Importacions ▶ 32.546 milions de dòlars (1999). *Productes:* materials sense tractar i béns intermitjos, béns de capital i de consum, combustibles. *Socis:* EUA, Japó, Corea del Sud, Singapur, Taiwan, Hong Kong.

Despesa pública en educació ▶ 3,4% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ▶ 1,7% del PIB (1998)

Despesa pública militar ▶ 1,2% del PIB (1999)

Deute extern ▶ 52.000 milions de dòlars (1999)

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil d'INDONÈSIA.

Perfil d'INDONÈSIA

Nom oficial ▶ Republik Indonesia (República d'Indonèsia)

Independència ▶ 17 d'agost de 1945 (proclamada la independència; el 27 de desembre de 1949, Indonèsia esdevé legalment independent dels Països Baixos)

Superfície ▶ 1.919.440 km²

Llengua oficial ▶ indonesi (indonesi bahasa)

Capital ▶ Jakarta, 9.341.000 habitants (1996)

Altres ciutats importants ▶ (1995) Surabaya, 2.743.000; Bandung, 2.429.000; Medan, 1.909.700; Palembang, 1.283.100.

SISTEMA POLÍTIC

República unitària multipartidista amb una cambra legislativa ▶ Casa de Representants del Poble o Dewan Perwakilan Rakyat (500 escons, dels quals 462 són elegits pel vot popular i 38 són nomenats per representants de l'Exèrcit).

Constitució ▶ agost de 1945, abolida per la Constitució Federal de 1949 i la Constitució Provisional de 1950, restaurada el 5 de juliol de 1959.

Cap d'Estat i de Govern ▶ presidenta Megawati Sukarnoputri (2001) del PDIP. El primer president elegit (Abdurrahman Wahid, 1999, PKB) fou substituït per la vicepresidenta.

Composició parlamentària ▶ des de les darreres eleccions del 7 de juny del 1999

-PDIP, Partit Democràtic Indonesi "Combat": 154 diputats (37,4%)

-Golkar, formació on s'apleguen els hereus polítics de Suharto: 120 diputats (20,9%)

-PKB, Partit del Despertar Nacional: 51 diputats (17,4%)

-PPP, Partit Unit per al Desenvolupament: 58 diputats (10,7%)

-PAN, Partit del Comandament Nacional: 35 diputats (7,3%)

-PBB, Partit de l'Estrella Creixent: 14 diputats (1,8%)

POBLACIÓ

Total ▶ 209.342.000 (2000)

Població urbana ▶ 39,0% (1999) **Població rural** ▶ 61,0%

Estructura per edat ▶ (1995) per sota de 15 anys: 35,6%; 15-29 anys: 27,5%; 30-44 anys: 19,6%; 45-59 anys: 10,8%; 60-74: 5,4%; 75 o més: 1,1%

Projecció de població ▶ (2010) 237.973.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 1,1% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 23,0 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ▶ 6,3 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ▶ 42 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 2,6 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 450 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ 68,27; dones, 70,1; homes, 65,3 (1999)

Composició ètnica ▶ (1990) javanesos (39,4%); sundanesos (15,8%); indonesis (malais) (12,1%); maduresos (4,3%); minangs (2,4%); altres (26,0%).

Composició religiosa ▶ (1990) musulmans (87,2%); cristians (9,6%, dels quals són catòlics el 3,6%); hindús (1,8%); budistes (1,0%).

Llengües ▶ indonesi bahasa (oficial, forma modificada del malai), anglès, alemany, dialectes locals, dels quals el javanès és el més extens.

Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 83,8% (1995); homes 89,6% i dones 78%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 20% (1998)

Població amb accés a aigua potable ▶ 75% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 59% (1990-1997)

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ rupia indonèsia, 1 dòlar = 10.000 rupies (gener 2001)

PNB ▶ 130.600 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ▶ 640 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 21%; indústria 35%; serveis 44% (1999)

Població activa ▶ 99 milions (1999)

Població activa per sectors ▶ agricultura: dones (42%), homes (41%); indústria: dones (16%), homes (21%); serveis: dones (42%), homes (39%) (1994-1997)

Exportacions ▶ 48.665 milions de dòlars (1999). *Productes:* petroli i gas, fusta contraplacada, tèxtils i cautxú. *Socis:* Japó, EUA, Singapur, Corea del Sud, Països Baixos, Austràlia, Hong Kong, Xina i Taiwan.

Importacions ▶ 24.004 milions de dòlars (1999). *Productes:* equipaments i maquinària, productes químics, combustibles i comestibles. *Socis:* Japó, EUA, Singapur, Alemanya, Austràlia, Corea del Sud, Taiwan i Xina.

Despesa pública en educació 1,4% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat 0,7% del PIB (1998)

Despesa pública militar 1,1% del PIB (1999)

Deute extern 150.096 milions de dòlars (1999)

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de LAOS.

Perfil de LAOS ▶

Nom oficial ▶ Sathalanalat Paxathipatai Paxaxon Lao (República Democràtica Popular de Laos)

Independència ▶ 19 de juliol de 1949 (de França)

Superfície ▶ 236.800 km²

Llengua oficial ▶ laosià

Capital ▶ Vientiane, 178.203 habitants (1985)

Altres ciutats importants ▶ (1985) Savannakhét, 96.652; Louangpharabang, 68.399; Pakxé, 47.232.

SISTEMA POLÍTIC

República Popular Unitària de partit únic amb una cambra legislativa ▶ Assembla Nacional o Sapha Heng Xat (99 escons)

Constitució ▶ promulgada el 14 d'agost de 1991

Cap d'Estat ▶ president Khamtai Siphandon (1998), del PPPL

Cap de Govern primer ministre Boungnang Vorachith (2001), del PPPL

Composició parlamentària ▶ des de les darreres eleccions del 21 de desembre de 1997.

- PPPL, Partit Popular Revolucionari de Laos: 98 diputats

POBLACIÓ

Total ▶ 5.497.000 (2000)

Població urbana ▶ 23,0% (1999) **Població rural** ▶ 77,0%

Estructura per edat ▶ (1996) per sota de 15 anys: 44,2%; 15-29 anys: 25,4%; 30-44 anys: 16,0%; 45-59 anys: 8,7%; 60-74: 4,5%; 75 o més 1,2%

Projecció de població ▶ (2010) 6.993.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 2,2% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 38,8 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ▶ 13,0 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ▶ 93 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 5,3 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 650 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ dones, 55,0; homes, 53,0 (1999)

Composició ètnica ▶ (2000) lao-lums (laos) (53,0%); lao-theungs (monkhmers) (23,0%); lao-tais (tais) (13,0%); lao-soungs (miaos i mans) (10,0%); altres (1,0%).

Composició religiosa ▶ (1980) budistes (57,8%); religions tribals (33,6%); cristians (1,8%); musulmans (1,0%); religions folk xineses (0,9%); cap (3,8%); altres (0,1%).

Llengües ▶ laosià (oficial), francès, anglès i diverses llengües ètniques.

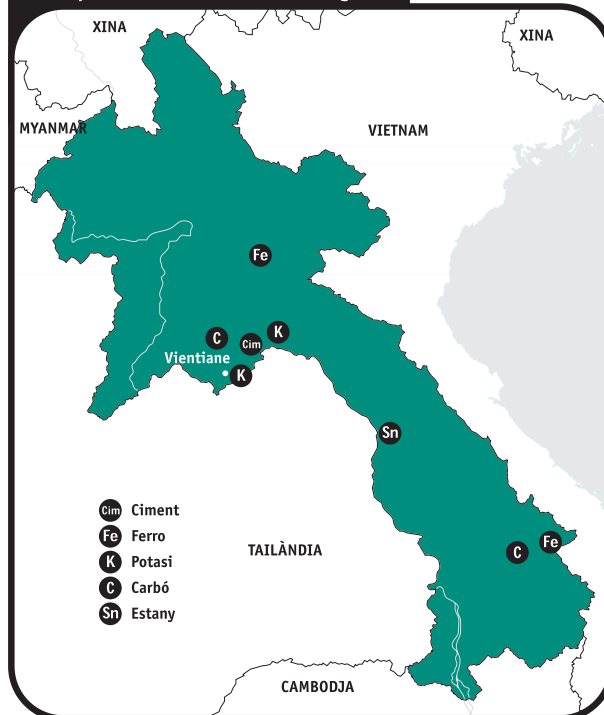
Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 57% (1999); homes 70% i dones 44%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 46,1% (1993)

Població amb accés a aigua potable ▶ 44% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 18% (1990-1997)

Principals recursos minerals i energètics

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ kip, 1 dòlar = 7.578,00 kips (desembre 2000)

PNB ▶ 1.583 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ▶ 320 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 51%; indústria 22%; serveis 27% (est. 1999)

Població activa ▶ 1,5 milions (1998)

Població activa per sectors ▶ (1999) agricultura (51%); indústria (22%); serveis (27%).

Exportacions ▶ 311 milions de dòlars (1999). *Productes:* productes forestals, peces de roba, electricitat, cafè, estany. *Socis:* Vietnam, Tailàndia, Alemanya, França i Bèlgica.

Importacions ▶ 525 milions de dòlars (1999). *Productes:* maquinària i equipaments, vehicles i combustibles. *Socis:* Tailàndia, Japó, Vietnam, Xina, Singapur, Hong Kong.

Despesa pública en educació ▶ 2,1% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ▶ 1,2% del PIB (1998)

Despesa pública militar ▶ 2,4% del PIB (1999)

Deute extern ▶ 2.527 milions de dòlars (1999)

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

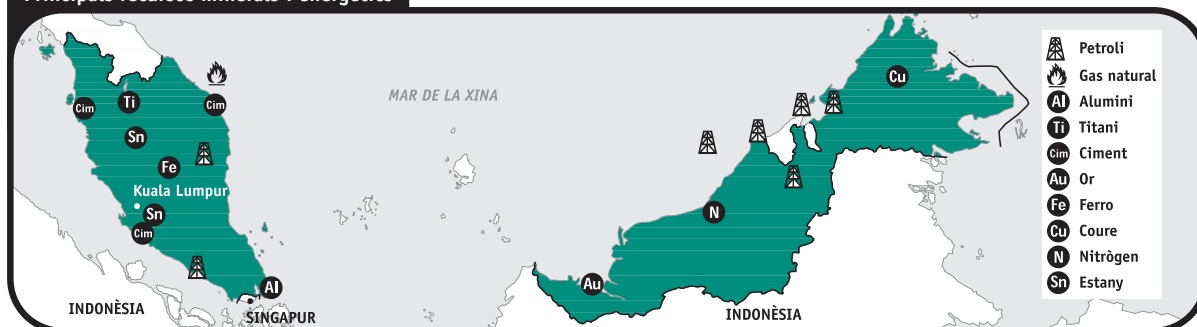
The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de MALÀISIA.

Perfil de MALÀISIA ►

Principals recursos minerals i energètics

Nom oficial ► Malàisia

Independència ► 31 d'agost de 1957 (del Regne Unit)

Superfície ► 329.750 km²

Llengua oficial ► malai

Capital ► Kuala Lumpur, 1.145.342 habitants (1991)

Altres ciutats importants ► (1991) Ipoh, 382.853; Johor Baharu, 328.436; Melaka, 296.897; Petaling Jaya, 254.350.

SISTEMA POLÍTIC

Monarquia constitucional federal amb dues cambres legislatives ► Senat o Dewan Negara (70 escons, dels quals 26 són representants dels estats, escollits per sis anys, i 43 són membres nomenats); i la Casa de Representants o Dewan Rakyat (193 escons, elegits per un període de cinc anys).

Constitució ► 31 d'agost de 1957, esmenada el 16 de setembre de 1963.

Cap d'Estat (rei) ► sultà Salenhuddin Abdul Aziz de Selangor (1999).

Cap de Govern ► primer ministre Datuk Seri Mahathir Mohammad (1981/1999), UMNO.

Composició parlamentària ► des de les últimes eleccions els dies 28 i 29 de novembre de 1999.

- NF, Front Nacional -UMNO, Organització Nacional Malaia Unida: 71 diputats

- MCO, Organització Xinesa Malaia: 29 diputats

- PBB, Partit dels Pobles Units: 10 diputats

- SUPP, Partit Popular Unit Sarawak: 8 diputats

- Altres: 75

POBLACIÓ

Total ► 23.260.000 (2000)

Població urbana ► 57,0% (2000) **Població rural** ► 43,0%

Estructura per edat ► (1999) per sota de 15 anys: 33,5%; 15-29 anys: 28,2%; 30-44 anys: 21,0%; 45-59 anys: 11,3%; 60-74 anys: 4,9%; 75 anys o més: 1,1%

Projecció de població ► (2010) 27.903.000

Taxa anual de creixement demogràfic ► 1,5% (1999-2015)

Índex de natalitat ► 24,4 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ► 4,4 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ► 8 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ► 3,3 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ► 39 morts per 100.000 nascuts vius (1990-1998)

Esperança de vida en néixer ► 72,2 anys (dones, 75,0; homes, 71,0) (1999)

Composició ètnica ► (1999) malais i altres indígenes (57,9%); xinesos (24,7%); indis (7,0%); altres no indígenes (3,2%); sense ciutadania (7,2%).

Composició religiosa ► (1980) musulmans (52,9%); budistes (17,3%); folk xinès religiós (11,6%); hindús (7,0%); cristians (6,4%); altres (4,8%).

Llengües ► malai (oficial), anglès, dialectes xinesos (cantonès, mandarí, hokkien, hakka, hainan, fuzhou), tàmil, telugu, malaialam, panjabi, tai i altres llengües indígenes.

Alfabetització ► (a partir dels 15 anys) 83,5% (1995); homes 89,1% i dones 78,1%

Població per sota el límit de la pobresa ► 6,8% (est. 1997)

Població amb accés a aigua potable ► 78% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ► 94% (1990-1997)

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ► ringgit o dòlar malàisi, 1 dòlar = 3,8000 ringgits (gener 2001)

PNB ► 81.311 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ► 3.670 dòlars (1998)

Estructura del PIB ► agricultura 14%; indústria 44%; serveis 42% (est. 1999)

Població activa ► 9,6 milions (est.1998)

Població activa per sectors ► agricultura: dones (14%), homes (19%); indústria: dones (30%), homes (36%); serveis: dones (56%), homes (45%) (1994-1997)

Exportacions ► 84.455 milions de dòlars (1999). *Productes:* equipaments electrònics, petroli i gas natural líquid, productes químics, oli de palma, fusta, cautxú i tèxtils. *Socis:* EUA, Singapur, Japó, Hong Kong, Països Baixos, Taiwan i Tailàndia.

Importacions ► 64.966 milions de dòlars (1999). *Productes:* maquinària i equipaments de transport, productes químics, alimentació, fuel i lubricants. *Socis:* Japó, Singapur, Taiwan, Corea del Sud, Tailàndia i Xina.

Despesa pública en educació ► 1,2% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ► 0,2% del PIB (1998)

Despesa pública militar ► 3,3% del PIB (1990)

Deute extern ► 45.939 milions de dòlars (1999)

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de MYANMAR.

Perfil de MYANMAR

Nom oficial ▶ Pydaungzu Myanma Naingngandaw (Unió de Myanmar)
Independència ▶ 4 de gener de 1948 (del Regne Unit)
Superfície ▶ 678.500 km²
Llengua oficial ▶ birmà
Capital ▶ Yangôn (Rangun), 2.513.023 habitants (1983)
Altres ciutats importants ▶ (1983) Mandalay, 532.949; Moulmein, 219.961; Pegu, 150.528; Bassein, 144.096.

SISTEMA POLÍTIC

Règim militar amb una cambra legislativa ▶ Assemblea del Poble o Pyithu Hluttaw (489 escons). Últimes eleccions: 27 de maig de 1990, però mai s'ha pogut constituir. Els militars van crear el dictatorial Taingyintha Silonenyinyutye (Partit d'Unitat Nacional) abans de les eleccions. La seva existència és confosa.

Constitució ▶ 3 de gener de 1974 (suspesa el 1988). Des del 1993, es troba pendent un esborrany de nova Constitució.

Cap d'Estat i de Govern ▶ primer ministre i president del Consell de la Pau i el Desenvolupament de l'Estat (junta militar): Than Shwe, des de l'abril de 1992.

POBLACIÓ

Total ▶ 41.735.000 (2000)

Població urbana ▶ 27%(1999) **Població rural** 73%

Estructura per edat ▶ (1997) per sota de 15 anys: 33,3%; 15-29 anys: 27,7%; 30-44 anys: 19,8%; 45-59 anys: 11,5%; 60 o més 7,7%

Projecció de població ▶ (2010) 43.674.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 1,0% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 20,8 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ▶ 9,1 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ▶ 77 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 2,3 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 230 morts per 100.000 nascuts vius (1989-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ dones, 63,0; homes, 59,0 (1999)

Composició ètnica ▶ (1983) birmans (69,0%); xan (8,5%); karen (6,2%); rakhine (4,5%); mon (2,4%); xin (2,2%); katxin (1,4%); altres (5,8%).

Composició religiosa ▶ (1983) budistes (89,1%); cristians (4,9%); musulmans (3,8%); altres (2,2%).

Llengües ▶ birmà (oficial) i altres llengües de grups minoritaris.

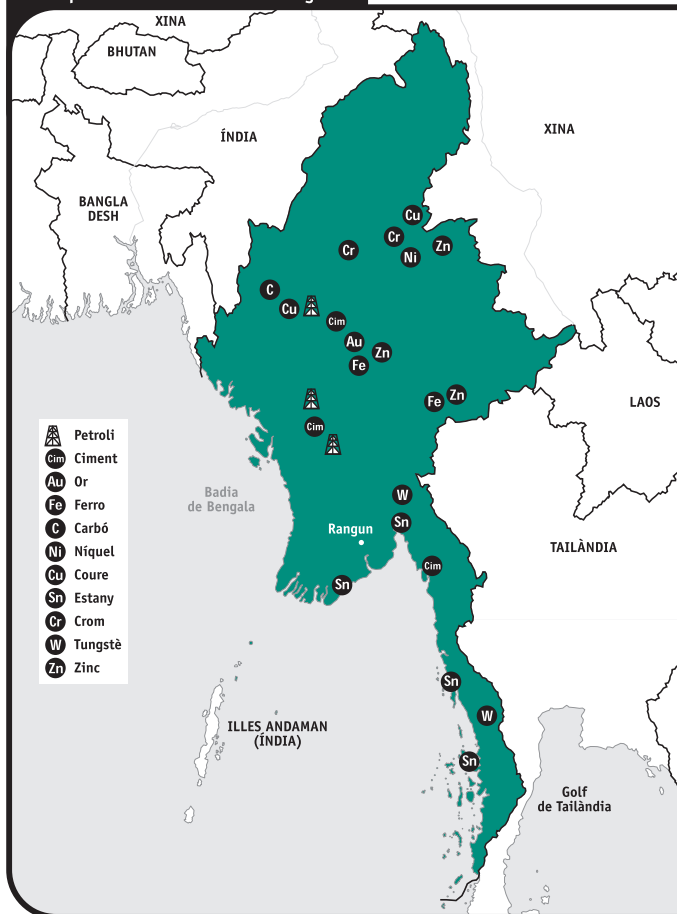
Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 83,1% (1995); homes 88,7% i dones 77,7%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 23% (1997)

Població amb accés a aigua potable ▶ 60% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 43% (1990-1997)

Principals recursos minerals i energètics

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ kyat, 1 dòlar = 6,5972 kyats (gener 2001)

PNB ▶ 119.334 milions de dòlars (1996)

PNB per càpita ▶ 2.610 dòlars (1996)

Estructura del PIB agricultura 42%; indústria 17%; serveis 41% (est. 2000)

Població activa ▶ 19,7 milions (est.1999)

Població activa per sectors ▶ agricultura: 65%; indústria: 10%; serveis: 25% (1999)

Exportacions ▶ 1.125 milions de dòlars (1999). *Productes:* roba, comestibles, productes de fusta, pedres precioses. *Socis:* Índia, Singapur, Xina, EUA.

Importacions ▶ 2.300 milions de dòlars (1999). *Productes:* equipaments de transport i maquinària, materials per a la construcció, productes alimentaris. *Socis:* Singapur, Tailàndia, Xina, Japó, Corea del Sud.

Despesa pública en educació ▶ 1,2% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ▶ 0,2% del PIB (1998)

Despesa pública militar ▶ 3,3% del PIB (1999)

Deute extern ▶ 5.999 milions de dòlars (1999)

Fonts ▶ Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de SINGAPUR.

Perfil de

SINGAPUR ►

Nom oficial ► Hsin-chia-p'ò Kung-ho-kuo (xinès mandarí); Republik Singapura (malai); Singapore Kudiyarasu (tàmil); Republic of Singapur (anglès) (República de Singapur).

Independència ► 9 d'agost de 1965 (de Malàisia)

Superfície ► 647,5 km²

Llengües oficials ► xinès, malai, tàmil i anglès.

Capital ► Singapur, 2.703.703 habitants (1990)

SISTEMA POLÍTIC

República parlamentària amb una cambra legislativa ► Parlament (90 escons, dels quals 6 són nomenats pel president).

Constitució ► 3 de juny de 1959, esmenada el 1965

Cap d'Estat ► president Sellapan Ramanathan [S.R. Nathan] (PAP), des de les eleccions presidencials de 1999. És l'únic candidat al qual es permet participar.

Cap de Govern ► primer ministre Goh Chok Tong (PAP), des de 1990.

Composició parlamentària ► des de les darreres eleccions del 4 de novembre de 2001

-PAP, Partit d'Acció Popular (autoritari): 82 diputats (75,3%)

-WPS, Partit dels Treballadors de Singapur: 1 diputat

-SDA, Aliança Democràtica de Singapur: 1 diputat.

POBLACIÓ

Total ► 3.278.000 (2000)

Població urbana ► 100,0% (1999)

Estructura per edat ► (2000) per sota de 15 anys: 21,5%; 15-34 anys: 30,1%; 35-54 anys 33,9%; 55-74 anys: 12,1%; 75 anys o més: 2,4%

Projecció de població ► (2010) 3.949.000

Taxa anual de creixement demogràfic ► 1,2% (1999-2015)

Índex de natalitat ► 13,4 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ► 4,8 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ► 3 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ► 1,6 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ► 6 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ► 77,1 anys (dones, 80,0; homes, 75,0) (2000)

Composició ètnica ► (2000) xinesos (76,8%); malais (13,9%); indis (7,9. %).

Composició religiosa ► (1995) budistes (31,9%); taoistes (22,0%); musulmans (14,9%); cristians (12,9%); hindús (3,3%); creences tradicionals (0,5%); no religiosos (14,5%).

Principals recursos minerals i energètics

Llengües ► xinès, malai, tàmil i anglès (oficials).

Alfabetització ► (a partir dels 15 anys) 93,5% (1999); homes 97% i dones 89,8%

Població amb accés a aigua potable ► 100,0% (1990-1997)

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ► dòlar singapurès, 1 dòlar = 1,7365 dòlars singapuresos (gener 2001)

PNB ► 95.453 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ► 30.170 dòlars (1998)

Estructura del PIB ► indústria 30%; serveis 70%

Població activa ► 2,1 milions (2000)

Població activa per sectors ► indústria: dones (25%), homes (34%); serveis: dones (75%), homes (66%) (1994-1997)

Exportacions ► 114.689 milions de dòlars (1999). *Productes:* maquinària i equipaments (inclosos els elèctrics), productes químics, combustibles minerals. *Socis:* EUA, Malàisia, Hong Kong, Japó, Taiwan, Tailàndia, Regne Unit, Països Baixos, Xina, Corea del Sud i Alemanya.

Importacions ► 111.060 milions de dòlars (1999). *Productes:* equipaments i maquinària, combustibles minerals, productes químics i comestibles. *Socis:* EUA, Japó, Malàisia, Tailàndia, Xina, Taiwan, Alemanya i Aràbia Saudita.

Despesa pública en educació ► 3,0% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ► 1,2% del PIB (1998)

Despesa pública militar ► 5,3% del PIB (1999)

Deute extern ► -

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. El sud-est asiàtic.

Perfil de TAILÀNDIA.

Perfil de TAILÀNDIA ▶

Nom oficial ▶ Muang Thai; Prathet Thai (Regne de Tailàndia)
Independència ▶ 1238 (data tradicional de fundació; país mai colonitzat)
Superfície ▶ 514.000 km²
Llengua oficial ▶ tai
Capital ▶ Bangkok, 5.620.591 habitants (1991)
Altres ciutats importants ▶ (1991) Nonthaburi, 264.201; Nakhon Ratchasima, 202.503; Chiang Mai, 61.541; Khon Kaen, 131.478.

SISTEMA POLÍTIC

Monarquia constitucional amb dues cambres legislatives ▶ Casa de Representants o Saphaputhan Ratsadon (438 escons) i Senat o Wuthisapha (200 escons)

Constitució ▶ 11 d'octubre de 1997 (signada pel rei Bhumipol).

Cap d'Estat ▶ el rei Bhumipol Adulyadej (Rama IX), des del 1947.

Cap de Govern ▶ primer ministre Thaksin Shinawatra (2001), del TRT. El Govern està format pel TRT, el PCT i el PKWM. El PST es fusiona amb el TRT.

Composició parlamentària ▶ des de les darreres eleccions del 6 i 29 de gener de 2001.

-TRT, Partit Tai de l'Amor Tai: 248 diputats

-PP, Partit Democràtic: 128 diputats

-PCT, Partit de la Nació Tai: 41 diputats

-PKWM, Partit de la Nova Aspiració: 36 diputats

-PCP, Partit del Desenvolupament Nacional: 29 diputats

-PST, Partit Democràtic Liberal: 14 diputats

POBLACIÓ

Total ▶ 62.423.000 (2000)

Població urbana ▶ 31,0 (2000) **Població rural** ▶ 69,0%

Estructura per edat ▶ (1999) per sota de 15 anys: 26,0%; 15-29 anys: 27,7%; 30-44 anys: 23,3%; 45-59 anys: 14,1%; 60-74: 7,2%; 75 o més: 1,7%

Projecció de població ▶ (2010) 67.581.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 1,0% (1999-2015)

Índex de natalitat ▶ 16,3 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (2000)

Índex de mortalitat ▶ 5,9 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (2000)

Índex de mortalitat infantil ▶ 28 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 2,1 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 44 morts per 100.000 nascuts vius (1980-1999)

Esperança de vida en néixer ▶ dones, 76,0; homes, 71,0 (2000)

Composició ètnica ▶ (1983) tais (79,5%, dels quals el 52,6% són siamesos i laos el 26,9%); xinesos (12,1%); malais (3,7%); khmers (2,7%); altres (2,0%).

Composició religiosa ▶ (1996) budistes (92,6%); musulmans (5,3%); cristians (1,3%); altres (0,8%).

Llengües ▶ Tai, anglès (segona llengua de les elits), dialectes regionals

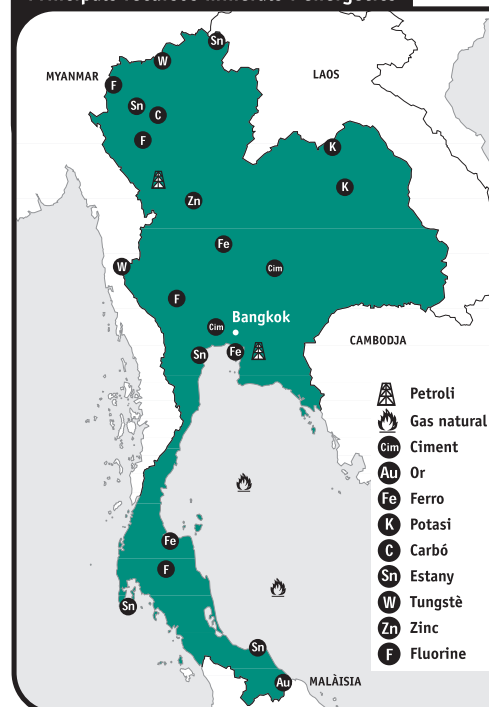
Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 93,8% (1995); homes 96% i dones 91,6%

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 12,5% (1998)

Població amb accés a aigua potable ▶ 81% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 96% (1990-1997)

Principals recursos minerals i energètics

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ bath, 1 dòlar = 43,078 baths (gener 2001)

PNB ▶ 131.916 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ▶ 2.160 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 13%; indústria 40%; serveis 47% (est. 1999)

Població activa ▶ 32,6 milions (1997)

Població activa per sectors ▶ agricultura: dones (51%), homes (49%); indústria: dones (17%), homes (22%); serveis: dones (32%), homes (28%) (1994-1997)

Exportacions ▶ 58.392 milions de dòlars (1999). *Productes:* ordinadors i peces d'informàtica, tèxtils, circuits integrats, arròs. *Socis:* EUA, Japó, Singapur, Hong Kong, Països Baixos, Malàisia i Regne Unit.

Importacions ▶ 50.305 milions de dòlars (1999). *Productes:* béns de capital, béns intermitjos i materials sense tractar, béns de consum i combustibles. *Socis:* Japó, EUA, Singapur, Xina, Malàisia i Taiwan.

Despesa pública en educació ▶ 4,8% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ▶ 1,9% del PIB (1998)

Despesa pública militar ▶ 1,8% del PIB (1999)

Deute extern ▶ 96.335 milions de dòlars (1999)

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Perfil del VIETNAM.

Perfil del VIETNAM ▶

Nom oficial ▶ Cong Hoa Xa Hoi Chu Nghia Viet Nam (República Socialista de Vietnam)

Independència ▶ 2 de setembre de 1945 (de França)

Superfície ▶ 329.560 km²

Llengua oficial ▶ vietnamita

Capital ▶ Hanoi, 2.154.900 habitants (1993)

Altres ciutats importants ▶ (1992) Ho Chi Minh (Saigon), 4.549.000 (1999); Haiphong, 783.133; Da Nang, 382.674; Buon Ma Thuot, 282.095; Nha Trang, 221.331; Hue 219.149; Can Tho, 215.587.

SISTEMA POLÍTIC

República Socialista de partit únic amb una cambra legislativa ▶ Assembla Nacional o Quoc Hoi (450 escons). Últimes eleccions: 20 de juliol de 1997.

Constitució ▶ 15 d'abril de 1992

Cap d'Estat ▶ president Tran Duc Luong (Dang Cong San Viet Nam [DCSV]-Partit Comunista de Vietnam), elegit el 25 de setembre de 1997 per l'Assembla Nacional d'entre els seus membres i per un període de cinc anys.

Cap de Govern ▶ primer ministre Phan Van Khai (1997), DCSV.

Líder del partit ▶ (DCSV) Nong Duc Manh (2001)

POBLACIÓ

Total ▶ 78.774.000 (2000)

Població urbana ▶ 19,6% (1999) **Població rural** ▶ 80,4 (1999)

Estructura per edat ▶ (1997) per sota de 15 anys: 35,5%; 15-29 anys: 28,3%; 30-44 anys: 20,2%; 45-59 anys: 8,5%; 60-74 anys: 5,8%; 75 anys o més: 1,7%

Projecció de població ▶ (2010) 88.600.000

Taxa anual de creixement demogràfic ▶ 1,3% (1998-2015)

Índex de natalitat ▶ 22,0 naixements per 1.000 habitants (mitjana mundial 22,1) (1999)

Índex de mortalitat ▶ 6,3 morts per 1.000 habitants (mitjana mundial 8,9) (1999)

Índex de mortalitat infantil ▶ 37 morts per 1.000 naixements vius (1999)

Índex de fecunditat ▶ 2,6 fills per dona (1995-2000)

Índex de mortalitat materna ▶ 160 morts per 100.000 nascuts vius (1990-1998)

Esperança de vida en néixer ▶ 67,2 anys (dones, 70,2; homes, 65,5) (1999)

Composició ètnica ▶ (1989) vietnamites (87,1%); thaos (1,8%); xinesos (1,5%); thais (1,5%); khmers (1,4%); hmongs (1,4%); nungs (1,1%); altres (4,2%).

Composició religiosa ▶ (1995) budistes (66,7%); cristians (8,7% [7,7% catòlics i 1,0% protestants]); cao dais, un nou grup religiós (3,5%); hoa haos, un nou grup religiós (2,1%); altres (19,0%).

Llengües ▶ vietnamita (oficial), anglès (està creixent com a segona llengua), francès, xinès, khmer i altres llengües de les muntanyes (mon-khmer i malaio-polinesi).

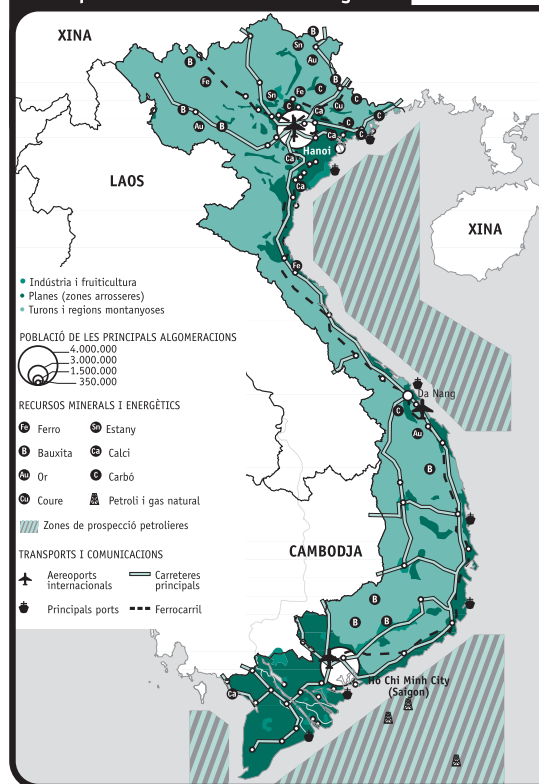
Alfabetització ▶ (a partir dels 15 anys) 93,7% (1995); homes 96,5% i dones 91,2%.

Població per sota el límit de la pobresa ▶ 37% (1998)

Població amb accés a aigua potable ▶ 43% (1990-1997)

Població amb accés a serveis sanitaris ▶ 21% (1990-1997)

Principals recursos minerals i energètics

INDICADORS ECONÒMICS

Moneda ▶ dong, 1 dòlar = 14.530 dongs (gener 2001)

PNB ▶ 26.535 milions de dòlars (1998)

PNB per càpita ▶ 350 dòlars (1998)

Estructura del PIB ▶ agricultura 25%; indústria 35%; serveis 40% (est. 1999)

Població activa ▶ 38,2 milions (est.1998)

Població activa per sectors ▶ agricultura: dones (71%), homes (70%); indústria: dones (9%), homes (12%); serveis: dones (20%), homes (18%) (1994-1997)

Exportacions ▶ 11.523 milions de dòlars (1999). *Productes:* petroli, productes marins, arròs, cafè, cautxú, te, calçat. *Socis:* Xina, Japó, Alemanya, Austràlia, EUA, França, Singapur, Taiwan.

Importacions ▶ 11.600 milions de dòlars (1999). *Productes:* equips i maquinària, productes petrolers, fertilitzants, acer, cotó sense tractar, llavors, ciment, motocicletes. *Socis:* Japó, Singapur, Corea del Sud, Taiwan, Xina, Tailàndia, Hong Kong, Malàisia, Indonèsia, França, EUA i Suècia.

Despesa pública en educació ▶ 3,0% del PNB (1995-1997)

Despesa pública en sanitat ▶ 0,8% del PIB (1998)

Despesa pública militar ▶ 7,9% del PIB (1990)

Deute extern ▶ 23.260 milions de dòlars (1999)

Fonts

Britannica World Data

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2001-PNUD

CIA World Factbook / AGORA (www.agora.stm.it/elections)

The World Bank World Development Indicators 2001

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Cronologies històriques.

CRONOLOGIES HISTÒRIQUES ►

MYANMAR ►

- 1057** ► Anawrahta funda el regne de Pagan. Primer Estat birmà unificat.
- 1287** ► Els mongols conquereixen el regne de Pagan, situació que es manté fins al 1301.
- 1531** ► La dinastia dels Toungoo, amb l'ajuda dels portuguesos, aconsegueix reunificar altra vegada el territori.
- 1755** ► Alaungpaya funda la dinastia dels Konbaung, amb Rangun com a capital.
- 1824-1826 / 1852-1853 / 1885-1886** ► Guerres birmano-angleses. Birmània queda annexionada al virregnat anglès de l'Índia.
- 1937** ► El Regne Unit separa Birmània de l'Índia i la converteix en colònia de la Corona.
- 1942** ► Els japonesos envaeixen i ocupen Birmània amb l'ajuda de l'Exèrcit Independentista Birmà (BIA).
- 1945** ► El BIA declara la guerra al Japó i es transforma en la Lliga de la Llibertat Popular Antifeixista (AFPFL), liderada per Aung San. Els britànics, amb l'ajuda de l'AFPFL, alliberen Birmània.
- 1947** ► El Govern de transició d'Aung San redacta una Constitució. Aung San i sis membres del seu Gabinet són assassinats per opositors polítics liderats per U Saw, un rival nacionalista. U Nu es fa càrrec de l'AFPFL i del Govern.
- 1948** ► Birmània esdevé independent del Regne Unit amb U Nu com a primer ministre.
- 1960** ► Eleccions generals guanyades per U Nu.
- 1962** ► El general Ne Win enderroca U Nu i inaugura el sistema anomenat "el camí birmà al Socialisme". Forma l'únic partit polític legalitzat: el Partit del Programa Socialista de Birmània (BSPP).
- 1974** ► La nova Constitució transfereix el poder de les forces armades a l'Assemblea del Poble encapçalada per Ne Win.
- 1981** ► Ne Win traspassa la presidència a un general retirat, San Yu, però es manté com a president del BSPP.
- 1987** ► El deteriorament socioeconòmic provoca les protestes populars i les peticions democratitzadores.
- 1988** ► Milers de persones són assassinades i reprimides. Es crea el Consell de Restauració de la Llei i l'Ordre de l'Estat (Slorc).
- 1989** ► El Slorc declara la llei marcial, arresta milers de persones i canvia el nom de Birmània per el de Myanmar.
- 1990** ► L'opositora Lliga Nacional per a la Democràcia (NLD) guanya per una ample victòria les eleccions generals, però el resultat és ignorat pels militars. La líder de la NLD, Aung San Suu Kyi (filla de l'heroi anticolonialista Aung San), és condemnada a presó domiciliària i incomunicada.
- 1991** ► Aung San Suu Kyi rep el Premi Nobel de la Pau.
- 1992** ► Than Shwe president del Slorc, primer ministre i ministre de Defensa. Diversos presoners polítics són alliberats per netejar la imatge internacional del règim.
- 1996** ► Aung San Suu Kyi assisteix al primer congrés de la NLD des que ha estat alliberada.
- 1997** ► Myanmar és admesa a l'ASEAN i el Slorc canvia el nom per Consell de la Pau i el Desenvolupament de l'Estat (SPDC).
- 1998** ► El SPDC continua ignorant les protestes prodemocràtiques.
- 2001** ► El Govern allibera més activistes prodemocràtics.

TAILÀNDIA ►

- S. XIII** ► Els tais, originaris de l'Àsia Central, funden el regne de Siam.
- 1782** ► El rei Rama I inicia la dinastia dels Xakri, que actualment encara regna al país, amb capital a Bangkok.
- Segle XIX** ► Francesos i britànics es disputen el regne de Siam (el qual aconsegueix mantenir-se sempre independent).
- 1917** ► Durant la I Guerra Mundial, Siam s'alia amb el Regne Unit.
- 1932** ► Cop d'Estat contra la monarquia absoluta del rei Prajadhipok. Període de monarquia constitucional amb el rei Ananda Mahindon.
- 1939** ► Siam canvia el nom pel de Tailàndia.
- 1941** ► Durant la II Guerra Mundial, Bangkok accepta que el seu territori sigui utilitzat per les forces nipones.
- 1942** ► Tailàndia declara la guerra al Regne Unit i als EUA.
- 1945** ► Tailàndia retorna els territoris de Laos, Cambotja i Malàisia, annexionats durant el conflicte. El rei Ananda torna de l'exili.
- 1946** ► Misteriosa mort del rei Ananda.
- 1947** ► Cop militar per part de l'antic simpatitzant japonès Pibun Songgram. El tro passa a Rama IX, germà d'Ananda.
- 1948** ► Pibun Songgram és nomenat primer ministre i es manté en el poder fins al 1957.
- 1955** ► Pibun Songgram liberalitza el règim.
- 1957** ► En les eleccions Pibun aconsegueix la majoria, però l'acusen de frau electoral. El comandant cap de l'Exèrcit Sarit aprofita la crisi per derrocar Pibun.
- 1958-1959** ► Una Constitució provisional atorga drets excepcionals a Sarit. S'acaba amb l'experiència liberitzadora.
- Anys seixanta** ► Tailàndia rep el suport dels EUA (important ajuda econòmica i política) i permet que les seves tropes utilitzin el seu territori en la guerra del Vietnam.
- 1973** ► Una revolta popular liderada per estudiants provoca la caiguda del règim militar.
- 1974** ► Es forma el primer Govern civil des de fa vint anys.
- 1975** ► Eleccions i Govern del príncep Pramoj.
- 1976** ► Un cop militar atorga altra vegada el poder a aquest estament.
- 1978** ► Nova Constitució.
- 1980** ► El general Prem Tinsulanonda assumeix el poder.
- 1983** ► Prem renuncia a la seva posició militar i forma un Govern civil.
- 1988** ► Eleccions generals guanyades pel Partit de la Nació Tai. El rei Bhumipol demana al general Xatixai Xoonhaven que formi Govern.
- 1991** ► Cop militar. El civil Anand Panyaraxun és primer ministre.
- 1992** ► Noves eleccions que porten el general Suxinda Kraprayoon a ser primer ministre. Les pressions de l'oposició i les manifestacions populars el fan dimitir. Se celebren noves eleccions i el líder del Partit Democràtic, Xuan Leekpai, assumeix el càrrec de primer ministre.
- 1995** ► Tensió política i dissolució del Govern. Banharn Silpa-arxa, del Partit de la Nació Tai, és elegit primer ministre.
- 1996** ► El Govern de Banharn, acusat de corrupció, dimiteix i en noves eleccions guanya Yongchaiyudh, del Partit de la Nova Aspiració.
- 1997** ► Crisi econòmica asiàtica. El bath tailandès pateix una gran devaluació respecte al dòlar. Xuan Leekpai esdevé primer ministre.
- 2001** ► Eleccions guanyades per Thaksin Shinawatra, del recentment creat Partit Tai de l'Amor Tai.

CRONOLOGIES HISTÒRIQUES

LAOS ▶

Segle XIV ▶ Un noble feudal birmà, Sam Sen Tal, unifica el nord-est del que avui és Tailàndia amb la major part de l'actual territori de Laos, fundant el florent regne de Lang Xan.

Segle XVIII ▶ A finals de segle el regne es divideix en tres territoris: Xampassac, Vientiane i Luang Prabang.

1893 ▶ Arribada dels francesos. Luang Prabang esdevé un protectorat i la resta del territori passa a integrar-se en la colònia d'Indoxina.

1945 ▶ Després d'una breu ocupació japonesa, a Vientiane sorgeix un moviment independentista encapçalat pels prínceps Petsarath, Suvana Fuma (líder del Partit Nacional Progressista) Tiao Sufanuvong (del Front Unit Nacional de Laos). Aquests, al setembre creen un Govern provisional del Pathet (país) Lao i proclamen la independència.

1946 ▶ Els francesos tornen a ocupar Laos i el Govern provisional s'exilia a Bangkok des d'on dirigeix la resistència.

1950 ▶ Semiautonomia. Estat associat dins la Unió Francesa.

1954 ▶ Independència com a monarquia constitucional. Esclata una guerra civil entre els realistes i el grup dels comunistes del Pathet Lao.

1958 ▶ Se celebren eleccions que guanya la coalició d'esquerrers, encapçalada per Suvana Fuma i Sufanuvong. Amenaces nord-americanes i desestabilització del Govern.

1959 ▶ L'exèrcit assumeix el poder.

Anys 60 ▶ Laos sofreix extensius bombardejos aeris per part dels EUA amb l'objectiu de destruir els santuaris nord-vietnamites i trencar les línies de subministrament conegudes com les vies Ho Chi Minh.

1973 ▶ L'acord d'alto-el-foc de Vientiane divideix el país entre els comunistes i els realistes.

1975 ▶ El Pathet Lao, rebatejat com a Front Popular de Laos, augmenta el seu poder. Es proclama la República Democràtica Popular de Laos amb el Partit Popular Revolucionari de Laos (PPPL) com a únic partit polític legal. S'inicia la "transformació socialista" de l'economia.

1979 ▶ Hi ha fam. Centenars de milers de refugiats a Tailàndia. El Govern permet certa forma d'empresa privada en l'agricultura.

1986 ▶ Introducció de reformes orientades al lliure mercat.

1989 ▶ Primeres eleccions des del 1975. Els comunistes mantenen el poder.

1991 ▶ En el marc d'una crisi econòmica i alimentària, Laos aprofundeix els seus vincles amb Tailàndia. Nova Constitució i Kaysone Phomvihane esdevé president.

1992 ▶ Mort de Phomvihane i Siphandon es converteix en líder del PPPL.

1995 ▶ EUA acaba amb l'embargament de l'ajuda que ha durat 20 anys.

1997 ▶ Laos entra a l'ASEAN. Crisi econòmica i devaluació de la moneda.

1998 ▶ Khamtai Siphandon esdevé president.

2001 ▶ El FMI aprova un nou préstec, amb l'objectiu de potenciar l'estabilitat macroeconòmica i reduir la pobresa.

VIETNAM ▶

972 ▶ El Dai Viet independent és reconegut per Xina.

1009 ▶ Dinastia dels Ly (segles XI-XII). Capital a Thang Long (Hanoi).

1802 ▶ Reunificació del Regne sota el nom de Vietnam.

1860 ▶ Inici de la conquesta colonial francesa d'Indoxina.

1900 ▶ Vietnam, sota dominació francesa, queda dividit en tres parts: Tongking al nord, Anam al centre i Conxinxina al sud.

1930 ▶ Ho Chi Minh funda el Partit Comunista Indoxinès (PCI).

1940-1945 ▶ Ocupació japonesa, tot i que es manté una administració francesa fins al 1945.

1941 ▶ El PCI organitza una guerrilla, el Viet Minh, com a resposta a la invasió japonesa de la II Guerra Mundial.

1945 ▶ El Viet Minh enderroca els japonesos i Ho Chi Minh anuncia la independència de la República de Vietnam el 2 de setembre.

Sud-est asiàtic sota el domini colonial (1900)

Període de Guerra Freda (1950)

1946 ▶ Guerra d'Indoxina entre França, que controla el sud (Conxinxina), i el Viet Minh al nord.

1954 ▶ Després de 9 anys de guerra, els vietnamites obtenen la victòria. Vietnam és dividit en la República Democràtica del Vietnam (Nord, socialista) i la República del Vietnam (Sud), on els EUA instal·len el règim de Ngo Dinh Diem.

1957-1960 ▶ Insurgència comunista al Sud pel Front d'Alliberament Nacional (conegut com a Viet Cong) amb el suport del Nord.

1963 ▶ El Viet Cong derrota l'exèrcit sud-vietnamita. Diem assassinat.

- 1965 ▶ Els EUA entren de ple a la guerra amb bombardejos aeris a Vietnam del Nord i el desembarcament de 200.000 combatents terrestres a Vietnam del Sud.
- 1969 ▶ Mor Ho Chi Minh. Els EUA redueixen les tropes terrestres per l'opinió pública contrària a la guerra. Els mitjans de comunicació juguen per primera vegada un paper molt important.
- 1970 ▶ Inici de les converses a París entre Vietnam del Nord i els EUA.
- 1973 ▶ Acord de pau de París. Les tropes nord-americanes s'acaben de retirar completament el març.
- 1975 ▶ Les tropes nord-vietnamites envaeixen Vietnam del Sud i prenen el control del país.
- 1976 ▶ Reunificació de Vietnam: es proclama la República Socialista de Vietnam. Saigón és rebatejada amb el nom de Ho Chi Minh City.
- 1978 ▶ Adhesió de Vietnam al COMECON (Consell d'Assistència Econòmica Mútua).
- 1979 ▶ Vietnam envaeix Cambodja i expulsa el règim comunista dels Khmers Rojos. Com a resposta, les tropes xineses creuen la frontera nord de Vietnam però són aturades. Molts vietnamites fugen del país ("boat people") per raons polítiques o econòmiques.
- 1986 ▶ Introducció del "Doi Moi" ("renovació"), una política econòmica més liberal.
- 1989 ▶ Les tropes vietnamites es retiren de Cambodja.
- 1990 ▶ Col·lapse de l'URSS i pèrdua de l'ajuda estrangera.
- 1992 ▶ Adopció d'una nova Constitució que permet certes llibertats econòmiques.
- 1994 ▶ Els EUA aixequen l'embargament comercial de 30 anys.
- 1995 ▶ Vietnam i els EUA restauren completament les relacions diplomàtiques. Vietnam esdevé membre de l'ASEAN.
- 1999 ▶ Un antic membre del partit d'alt rang, Tran Do, és expulsat per demanar més democràcia i llibertat d'expressió.
- 2000 ▶ El president nord-americà Bill Clinton visita Vietnam i promet més ajuda per netejar els camps de mines que va deixar la guerra, que han causat prop de 40.000 morts.

CAMBODJA ▶

- Segles XV-XVIII ▶** El regne khmer és alternativament conquerit per tailandesos i vietnamites.
- 1863 ▶ El rei cambodjà Norodom accepta per al seu país l'estatus de protectorat francès que durarà 90 anys.
  - 1941 ▶ Norodom Sihanouk esdevé rei. Ocupació japonesa.
  - 1945-1946 ▶ Fi de l'ocupació japonesa i França *reimposa* el seu protectorat. Les guerrilles comunistes comencen una campanya armada contra els francesos.
  - 1953 ▶ Independència. Creació del Regne de Cambodja.
  - 1955 ▶ Sihanouk abdica. Passa a ser primer ministre. El seu pare, el rei.
  - 1960 ▶ Mor el rei i Sihanouk passa a ser cap d'Estat.
  - 1965 ▶ Sihanouk trenca relacions amb els Estats Units i permet l'establiment de guerrilles nord-vietnamites a Cambodja.
  - 1969 ▶ Els Estats Units inicien una campanya de bombardejos contra les forces nord-vietnamites assentades a Cambodja.
  - 1967 ▶ El grup de cambodjans comunistes de Pol Pot (els Khmer Rojos) inicien una insurgència contra Sihanouk al nord-oest del país.
  - 1970 ▶ Un cop d'Estat destitueix Sihanouk. El general Lon Nol esdevé primer ministre i proclama la República Khmer. Sihanouk a l'exili forma una guerrilla, juntament amb els vietnamites i Khmer Rojos.
  - 1975 ▶ El Govern de Lon Nol és enderrocat pels Khmer Rojos liderats per Pol Pot. Sihanouk esdevé cap d'Estat i el país és rebatejat com a Kamputxea. Aïllament internacional i llibertats bàsiques anul·lades. La religió és prohibida. Centenars de milers de persones són torturades i executades. Moren més d'un milió i mig de persones.
  - 1976 ▶ El país és anomenat Kamputxea Democràtica. Sihanouk dimiteix, Khieu Samphan esdevé cap d'Estat i Pol Pot primer ministre. Aquest últim es manté com a secretari general del Partit Comunista de Kamputxea.
  - 1979 ▶ Els vietnamites prenen Phnom Penh. Els Khmer Rojos es repleguen a la frontera amb

- Tailàndia. S'estableix la República Popular de Kamputxea (RPK). Heng Samrin és proclamat president.
- 1981 ▶ El provietnamita Partit Revolucionari Popular de Kamputxea guanya les eleccions a l'Assemblea Nacional. La comunitat internacional es nega a reconèixer el nou Govern.
  - 1985 ▶ Hun Sen esdevé primer ministre. Guerres de guerrilles.
  - 1989 ▶ Les tropes vietnamites es retiren. Es proclama l'Estat de Cambodja i Hun Sen intenta atraure la inversió estrangera amb l'abandó del socialisme. Els Khmer Rojos de Pol Pot i els seus aliats (inclòs Sihanouk) intenten recuperar el poder.
  - 1990 ▶ Formació del Consell Nacional Suprem, integrat per sis membres de l'Estat de Cambodja i dos de les faccions opositores.
  - 1991 ▶ Es signa l'Acord de París. Obté el poder de forma temporal una autoritat transitòria de les Nacions Unides amb representants de diverses faccions. Sihanouk esdevé cap d'Estat.
  - 1993 ▶ Eleccions generals boicotejades pels Khmer Rojos. Coalició governamental integrada pel Partit Funcinpec del príncep Norodom Ranariddh i el Partit Popular Cambodjà (KPK) de Hun Sen. Es restaura la monarquia amb Sihanouk com a rei.
  - 1997 ▶ Hun Sen organitza un cop contra el primer ministre, príncep Ranariddh, i el substitueix. Condemna internacional. Pol Pot és jutjat i sentenciat a presó.
  - 1998 ▶ Mort de Pol Pot. Eleccions al juliol guanyades pel KPK de Hun Sen.
  - 1999 ▶ L'ONU recomana crear un tribunal internacional i una comissió de la veritat per jutjar els crims comesos durant el període dels Khmer Rojos.
  - 2001 ▶ S'aprova una llei per crear un tribunal que jutgi aquests crims.

CRONOLOGIES HISTÒRIQUES

MALÀISIA ▶

Segle XV ▶ Inici de la conversió dels malais a l'Íslam.

1826 ▶ Els assentaments britànics de Melaka, Penang i Singapur (principals ports) es converteixen en els punts claus de la colònia britànica, des dels quals estenen la seva influència tot establint protectorats sobre els sultanats malais de la península.

1895 ▶ Quatre estats malais s'associen per formar els Estats Malais Federats, amb capital a Kuala Lumpur.

1942-1945 ▶ Ocupació japonesa en el marc de la II Guerra Mundial.

1946 ▶ Els nacionalistes creen l'Organització Nacional Malaia Unida.

1948-1960 ▶ Es declara l'Estat d'Emergència en esclatar una insurrecció comunista interna sense èxit.

1957 ▶ Independència de la Federació de Malàisia. Tengku Abdul Rahman és elegit primer ministre.

1963 ▶ Les colònies britàniques de Sabah, Sarawak (al nord de Borneo) i Singapur aconsegueixen la independència i s'uneixen a la Federació de Malàisia.

1965 ▶ Singapur és expulsat de la Federació per diferències ètniques.

1970 ▶ Tun Abdul Razak del Front Nacional (FN) esdevé primer ministre després de la dimissió d'Abdul Rahman i es formula una nova política econòmica.

1981 ▶ Mahathir Mohammad esdevé primer ministre i adopta un programa de foment de la indústria.

1990 ▶ Els comunistes insurgents de Sarawak signen un acord de pau amb el Govern.

1993 ▶ Els sultans perden la seva immunitat legal.

1997 ▶ La crisi financera asiàtica acaba amb una dècada d'espectacular creixement econòmic.

1998 ▶ Mahathir destitueix el ministre d'Economia, Anwar Ibrahim, i l'acusa de mal comportament per qüestions sexuals.

1999 ▶ Anwar és sentenciat a 6 anys de presó.

2001 ▶ Enfrontaments entre malais i indis ètnics. Esporàdiques demostracions populars de suport a Anwar.

SINGAPUR ▶

1819 ▶ Sir Thomas Stamford Raffles estableix al territori de Singapur la seu local de la Companyia Britànica de les Índies Orientals.

1826 ▶ L'illa de Singapur, Malacca i Penang esdevenen colònies britàniques dels anomenats "Assentaments dels Estrets".

1832 ▶ Singapur es converteix en la capital dels "Assentaments dels Estrets". El seu port atrau milers d'immigrants de la Xina, l'Índia i altres parts d'Àsia.

1867 ▶ Els "Assentaments dels Estrets" es converteixen en colònia de la corona de l'Imperi britànic.

1922 ▶ Singapur esdevé la principal base naval britànica de l'Àsia de l'Est.

1942 ▶ Japó ocupa Singapur i li posa el nom de Syonan.

1945 ▶ Desfeta del Japó. Singapur queda sota una administració militar britànica. Es comença a projectar una unió o federació entre sultanats malais i els antics "Assentaments dels Estrets".

1946 ▶ Singapur esdevé colònia de la corona separada.

1959 ▶ El Partit d'Acció Popular (PAP), creat el 1954, el qual uneix per primera vegada ciutadans educats en la tradició britànica i xine-

sa, triomfa ampliament a les eleccions generals. El seu fundador, Lee Kwan Yew, es converteix en primer ministre.

1963 ▶ Es crea la Federació de Malàisia, integrada per Singapur, la península malaia, Sarawak i Sabah (nord de Borneo).

1965 ▶ Singapur es retira de la Federació, a causa de les tensions polítiques i ètniques, i es converteix en una república independent.

1967 ▶ Singapur és membre fundador de l'ASEAN.

1971 ▶ Es retiren les últimes forces militars britàniques.

1987 ▶ Per tal de mantenir un creixement econòmic sostingut, el Govern expulsa a milers de treballadors tailandesos i filipins.

1990 ▶ Goh Chok Tong substitueix com a primer ministre a Lee Kwan Yew, tot i que aquest últim manté un enorme pes polític.

1993 ▶ Ong Teng Cheong es converteix en el primer president del país elegit directament pel poble.

1994-1995 ▶ Conflictes amb els EUA, Filipines i els Països Baixos a causa dels càstigs estrictes aplicats a ciutadans d'aquestes nacionalitats que han comès delictes.

1998 ▶ Singapur entra en una recessió econòmica, per primera vegada en 13 anys, a causa de la crisi financera asiàtica.

1999 ▶ S. R. Nathan es converteix en president del país sense passar per les eleccions ja que és l'únic candidat al qual es permet participar.

BRUNEI ▶

Segle XV ▶ El sultanat islàmic de Brunei controlat nominalment per un antic imperi islàmic que té la totalitat de l'illa de Borneo.

1841 ▶ El sultà de Brunei, Omar Ali Saifuddin II, cedeix a un oficial de l'armada britànica, James Brooker, el control de la província de Sarawak.

1846 ▶ Brunei encara redueix més el seu territori en cedir al Regne Unit l'illa de Labuan.

1888 ▶ S'estableix formalment el protectorat britànic sobre Brunei.

1906 ▶ S'estableix el Sistema Residencial, pel qual Brunei és administrat per un resident britànic. El sultà té una autoritat nominal.

1929 ▶ Comencen les extraccions de petroli.

1941-1945 ▶ Ocupació japonesa.

1959: Omar Ali Saifuddin III nou sultà. Acord de 1959 que estableix una Constitució escrita, la qual atorga autogovern intern a Brunei.

1962 ▶ Els resultats de les eleccions al Consell Legislatiu són anul·lats després que l'esquerrà Partit Popular de Brunei guanyi 10 seients dels 21 del Consell. Estat d'emergència.

1963 ▶ Brunei decideix mantenir-se dependent del Regne Unit i no unir-se a la Federació de Malàisia.

1967 ▶ Després de l'abdicació del seu pare, el sultà Omar, esdevé sultà Hassan al Bolkiah.

1971 ▶ Plena independència interna del sultanat excepte en temes de defensa i d'assumptes exteriors.

1977 ▶ Brunei accepta plantejar-se la independència després que un any abans, el nou primer ministre de Malàisia, Datuk Hussain Onn, es comprometés a respectar la independència del sultanat.

1984-1985 ▶ Es fa efectiva la independència de Brunei. Poc després, el sultà Bolkiah dissol el Consell Legislatiu i passa a governar per decret. El Partit Democràtic Nacional de Brunei (BNDP) és legalitzat.

1986 ▶ El Partit de la Solidaritat Nacional de Brunei (BNSP) és legalitzat.

1988 ▶ El BNDP i el BNSP són prohibits.

1990 ▶ El sultà Bolkiah introdueix la ideologia de la monarquia musulmana malaia.

1995 ▶ El Govern permet funcionar al BNSP però, atès que contínuament és blanc de fustigament, es manté inactiu.

FILIPINES ▶

Segle V ▶ Domini del regne indomalai de Sumatra (s.V-VIII). Establiment de pobladors xinesos i indis (s.X).

Segle XIII ▶ El regne de Sumatra és substituït per un altre regne indomalai, el de Java (s. XIII-XV).

Segle XIV ▶ Penetració de l'Islam a través de Mindanao.

Segle XV ▶ Formació dels primers soldanats.

1521 ▶ Arribada de Magalhães a l'arxipèlag, que rep el nom de Filipines (1543) en honor al futur Felip II. El domini espanyol s'esté, llevat del sud on hi resten els musulmans.

Segle XIX ▶ El sentiment nacionalista filipí es va implantant entre l'elit espanyolitzada i el baix clergat.

1834 ▶ El port de Manila s'obre al comerç internacional.

1892 ▶ Es funda l'organització nacionalista Katipunan dirigida per Bonifacio, el qual proclama la República.

1896 ▶ Inici del moviment insurrecte dirigit, un cop mort Bonifacio, per Aguinaldo. Afusellament a Manila de Rizal, escriptor i dirigent independentista pacifista.

1897 ▶ Aguinaldo és proclamat president de la República Filipina.

1898 ▶ Declaració d'independència. Tractat de París i inici del domini nord-americà. Katipunan s'aixeca contra el nou colonitzador.

1901 ▶ Captura d'Aguinaldo i fi de la guerra contra els Estats Units.

1935 ▶ Creació de la Comunitat de les Filipines –règim republicà de transició cap a la independència– amb M. Quezón com a president.

1941 ▶ Inici de l'ocupació japonesa.

1944 ▶ Mort de Quezón a l'exili, substituït per S. Osmeña. Inici de la contraofensiva nord-americana.

1945 ▶ Recuperació de Manila pels nord-americans i les guerrilles.

1946 ▶ Proclamació de la independència, amb M. Roxas com a president. La naixent República queda dominada econòmicament pels EUA, sotmesa a un règim oligàrquic i amb una part del territori controlat pel moviment dels Huks (moviment revolucionari nacionalista dirigit per socialistes i comunistes), derrotat el 1954.

1948 ▶ Mort de Roxas, que és succeït per E. Quirino.

1953 ▶ Elecció de R. Magsaysay com a president.

1961 ▶ Elecció del reformista Diosdado Macapagal per a la presidència.

1965 ▶ Elecció de F. Marcos com a president.

1968 ▶ Represa de la lluita guerrillera.

1969 ▶ Reelecció de Marcos

1972 ▶ Llei marcial a tot el país (1972-1981).

1973 ▶ Nova Constitució, amb poder absolut per a Marcos.

1976 ▶ Acord de Trípoli i fi de la guerra de Mindanao entre el Govern i el Front Moro d'Alliberament Nacional (guerrilla musulmana).

1981 ▶ Marcos guanya les eleccions presidencials.

1983 ▶ El líder de l'oposició Benigno Aquino és assassinat, fet que augmenta la crítica interna i el desprestigi internacional.

1986 ▶ Eleccions presidencials, aparentment guanyades per Cory Aquino, vídua de Benigno, però en què Marcos reclama la victòria. Protestes massi-

ves a Manila. Els militars retiren el suport a Marcos. Arribada d'Aquino al poder (presidenta de la República, 1986/1992).

1987 ▶ Nova Constitució democràtica.

1992 ▶ Elecció de Fidel Ramos com a president. Amb ell es posa fi a la presència nord-americana a l'arxipèlag.

1995 ▶ Sagnants enfrontaments religiosos a l'illa de Mindanao.

1998 ▶ Elecció de Joseph Estrada a la presidència.

2001 ▶ Destitució d'Estrada, acusat de corrupció, i nomenament de Glòria Macapagal Arroyo com a presidenta.

INDONÈSIA ▶

Segles XIII-XIV ▶ Penetració i expansió de l'Islam per la gran quantitat d'illes i arxipèlags que posteriorment conformaran Indonèsia.

Segle XVI ▶ Ocupació colonial portuguesa.

1670-1990 ▶ Colonització holandesa. Durant aquest període la totalitat d'illes i arxipèlags es posaran sota una única administració i el territori serà conegut com les Índies Holandeses Orientals.

1908 ▶ S'inicia el moviment nacionalista indonesi.

1927 ▶ L'independentista Sukarno funda el Partit Nacional Indonesi.

1942-1945 ▶ Ocupació del territori per part de Japó.

1945 ▶ Sukarno proclama unilateralment la independència del país.

1949 ▶ Els Països Baixos, reconeixen la independència després de quatre anys d'enfrontaments de guerrilles.

1963 ▶ Annexió d'Irian Occidental (Nova Guinea Occidental).

1965 ▶ El general Suharto és nomenat ministre de l'Interior i cap d'Estat major. El setembre dona un cop d'Estat que acaba per imposar-se, després d'un conflicte civil, i instaura una dictadura militar.

1967 ▶ Suharto destitueix Sukarno, assumeix plens poders i inicia una forta repressió amb l'eliminació massiva de comunistes.

1969 ▶ S'inicia un pla de desenvolupament econòmic i s'estableix una estreta aliança amb els EUA.

1973 ▶ El partit governamental Golkar obliga tots els partits de l'oposició a agrupar-se en dos blocs, un musulmà i un de laic.

1975 ▶ Portugal concedeix la Independència de Timor Oriental.

1976 ▶ Indonèsia ocupa Timor Oriental.

1997 ▶ Crisi econòmica asiàtica. La rupia indonèsia cau en picat.

1998 ▶ Després de forts aldarulls, Suharto dimiteix a favor del seu protegit Habibie, el qual esdevé president. Tímida democratització del país.

1999 ▶ Eleccions pluripartidistes; victòria de Megawati Sukarnoputri, però Abdurrahman Wahid és elegit president. Timor Oriental vota per la seva independència en un referèndum auspiciat per les Nacions Unides. El territori queda finalment sota l'administració de les Nacions Unides.

2000 ▶ Dos escàndols financers esquitxen el Govern de Wahid.

2001 ▶ Protestes públiques entre defensors i opositors a Wahid. El Parlament destitueix Wahid al·legant corrupció i incompetència i traspassa el poder a la vicepresidenta Sukarnoputri.

Fonts ▶

BBC News on-line

Guia del Mundo (www.eurosur.org/guadelmundo/)

Bianco, Lucien (compiladora), *Asia contemporànea*, Historia Universal Siglo XXI, Madrid, 1976.

Mapes ▶

Elaboració pròpia a partir de *l'Atlas político del Siglo XX*. Alianza Editorial.

dCIDOB 81. **El sud-est asiàtic.**

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB.

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB

▶ 43314- Ti.M. 162/00

DUFUMIER, Marc

"Agriculture et "développement durable" en Asie du Sud-Est". *Revue Tiers Monde*. Vol. XLI, no. 162 (avril-juin 2000), p. 257-276.

▶ 36975- S-IISS 2/98

SHARMA, Shalendra D.

"Asia's economic crisis and the IMF". *Survival*. Vol. 40, no. 2 (Summer 1998), p. 27-52.

▶ 43476- As.P. 2/00

CRUZ DE CASTRO, Renato

"The Association of Southeast Asian Nations as an *entente cordiale*". *Asian perspectives*. Vol. 24, no. 2 (2000), p. 59-85.

▶ 42528- S-IISS 3/99

ACHARYA, Amitav

"A concert of Asia?". *Survival*. Vol. 41, no. 3 (Autumn 1999), p. 84-101.

▶ 39873- T.W.Q. 5/99

AMER, Ramses

"Conflict management and constructive engagement in ASEAN's expansion". *Third World quarterly*. Vol. 20, no. 5 (1999), p. 1031-1048.

▶ 30976- ICE-S 2565/98

SUBDIRECCIÓN GENERAL DE ESTUDIOS DEL SECTOR EXTERIOR

"La Crisis asiática y sus efectos sobre el sector exterior de la economía española". *Información comercial española*. No. 2565 (enero-febrero 1998), p. 3-9.

▶ 34957- ICE-S 2601/99

SUBDIRECCIÓN GENERAL DE ESTUDIOS DEL SECTOR EXTERIOR

"Crisis internacional y comercio exterior español: el comercio con las áreas en crisis y comparación con la UE". *Información comercial española*. No. 2601 (diciembre 1998-enero 1999), p. 3-9.

▶ 42137- Eco.Ex. 15/00-01

BUATAS, Enrique

"Diálogo entre la Unión Europea y Asia". *Economía exterior*. No. 15 (2000-2001), p. 137-148.

▶ 36075- ICEI-DT 10/99

BUSTELO, Pablo

"The East Asian financial crises: an analytical survey". *Documentos de trabajo*. No. 10 (1999), p. 3-40.

▶ 43477- As.P. 2/00

THAYER, Carlyle A

"The economic and commercial roles of the Vietnam People's Army". *Asian perspective*. Vol. 24, no. 2 (2000), p. 87-120.

▶ 41523- I.Aff. 4/99

FORSTER, Anthony

"The European Union in South-East Asia: continuity and change in turbulent times". *International affairs*. Vol. 75, no. 4 (October 1999), p. 743-758.

▶ 26285- ICE-M 761/97

DURÁN HERRERA, Juan J.; UBEDA MELLINA, Fernando

"Experiencia internacional e intención de inversión directa de la empresa española en el sudeste asiático". *Información comercial española*. No. 761 (marzo-abril 1997), p. 109-124.

▶ 42146- UNISCI-P 21/00

ABAD QUINTANAL, Gracia; CRIADO DE DIEGO, Pedro

"Los foros de seguridad y cooperación en Asia-Pacífico". *UNISCI papers*. No. 21 (2000), p. 3-84.

▶ 43315- Ti.M. 162/00

TRÉBUIL, Guy; HOSSAIN, Mahabub

"Les grands types de rizicultures en Asie du Sud-Est: transformations récentes, enjeux actuels et perspectives d'évolution". *Revue Tiers Monde*. Vol. XLI, no. 162 (avril-juin 2000), p. 277-299.

▶ 37192-D

CHANG, Ha-joon; SINGH, Ajit

Lessons from the Asian crisis and the new international financial architecture: a developing country perspective. Geneva: South Centre, 1999. 3 p.

▶ 37972- Ti.M. 158/99

TRAN, Thi Anh-Dao

"Libéralisation commerciale et industrialisation en Asie du Sud-Est: implications pour le Vietnam". *Revue Tiers Monde*. Vol. XL, no. 158 (avril-juin 1999), p. 397-420.

▶ 39557- R.E.A. 1/95

RÉGNIER, Philippe

"Nueva situación geopolítica en el Sudeste de Asia en la Posguerra Fria". *Revista de estudios asiáticos*. No. 1 (julio-diciembre 1995), p. 9-29.

▶ 39417- T.Econ. 8157/00

MARKILLIE, Paul

"South-East Asia: the tigers that changed their stripes". *The Economist*. No. 8157 (February 2000), p. 1-18 (sup.).

▶ 43021- P.E. 1/01

GODEMENT, François

"Une paix asiatique est-elle possible sans architecture régionale? *Politique étrangère*. No. 1 (janvier-mars 2001), p. 83-93.

▶ 41524- I.Aff. 4/99

HAJI AHMAD, Zakaria; GHOSHAL, Baladas

"The political future of ASEAN after the Asian crisis". *International affairs*. Vol. 75, no. 4 (October 1999), p. 759-778.

▶ 42141- ICE-S 2679/01

SUBDIRECCIÓN GENERAL DE ESTUDIOS DEL SECTOR EXTERIOR

"La recuperación económica en el sudeste asiático". *Información comercial española*. No. 2679 (enero 2001), p. 3-7.

▶ 37812- M.De. 104/98

PETITJEAN, Mikael

"Le rôle des stratégies industrielles et commerciales publiques dans la croissance des "Economies Dynamiques d'Asie". *Mondes en développement*, Vol. 26, no. 104 (1998), p. 21-37.

▶ 38480- N.E.D. 5099/99

BOISSEAU DU ROCHER, Sophie

"La sécurité de l'Asie du Sud-Est à l'épreuve de la crise économique". *Notes et études documentaires*. No. 5099 (septembre 1999), p. 11-63.

▶ 39562- R.E.A. 1/95

MOLD, Andrew; OYA, Carlos

"Transición económica y subdesarrollo: el caso de Vietnam". *Revista de estudios asiáticos*. No. 1 (julio-diciembre 1995), p. 121-150.

▶ 37003- J.C.A. 1/99

McFARLANE, Bruce

"The unfolding of the ASEAN economic crisis". *Journal of contemporary Asia*. Vol. 29, no. 1 (1999), p. 56-75.

39965- PoL In. 3-4/98

FEDELI, Fabiana

"Vietnam alle porte del XXI secolo". *Politica internazionale*. No. 3-4 (maggio-agosto 1998), p. 211-226.

▶ 43323- Ti.M. 162/00

BERGERET, Pascal

"Vietnam: la crise économique et l'intégration régionale sonnent-elles la fin de l'économie socialiste de marché?". *Revue Tiers Monde*. Vol. XLI, no. 162 (avril-juin 2000), p. 453-471.